

[4201] – 101

F. Y. B. A. Examination, October – 2012

1014 - COMPULSORY ENGLISH

Text Prescribed : REFLECTIONS-I

Ed. by : Bhaskaran Nair, Geetha Rajeevan and G. Radhakrishna Pillai

(2008 Pattern)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

Note : (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

Q. 1. Attempt **any two** of the following :

[16]

- (a) What does Rabindranath Tagore urge the devotee to do in 'Leave this Chanting and Singing and Telling of Beads'?
- (b) Comment on the qualities of Baron Hausberg that made him 'a millionaire model' and 'a model millionaire'.
- (c) Discuss the central idea of To Know When to Say 'It's None of Your Business'.
- (d) How does Lord Mountbatten compare Gandhiji with Buddha and Christ?

Q. 2. Attempt **any four** of the following :

[16]

- (a) "Nicola and Jacopo are the real gentlemen of Verona" . Justify your answer.
- (b) Explain the seven stages of human life as depicted in 'All the World's a Stage'.
- (c) How does the conjurer take revenge upon the Quick Man?

- (d) Draw a character sketch of Uncle Podger.
- (e) Write a note on the sorrow of mother in 'The Affliction of Margaret'.
- (f) What message does the poet give in 'Gather ye Rosebuds while ye May'?

Q.3. Attempt any two of the following :

[16]

- (a) Write an essay on 'The Importance of Teacher in Shaping Future of the Students.
- (b) Imagine that you met your friend after many years. Share your feelings and sweet memories. Write a short dialogue using appropriate expressions.
- (c) Write a paragraph on 'Literacy Mission'.
- (d) Your friend invited you for his wedding ceremony but you could not go for it. Write a letter of apology to your friend.

Q.4. Attempt any eight of the following :

[16]

- (a) Give synonyms of the following words :
 - (i) Huge
 - (ii) Street
- (b) Give antonyms of the following words :
 - (i) Servant
 - (ii) Optimistic
- (c) Choose correct alternative and rewrite the following :
Why did you this shirt? It looks awkward.
(put off/put on)
- (d) Form one word each by using the following suffixes :
 - (i) - ful
 - (ii) - ion

- (e) Make nouns from the following :
- (i) Drive (ii) Explain
- (f) Use the following phrases in your own sentences :
- (i) To get rid of (ii) To be aware of
- (g) Give one word as substitute for the following :
- (i) A man who sells products
(ii) The man who heads the college
- (h) Give full forms of the following :
- (i) RTO (ii) MIDC
- (i) Give short forms of the following :
- (i) National Assessment and Accreditation Council
(ii) Ministry of Human Resource Development
- (j) Make adverbs of the following :
- (i) Artistic (ii) Skillful
- (k) Give meaning of the following phrases and use them in your own sentences:
- (i) In spite of (ii) To look for

Q.5. Do as directed (Any Eight) :

[16]

- (a) Write a sentence that begins with
'I may'.
(b) The principal declared a holiday.
(Change the voice.)
(c) BMW is one of most popular cars.
(Use appropriate article.)

- (d) I waited for you till 11:00 a.m.
(Add a question tag.)
- (e) There is a quarrel two neighbours.
(Use appropriate preposition.)
- (f) Rajgad is a very magnificent fort.
(Make it exclamatory sentence.)
- (g) The government a new policy last week.
(Use appropriate word.)
- (h) Will you post these letters?
(Make imperative sentence.)
- (i) Some orators speak
- (j) The colonel said attack the enemies
(Punctuate the sentence.)
- (k) He has/have completed his homework.
(Use appropriate auxiliary verb.)

[4201] – 102

F. Y. B. A. Examination, October – 2012

1024 – मराठी

(G-1) : आधुनिक मराठी वाङ्मय

(2008 Pattern)

(नवा अभ्यासक्रम)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- पाठ्यपुस्तके : (१) ललितरंग
(२) काव्यकस्तुरी
(३) व्यावहारिक मराठी

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १. (अ) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांत लिहा : [१०]

- (१) सूत्रसंचालनाची पूर्वतयारी कशी करावी ते लिहा.
- (२) कार्यक्रमांमध्ये पाहुण्यांचा परिचय कसा करून द्यावा ते सांगा.
- (३) कार्यक्रम संयोजन कौशल्याचे महत्त्व थोडक्यात विशद करा.
- (४) मनोगत व्यक्त करताना कोणकोणत्या बाबींचा विचार करावा ते सांगा.

(ब) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांत लिहा : [१०]

- (१) 'व्यक्तिमत्व विकासात भाषेचे स्थान अनन्यसाधारण आहे' या विधानाची चर्चा करा.
- (२) व्यक्तिमत्व विकासावर परिणाम करणाऱ्या बाह्य घटकांची माहिती द्या.
- (३) संभाषण कौशल्य कसे विकसित करावे ते सांगा.
- (४) वाचन कौशल्याचे फायदे सांगा.

(क) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांत लिहा : [१०]

- (१) वृत्तपत्र संपादकाची कार्ये लिहा.
- (२) 'आकाशवाणी' या प्रसारमाध्यमाची ओळख करून द्या.
- (३) दूरदर्शनवरील जाहिरातीची बलस्थाने सांगा.
- (४) प्रसारमाध्यमांचे समाजातील महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र. २. (अ) खालीलपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांत लिहा : [५]

- (१) इंग्लंडमध्ये कोणत्या दोन दिवशी सुट्टी असते ते सांगा.
- (२) लेखिकेला आणलेले तोडे कसे होते ते सांगा.
- (३) विंदा करंदीकरांचा व्याकरणविरोधी बंडाचा झेंडा कोणत्या समाधीसमोर थरथरतो?
- (४) 'गंधगाभारा' हा ललितलेख कोणी लिहिला आहे?
- (५) 'पैसा'च्या खांबाचे दुर्गा भागवत यांना जाणवणारे सर्वात महत्त्वाचे वैशिष्ट्य कोणते?
- (६) कोणकोणत्या गोष्टींचा विचार करून इरावती कर्वे पंढरपूरला जाण्याचा निर्णय घेतात ते लिहा.
- (७) आऊचे वाचनालय कसे होते ते लिहा.

(ब) खालीलपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांत लिहा : [५]

- (१) शेतकऱ्यांच्या जीवनाचे चित्रण करणाऱ्या 'काव्यकस्तुरी'मधील कवींची नावे लिहा.
- (२) 'बाहुली' या कवितेतून रजनी परुळेकरांनी पुरुषांबद्दल कोणती खंत व्यक्त केली आहे?
- (३) वामनदादा कर्डक यांनी कष्टकऱ्यांचा वाटा कोणाला मागितला आहे?
- (४) 'धागा' या कवितेतून रजनी परुळेकर यांनी कोणता विषय मांडला आहे?
- (५) पाण्याने भिजलेल्या ढेकळाचा स्पर्श इंद्रजित भालेराव यांना कसा वाटतो?
- (६) 'हिरवं जग' या कवितेत कवीने आपल्या मित्राला कोणता सल्ला दिला आहे?
- (७) 'काव्यकस्तुरी'मधील कोणत्या कवीने भारतीय शेतकऱ्याची अमेरिकन शेतकऱ्याशी तुलना केली आहे?

प्र. ३. (अ) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सुमारे ५० शब्दांत उत्तर लिहा : [५]

- (१) अरण्यवाचन करताना रस्ता चुकल्यास कोणती उपाययोजना करावी असे चितमपल्ली यांनी सांगितले आहे?
- (२) 'दोसत' या ललितलेखातील निसर्ग वर्णन करा.

(ब) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सुमारे ५० शब्दांत उत्तर लिहा : [५]

- (१) आनंद यादव यांच्या मातीवरील प्रेमाची माहिती द्या.
- (२) वामनदादा कर्डक यांनी भांडवलदार व कष्टकरी यांच्यातील तफावत कशी व्यक्त केली आहे ते सांगा.

प्र. ४. खालीलपैकी अ आणि ब गटांतील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांत लिहा : [१५]

- (अ) (१) आनंद यादव यांना पाटीने कसे वळण लावले ते सविस्तर लिहा.
- (२) वामनदादा कर्डक यांना 'तुफानातील दिव्यांचे झाड' असे का म्हटले आहे?
- (ब) (१) इंद्रजित भालेराव यांच्या कवितांच्या आधारे शेतकऱ्यांच्या दुरवस्थेची कारणे व कवीने सुचविलेले उपाय लिहा.
- (२) वसंत बापट यांच्या कवितेतील समाज जीवनाचे चित्रण करा.

प्र. ५. खालीलपैकी अ आणि ब गटांतील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर प्रत्येकी सुमारे ३०० शब्दांत लिहा. [१५]

- (अ) (१) 'तोडे' या ललित गद्याचा आशय स्पष्ट करा.
- (२) व्यंकटेश माडगूळकर यांनी आपला चित्रकलेचा छंद कशा प्रकारे जोपासला ते सविस्तर लिहा.
- (ब) (१) आनंद यादव यांच्या 'हिरवं जग' या कवितेचे आशय सौंदर्य उलगडून दाखवा.
- (२) रजनी परुळेकर यांच्या 'नाही' या कवितेचे रसग्रहण करा.

[4201] – 102

F. Y. B. A. Examination, October – 2012

1024 – मराठी

(G-1) : व्यावहारिक व उपयोजित मराठी

(2008 Pattern)

(पर्यायी अभ्यासक्रम)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १. खालीलपैकी कोणत्याही दहा प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांत लिहा :

[२०]

- (१) भाषा म्हणजे काय ते लिहा.
- (२) श्रवण कौशल्याचे दोन फायदे सांगा.
- (३) मुद्रितशोधन म्हणजे काय?
- (४) भाषांतरासाठी किमान किती भाषांची आवश्यकता असते?
- (५) पारिभाषिक संज्ञा म्हणजे काय?
- (६) निबंधाचे प्रकार सांगा.
- (७) पुढील कल्पनांचे एकत्रीकरण करून त्यासाठी एक शब्द लिहा :
 - (अ) मनातील इच्छा पूर्ण करणारा वृक्ष
 - (ब) दानधर्म करणारा
 - (क) हरणासारखे डोळे असणारी स्त्री
 - (ड) मोजकेच बोलणारा
- (८) पुढील सामासिक शब्दांचा विग्रह करून समासांची नावे लिहा :
 - (अ) हळदकुंकू
 - (ब) गप्पागोष्टी

- (९) पुढील वाक्प्रचारांचा अर्थ सांगून वाक्यांत उपयोग करा :
- (अ) काळजाला पीळ पडणे.
(ब) आकाश ठेंगणे होणे.
- (१०) पुढील इंग्रजी शब्दांसाठी मराठी पारिभाषिक शब्द लिहा :
- (अ) Body-guard
(ब) Vice-Chancellor
(क) Cashier
(ड) Mayor
- (११) तुमच्या मित्राला वाढदिवसानिमित्त करावयाच्या तारेचा नमुना तयार करा.
- (१२) पुढील म्हणीचा अर्थ सांगून वाक्यात उपयोग करा :
अती तेथे माती
- (१३) पुढील विषयांवर आकर्षक घोषवाक्ये तयार करा :
(अ) वाहतूक सुरक्षा
(ब) राष्ट्रीय एकात्मता

प्र. २. (अ) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर सुमारे ५० शब्दांपर्यंत लिहा : [५]

- (१) मुद्रितशोधनाची आवश्यकता स्पष्ट करा.
(२) मानवी जीवनातील भाषेचे स्थान स्पष्ट करा.

(ब) खालील उताऱ्याचे सारांश लेखन करून योग्य शीर्षक द्या : [५]

मैत्रीमध्ये सहवासाला काही महत्त्व असतेच. जुन्या लोणच्यासारखी जुनी मैत्री मुरत जाते. एकमेकांचे स्वरूप एकमेकांना बरेचसे कळलेले असते. त्यामुळे अशा मित्रासमोर किंवा मैत्रिणीसमोर आपली विशिष्ट प्रतिमा उभी करण्याची गरज राहत नाही. आपण जसे आहोत तसे निखळपणे, निर्भरपणे आपण तिथे प्रकट होतो. या साध्या स्वाभाविक संबंधांतून आपल्याला एक स्थैर्य लाभते. भोवतालच्या फसव्या, अस्थिर, धूर्त, मतलबी जगात मैत्रीची अशी स्वाभाविक, सहज स्थाने म्हणजे आपला एक मोठा आधार असतो. तिथे पायाखालची जमीन ही जमीनच असते. मयसभेप्रमाणे जमीन समजून पाय टाकावा, तर तो पाण्यात खोल जावा आणि पाणी समजून पाऊल टाकायला जावे, तो पायाला टणक, खडबडीत जमीन लागावी, असे या मैत्रीत घडत नाही. म्हणून मैत्रीचे असे एखादे तरी ठिकाण माणसाला हवेच.

प्र. ३. (अ) खालीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर सुमारे १५० शब्दांपर्यंत संवादलेखन करा : [१०]

(१) प्रगतिशील शेतकरी आणि पत्रकार

(२) लग्नसमारंभ प्रसंगी होणाऱ्या संवादाचे लेखन करा.

(ब) खाली दिलेल्या इंग्रजी उताऱ्याचे मराठीत भाषांतर करा : [१०]

Gandhiji was a devout nationalist. At the same time, he was internationalist par excellence. In a letter to Dr. Julian Huxley he wrote, "The very right to live accrues to us only when we do the duty of citizenship of the world." According to Gandhiji it is not nationalism that is an evil, it is the narrowness, selfishness, exclusiveness which is the bane of modern nations which is an evil. "Indian nationalism wants to organise itself for the benefit and the service of humanity at large," he writes. A country has to be free in order that it may die, if necessary, for the benefit of the world. "My idea of nationalism," observed Gandhiji spiritedly. "Is that my country may die so that the human race may live. There is no room for race hatred there."

प्र. ४. (अ) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर सुमारे ३०० शब्दांपर्यंत लिहा : [१५]

(१) शुद्धलेखन म्हणजे काय ते सांगून शुद्धलेखनाची आवश्यकता स्पष्ट करा.

(२) भाषांतर म्हणजे काय सांगून भाषांतर करताना कोणकोणत्या गोष्टींची दक्षता घ्यावी ते लिहा.

(३) सारांशलेखन म्हणजे काय ते सांगून सारांशलेखन करताना कोणकोणत्या गोष्टींची काळजी घ्यावी ते लिहा.

(ब) खालीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर सुमारे ३०० शब्दांपर्यंत निबंध लिहा : [१५]

(१) शेतकऱ्याचे आत्मवृत्त

(२) भूक कायमची हरपली तर

(३) प्रदूषण — एक समस्या

[4201] – 103

F.Y. B.A. Examination, October – 2012

1034 – FRENCH (ADVANCED)

NEW COURSE (June 2010 Onwards)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N. B. : (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures appear at the right side are marks.

Q. 1. Traduisez en anglais

[10]

Neuf Français sur dix passent leurs vacances en France, Métropole (home country) et DOM-TOM. Les 10% qui partent à l'étranger se rendent majoritairement en Europe (Espagne, Italie), puis en Tunisie et au Maroc. Cette proportion de déplacements à l'étranger est très faible par rapport à d'autres pays (environ 5% aux Pays-Bas, Suisse et Allemagne, plus d'un tiers en Grande-Bretagne ou au Canada, et plus d'un quart en Irlande). Cependant, aux Etats-Unis et au Japon, cette proportion est encore faible.

Q. 2. (A) Répondez aux questions suivantes. (3 au choix)

[15]

- (i) « Helas ! Que Dieu m'assiste ! » Pourquoi Victor Hugo demande l'assistance au Dieu ?
- (ii) Décrivez le rendez-vous entre Le Petit Prince et Le Businessman dans l'extrait « Le petit prince » par Saint-Exupéry.
- (iii) En quoi M. Jourdain est-il ridicule? Expliquez.
- (iv) Quel personnage préférez-vous dans la fable « la cigale et la fourmi » et pourquoi ?

- (v) Décrivez deux fêtes françaises.
- (vi) Quel est le message que Jacques Prévert transmet à travers son poème « Pour toi Mon Amour»

(B) Choisissez UN des sujets ci-dessous [10]

Vous êtes malade et il faut que vous vous présentiez à l'examen le lendemain. Vous allez chez le médecin.
Imaginez un dialogue entre vous et le médecin.

OU

Vous voulez ouvrir un compte. Construisez un dialogue avec le banquier dans laquelle, il vous explique les termes bancaires.

(C) Dites autrement (4 au choix) [4]

- (i) Distributeur automatique.
- (ii) La langueur.
- (iii) La grippe.
- (iv) Être vert
- (v) La bise

(D) Complétez avec les noms des fêtes. [4]

- (i) Le 8 mai c'est la fête _____
- (ii) Le 1er dimanche après le jour de l'an est la fête qui s'appelle _____.
- (iii) Le 1er avril, c'est la fête de _____.
- (iv) Le 11 novembre c'est la fête de _____.

(E) Dites vrai ou faux [4]

- (i) Le Tour de France se termine traditionnellement sur les Champs Elysées.
- (ii) En France le père a aussi droit à un congé de paternité après la naissance d'un bébé dans la famille.
- (iii) Le 31 décembre, à minuit, les français s'embrassent «sous le gui».
- (iv) Pour la Chandeleur, on fait des crêpes.

Q.3. (A) [6]

- (i) Trouvez les adverbs; profond, gentil.
- (ii) Trouvez les noms : jouer, arriver.
- (iii) Formez les adjectifs : ennui, amour.

(B) Remplacez par les pronoms convenables [4]

Pierre : Je _____ ai téléphoné hier. Vous ne _____ avez pas répondu !

Paul et Marc : C'est vrai ? On est venu chez _____ mais ta mère _____ a dit que tu étais sorti avec Jean.

Pierre : Je ne comprends pas ce qui _____ est passé.

(C) Mettez les verbes selon les indications données. [9]

- (i) Quand l'horloge (sonner) l'heure, l'examen (commencer). (Futur Antérieur/Futur)
- (ii) Le professeur (dire) que nous (réussir) l'examen. (Passé composé / Plus-que-parfait)
- (iii) Mon chéri, tu dors? (se réveiller) vite ! On va être en retard.

- (iv) Si elle avait de l'argent, elle (acheter) une voiture et (Partir) pour la France.
- (v) Hier, quand nous (arriver) à la gare, il y (avoir) un monde de fou. (les temps du passé)

(D) Construisez les phrases en utilisant 4 verbes différents au subjonctif, dans la situation donnée. [4]

une jeune mariée à son mari qui part en voyage d'affaires.
« il est nécessaire que etc.

(E) Mettez au passif [4]

- (i) Le ministre visitera la nouvelle église.
- (ii) Anne-Marie invite Pierre et Marc pour la soirée.
- (iii) On va vendre la maison.
- (iv) Le marchand a vendu les pommes fraîches au client.

(F) Faites selon les indications [6]

- (i) Vous avez un problème? (Répondez en utilisant le négatif)
- (ii) _____ heure est-il s'il vous plaît? (Mettez l'adjectif interrogatif)
- (iii) J'ai de l'argent dans ma poche, en as-tu dans _____
(Mettez le pronom possessif)
- (iv) La voiture _____ je rêve coûte très chère.
(Mettez le pronom démonstratif)
- (v) Tu veux la chemise à fleurs ? Non, je préfère _____ à rayures.
(Mettez le pronom démonstratif)
- (vi) Donnez le contraire : ouvrir

Total No. of Questions - 03]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4201] – 103

F. Y. B. A. Examination, October – 2012

FRENCH (ADVANCED)

(June 2008 Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

- Note :** (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*
-
-

Q. 1. Traduisez en anglais

[10]

La télévision, la radio, les journaux-les médias, sont connus comme le quatrième pouvoir. Les médias permettent de diffuser une information vers un grand nombre d'individus. Leur pouvoir est grand. On dit quelquefois que les médias peuvent renverser un gouvernement.

La télévision est un média d'information très populaire. Les Français passent au moins cinq heures par jour devant la télé à regarder une grande variété d'émissions. En France on a six grandes chaînes privées. Le Canal plus est la chaîne la plus populaire. C'est une chaîne payante de cinéma et de sport. TV5 est une chaîne considérée comme un opérateur officiel de la francophonie.

La radio est devenue un média destiné non seulement à divertir, mais aussi à informer, à faire réfléchir et à dialoguer. La presse écrite se définit comme l'ensemble des quotidiens, et des publications périodiques-les hebdomadaires et les mensuels. Les Français lisent beaucoup de magazines sur le sport, la cuisine, la mode et la santé.

Q. 2. (a) Répondez aux questions suivantes. (3 au choix) : [15]

- (i) Faites un portrait de Mme Jeanne.
- (ii) « Vous savez que les poètes ne sont pas riches que d'espérance et n'ont jamais un sou. Mais tout de même je veux vous donner quelque chose. » : Commentez.
- (iii) Pourquoi M Boquillon veut-il couper sa barbe?
- (iv) Faites un portrait de Thérèse Forestier.
- (v) La vie à la pension. Décrivez - la.

(B) Choisissez UN des sujets ci-dessous : [10]

- (i) « Joseph ! Mais....vous ne me connaissez même pas. ! »
Décrivez l'embarras du narrateur dans le restaurant « Chez Vincent »

Ou

- (ii) En vous basant sur la leçon « Putois le Jardinier » rédigez une conversation entre Mme Bergeret et Mme Lavigne au sujet de Putois.

(C) Dégagez le sentiment exprimé : [4]

- (i) « Ah, c'est un beau pays, le Midi ! »
- (ii) « Il ronronne ! »
- (iii) « A quoi pense-t-il le mécanicien, je me plaindrai au chef de gare. »
- (iv) « J'avais une sueur froide. »

(D) Dites autrement : [4]

- (i) Siffler comme un oiseau
- (ii) Sangloter
- (iii) Mont de piété.
- (iv) Réchaud

(E) Dites vrai ou faux : [4]

- (i) M Violette est l'oncle d'Alain.
- (ii) Le hareng est un type de poisson.
- (iii) Chez Vincent est la maison de M Vincent.
- (iv) Le Mistral, c'est le roi de la ligne.

Q.3. (a) (i) Trouver les noms : connaitre, mentir. [8]

- (ii) Trouvez les adverbes : prodigieux, prudent
- (iii) Trouvez les adjectifs : politesse, charme.
- (vi) Trouver les verbes : Plainte, nourriture.

(B) Remplacez les mots soulignés par les pronoms convenables : [4]

- (i) J'ai pris les photos de Mistigris.
- (ii) Les étudiants sont avec leurs professeurs.
- (iii) M Landry, il déteste les chiens.
- (iv) Elle met son imperméable dans la cuisine.

(C) Mettez les verbes au temps convenable : [4]

- (i) Si tu l'encourages, il (rester) (Futur).
- (ii) (recevoir) - vous la lettre de votre amie ? (Passé composé)
- (iii) Mais le chat ne (essayer) pas d'entrer. (Futur)
- (iv) J. Louis Paresi, (peindre) très bien (imparfait)

(D) Mettez au passif : [4]

- (i) La vendeuse montrera les produits.
- (ii) Tout le monde aimait cette nouvelle leçon.
- (iii) Un bouledogue suit le chat.
- (iv) Maman a lavé les cerises.

(E) Faites selon les indications données : [8]

(i) Il demandait l'addition (trembler) intérieurement.

(Utilisez le gérondif.)

(ii) Voilà les gens _____ je ne connais même pas !

(Complétez avec le pronom relatif)

(iii) Il a donné un cadeau à son frère.

(Mettez au pluriel)

(iv) Il remet le moteur _____ marche.

(Mettez les prépositions)

(v) Mme Bergeret voit quelqu'un dans le jardin.

(Mettez au négatif)

(vi) Donnez le contraire : la mort, la sortie.

(F) Mettez au subjonctif : [5]

(i) Il faut que tu (être) courageux.

(ii) Il est nécessaire que nous (attendre) le professeur.

(iii) Je veux que vous (finir) votre devoir vite.

(iv) Je souhaite qu'elle (boire) le vin.

(v) Il est préférable que vous (partir) vite.

Total No. of Questions - 05]

[Total No. of Printed Pages - 07

[4201] – 104

F. Y. B. A. Examination, October – 2012

1044 – GERMAN

(Basic)

(2008 Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

Frage I. Übersetzen Sie ins Englische oder ins Marathi!

[16]

(A) Liebe Helga,

(05)

endlich habe ich Zeit für eine Karte. Wir sind sehr glücklich: seit sechs Wochen haben wir ein Haus! Endlich haben wir genug Platz. Das Haus hat fünf Zimmer. Besonders die Kinder sind glücklich. Beide haben jetzt ein Zimmer und sie können im Garten spielen. Auch wir sind zufrieden. Das Haus liegt fantastisch und es ist auch nicht zu teuer.

(B) Bernd Klose, 42, ist ledig. Er lebt und arbeitet in Freiburg. (05)

Er ist Reporter. Deshalb ist er selten zu Hause. Seine Wohnung hat nur ein Zimmer. Es gibt eine Matratze und einen Schreibtisch. Möbel findet Bernd nicht wichtig. „Ich brauche drei Dinge: den Computer, das Motorrad und das Handy.“

(C) Übersetzen Sie ins Deutsche! [nur sechs] (06)

- (1) How did you celebrate your birthday?
- (2) Shivani has a brother and a sister.
- (3) One should eat lots of vegetables and fruits.
- (4) Mrs. Johnson, you must take these tablets.
- (5) At 20.30 Monika is going with Hans to the disco.
- (6) Mr. Kurosawa, do you have time on Wednesday?
- (7) Shayni, could you please close the door?
- (8) Every weekend Verena calls her parents.
- (9) I do not work yet because the children are still small.
- (10) Have you already written the letter?

Frage II. Beantworten Sie die folgenden Fragen! [nur zehn] [10]

- (1) Was haben Sie in Ihrer Küche?
- (2) Nennen Sie zwei Nachbarländer von Deutschland!
- (3) Was möchten Sie später werden?
- (4) Wie lange sehen Sie fern?
- (5) Sie machen einen Ausflug nach Mahabaleshwar. Was nehmen Sie mit?
- (6) Wen haben Sie zur Geburtstagsparty eingeladen?
- (7) Ihre Mutter hat nächste Woche Geburtstag. Was schenken Sie ihr?
- (8) Was isst Ihr Vater zu Mittag?
- (9) Was machen Sie gern in der Freizeit?
- (10) Wann stehen Sie am Sonntag auf?
- (11) Was macht Ihr Bruder?

- (12) Ihre Freundin kann nicht ruhig schlafen. Was soll sie tun?
- (13) Was haben Sie in den Diwali-Ferien gemacht?
- (14) Was machen Sie, wenn Sie Halsschmerzen haben?

Frage III. Grammatik und Wortschatz

[40]

(A) Schreiben Sie das richtige Verb! [nur vier] (04)

[aufmachen, finden, reparieren, ausgeben, sprechen, haben]

- (1) Mein Fahrrad ist kaputt. Kannst du es bitte ____?
- (2) Wieviele Sprachen _____ Sie, Herr Werner?
- (3) _____ ihr schon die Briefe geschickt?
- (4) Wir brauchen frische Luft. Rafael und Sonja, _____ bitte alle Fenster _____!
- (5) Meine Schwester _____ Rockmusik toll.
- (6) Daniel _____ sein ganzes Taschengeld für Comics _____.

(B) Ergänzen Sie die Personalpronomen! [nur vier] : (04)

- (1) Marta, wie gefällt _____ mein neues Auto?
- (2) Kennst du Michael Schuhmacher? → Natürlich kenne ich _____.
- (3) Konrad hat den ersten Preis gewonnen. Wir gratulieren _____.
- (4) Frau Schumann, seit wann arbeiten _____ in Frankfurt?

- (5) Kinder, kommt schnell! Ich habe ein Geschenk für _____.
- (6) Wenn du Probleme hast, bitte ruf _____ an.
Ich helfe gerne.

(C) Ergänzen Sie die Possessivpronomen! [nur vier] (04)

- (1) Wir haben gestern _____ altes Haus verkauft.
- (2) Elena und _____ Mann lernen Deutsch.
- (3) Kinder, sucht bitte _____ Farbstifte!
- (4) Das sind Herr und Frau Bernd und das ist _____ Sohn, Markus.
- (5) Melanie, was sind _____ Eltern von Beruf?
- (6) John hilft immer _____ Mutter bei der Hausarbeit.

(D) Ergänzen Sie die bestimmten/unbestimmten Artikel! [nur vier] (04)

- (1) Wir finden _____ blaue Lampe hier sehr schön.
- (2) Wissen Sie, wo _____ Kino E-Square liegt?
- (3) Sara möchte _____ Hamburger.
- (4) _____ Mädchen spielen Beach-ball.
- (5) Hier kommt unser Lehrer. Wir fragen _____ Lehrer.
- (6) Miyuki fährt zur Arbeit mit _____ Bus.

(E) Schreiben Sie das richtige Modalverb! [nur vier] (05)

- (1) Mein Vater ist krank. Ich _____ ihn zum Arzt fahren.
- (2) Was macht ihr in den Sommerferien? Diesmal _____ wir nach Italien fahren.

- (3) Mein Bruder hat ein Semester in London studiert. Jetzt _____ er gut Englisch sprechen.
- (4) Parkverbot! Hier _____ Sie nicht parken.
- (5) Besuchst du mich morgen? Nein, es geht nicht. Ich _____ morgen mit meinen Chef nach Stuttgart fahren.
- (6) Der Arzt meint, ich _____ Yoga machen.
- (7) Was _____ du trinken? Apfelsaft oder Cola?

(F) Schreiben Sie die folgenden Sätze im Perfekt! [nur fünf] (05)

- (1) Die Mutter kocht dem Baby die Suppe.
- (2) Am Sonntag fahren wir nach Augsburg.
- (3) Ich nehme einen Fußball und Karten mit.
- (4) Martin vergisst seine Tasche.
- (5) Seht ihr im Unterricht einen Film?
- (6) Bringst du mir die Zeitung?
- (7) Das Flugzeug landet pünktlich.

(G) Ergänzen Sie die richtige Präposition! [nur vier] (04)

[aus, nach, mit, für, ohne, vor, bis]

- (1) Dieser Ball ist _____ Plastik.
- (2) Ich fahre zur Arbeit _____ dem Fahrrad.
- (3) Der Unterricht dauert _____ 14 Uhr.
- (4) Hier ist ein Buch _____ dich.
- (5) _____ der Prüfung haben wir Sommerferien.
- (6) Kein Wörterbuch bitte! Übersetzt den Text _____ Wörterbuch!

(H) Wie heißt das richtige Wort? [nur drei] (03)

- (1) Grußkarte - schreiben : : Telefon - _____
- (2) Wohnort, Postleitzahl, Straße, Hausnummer : : ____ ??
- (3) klein X groß : : kurz X _____
- (4) Frankreich - Land : : Paris _____

(I) Ergänzen Sie das richtige Wort! [nur drei] (03)

- (1) Man trinkt Wein, Bier, Milch aus einem _____.
- (2) Auf der _____ kann man Briefmarken kaufen.
- (3) Man bekommt Brot, Milch, Gemüse in einem _____.
- (4) Die Lehrerin schreibt im Unterricht an die _____.

(J) Was passt nicht? [nur vier] (04)

- (1) lesen, schreiben, notieren, sprechen
- (2) morgen, gestern, Abend, heute
- (3) Eis, Kaffee, Tee, Saft
- (4) Der Film ist : interessant, hell, spannend, langweilig
- (5) Kuli, Bleistift, Brief, Füller

Frage IV. Lesen Sie den folgenden Text und beantworten Sie die darauf folgenden Fragen! [08]

Der größte Mann der Welt Muhammad Channa ist 233.4 Zentimeter groß. Aber der größte Mann aus Pakistan ist nicht glücklich. Er möchte lieber klein sein. Der zehn jährige Muhammad aus dem Bergdorf Sehwan war ein ganz normaler Junge. Aber dann wurde er plötzlich immer größer und schließlich war er der größte Mann der Welt. Das hat ihn berühmt gemacht. Sein Name steht im Guinness Buch der Weltrekorde. Aber das Leben von Muhammad ist nicht leicht.

Er ist 200kg schwer und braucht Essen für drei Personen. Die fertigen Kleider in Geschäften passen ihm nicht. Die Zimmer

in normalen Häusern und Wohnungen sind für ihn nicht hoch genug. Auch die normalen Betten sind für ihn zu klein. Deshalb schläft er in zwei Doppelbetten. Einmal in einem normalen Auto zu fahren, bleibt für ihn ein Traum. Und auf der Straße einfach Mal spazierenzugehen? - das kann er auch nicht, denn viele Leute bleiben stehen und schauen ihn an. Da hat er keine Freiheit und kein Privatleben.

Deshalb hat Muhammad nur einen Wunsch: er möchte lieber so klein sein wie alle andere und so leben wie die anderen Leute.

(A) Beantworten Sie die folgenden Fragen! (04)

- (1) Woher kommt Muhammad? Wie groß ist er?
- (2) Welche Probleme hat Muhammad? Nennen Sie zwei davon!

(B) Sind die folgenden Aussagen richtig oder falsch? (02)

- (1) Muhammad Channas Leben ist schwierig.
- (2) Er fährt gern normale Autos.

(C) Suche bitte : (02)

- (1) zwei Adjektive
- (2) zwei neutrum Nomen

Frage V. Schreiben Sie einen Aufsatz ODER einen Brief! [8-10 Sätze] [06]

(A) Schreiben Sie einen Aufsatz über : Mein Wochenende

ODER

(B) Schreiben Sie eine Ansichtskarte an Ihren Freund oder Ihre Freundin.

Total No. of Questions - 05]

[Total No. of Printed Pages - 07

[4201] – 104

F. Y. B. A. Examination, October – 2012

1044 – GERMAN

General (Advanced)

(2008 Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q. 1. Übersetzen Sie die folgenden Texte ins Englische oder Marathi! [20]

(A) Was bedeutet Heimat für Sie? (06)

Christoph Schönborn, Bischof :

Heimat, das ist einmal der Ort, wo man die Kindheit und frühe Jugend verbracht hat. Diese Zeit vergisst man nicht. Für mich ist dieser Ort Innsbruck. Und dann ist Heimat natürlich auch der Ort, wo man das Leben geführt hat. Für mich ist das Wien, wo ich seit vielen Jahren als Bischof arbeite. Viele Menschen haben auf diese Weise zwei „Heimaten“, zwei Orte, die ihnen genauso gut bekannt sind, wo sie sich zu Hause fühlen und wo ihr Herz ist. Heimat ist das Gefühl der Sicherheit. Heimat ist Identität!

(B) Die Arbeitswelt von morgen (06)

Bald wird es nicht mehr normal sein, das ganze Arbeitsleben im gleichen Beruf zu arbeiten. Als Arbeitnehmer werden wir im Laufe unseres Berufslebens immer wieder neu und weiter lernen müssen. Und es wird mehr Menschen geben, die trotz guter Ausbildung arbeitslos sind. Kleine Jobs und selbstständige Arbeit werden zunehmen. Dass Leute jahrelang als Angestellte oder Arbeiter an einem Arbeitsplatz

bleiben, wird selten werden. Viele Firmen werden weiterhin Mitarbeiter entlassen, und der Abstand zwischen Arbeitslosen und Arbeitenden wird noch größer werden.

(C) Übersetzen Sie vier der folgenden Sätze ins Deutsche! (08)

- (i) God Zeus transformed himself into a bull and kidnapped Europa.
- (ii) Moving out from the parent's house not only means freedom but also lots of responsibilities.
- (iii) Earlier a man looking after the household was beyond imagination and a working woman was an exception.
- (iv) As soon as the teacher entered the class, all the students stood up.
- (v) Do I need to deposit a fixed amount in the account every month?
- (vi) Florian forgot his wallet at the Tshirt stall but he was lucky and got it back soon.

Q.2. (B) Beantworten Sie acht der folgenden Fragen! [16]

- (i) Nennen Sie vier Flüsse in Deutschland!
- (ii) Wie feiern Sie den Muttertag?
- (iii) Welche Werte sind für die deutschen Jugendlichen wichtig?
- (iv) Wie hat sich das Familiensystem in den letzten Zeiten geändert?
- (v) Können Sie sich ein Leben ohne Handy vorstellen? Warum?
- (vi) Nennen Sie zwei deutschen Bundesländer mit den jeweiligen Hauptstädten!

- (vii) Wie hat Europa seinen Namen bekommen?
- (viii) Möchten Sie gern ein Nesthocker sein oder Nestflüchter?
Warum?
- (ix) Wie sieht die Arbeitswelt von morgen aus?
- (x) Was verstehen Sie unter „Rot Runners“?
- (xi) Möchten Sie gern als Zugbegleiter arbeiten? Warum?
- (xii) Worauf muss man am ersten Arbeitstag achten?

Q.3. Grammatik

[30]

(A) Bilden Sie Perfek!

(04)

- (i) Wir müssen alles entscheiden.
- (ii) Familie Peterschulte fuhr nach Mannheim.
- (iii) Die beiden lassen sich scheiden.
- (iv) Du kannst es.
- (v) Die Musiklehrerin hört die Kinder singen.
- (vi) Ich musste das Buch jeden Tag mitbringen.

(B) Bilden Sie Sätze mit Präteritum Formen von den unterstrichenen Verben!

(03)

- (i) Er trägt die Brille nicht mehr. Früher ...
- (ii) Zu Weihnachten lädt man heute nur wenige Leute ein.
Früher ...
- (iii) Heute vergisst er nicht viel. Früher ...
- (iv) Viele Jugendliche suchen Jobs im Ausland. Früher ...
- (v) Es gibt viele Kleinfamilien. Früher ...

(C) Ergänzen Sie die passenden Adjektiv-Endungen! (03)

Herr Braun ist ein berufstätig ____ Mann mit einer gut ____ Stelle in Hamburg. Das ist eine sehr groß ____ Stadt mit einem groß ____ Hafen. Herr Braun kommt ursprünglich aus einem klein ____ Dorf in Bayern. Seine dreißigjährig ____ Frau ist eine berühmte Sängerin. Ihre schön ____ Lieder sind sehr melodisch ____.

(D) Bilden Sie Nomen! (03)

- (i) werben : (ii) anfragen ; (iii) entwickeln :
(iv) selbständig : (v) fleißig : (vi) treu :

(E) Ergänzen Sie die passenden Präpositionen! (03)

- (i) Er kümmert sich ____ seinen Hund.
(ii) Denken Sie noch mals ____ Ihre Schulzeit!
(iii) Interessierst du dich ____ Musik?
(iv) ____ wen wartest du?
(v) In dieser Geschichte geht es ____ eine alte Frau.

(F) Bilden Sie Passiv! (04)

- (i) Zuerst kocht man die Kartoffeln.
(ii) In dieser Bäckerei verkauft man frisches Brot.
(iii) In der Bank zahlt man Geld ein.
(iv) In der Post frankiert man die Briefe.
(v) In Indien respektierte man die älteren Leute.

(G) Verbinden Sie die Sätze! (05)

- (i) Herr Koch arbeitet in der Garage. Frau Koch liest die Zeitung.
- (ii) Unser College ist alt. Es ist auch berühmt.
- (iii) Sie hat kein Bargeld. Sie hat keine Kreditkarte.
- (iv) Du bist mit dem Essen fertig. Du musst die Zähne putzen.
- (v) Ich war sechs Jahre alt. Ich lernte Radfahren.
- (vi) Deutsch ist schwer. Deutsch ist interessant.
- (vii) In Mumbai gibt es viele große villas. Es gibt Leute die auf der Straße leben.

(H) Welches Verb passt ? (05)

- (i) Sport- (ii) Kontakte- (iii) Selbstmord-
- (iv) Freundschaft- (v) Entscheidung- (vi) Prüfung-

Q. 4. Lesen Sie den folgenden Text und beantworten Sie die darauffolgenden Fragen! [10]

Chaos oder Harmonie?

Angelika, Linda und Rosa wohnen seit zwei Jahren in einer Wohnung. Jede hat ihr Zimmer, aber die Küche, das Bad und die Toilette benutzen sie zusammen. Wir haben gefragt: „wie findet ihr das Leben in der Wohngemeinschaft?“

Angelika : „ Ich lebe gern mit Rosa und Linda zusammen. Ganz allein in einer Wohnung? Nie! Wir frühstücken zusammen oder kochen auch mal am Abend etwas für uns drei. Dann erzählen wir, was an dem Tag passiert ist. Wir sprechen über Probleme oder wir haben einfach nur Spaß zusammen. Es ist immer jemand da. Ich finde eine WG toll, weil mir meine Familie manchmal fehlt. Rosa und Linda sind oft Schwestern für mich.“

Linda : „, Ich lebe auch sehr gern mit meinen Freundinnen zusammen. Aber manchmal gibt es auch Probleme und Diskussionen. Wer kauft heute ein? Wer putzt? Wer darf am morgen zuerst ins Bad? Wer darf welche Sachen nehmen? Gestern habe ich zum Beispiel meinen Lieblingsjoghurt gekauft und heute ist er weg. Angelika oder Rosa oder Freunde haben ihn gegessen. Am besten schreibt man alles auf einen Zettel: „, Der Joghurt ist von Linda. Bitte nicht essen!“ oder : „, Angelika, bitte heute die Küche putzen!“ Und dann das Telefon! Nonstop!- Weil immer jemand für Rosa anruft. Da möchte ich manchmal doch lieber alleine leben. Da hat man diese Probleme nicht!“

(A) Beantworten Sie die folgenden Fragen! (04)

- (i) Warum gefällt es Angelika in einer WG zu wohnen?
- (ii) Welche Probleme hat Linda?
- (iii) Mit welcher Lösung, meint Linda, kann man die Probleme lösen?
- (iv) Ist das Leben in einer WG für Sie Chaos oder Harmonie?

(B) Steht das im Text? (04)

- (i) Linda, Angelika und Rosa sind Schwestern
- (ii) Linda meint, jeder soll einen eigenen Kühlschrank haben.
- (iii) Sie teilen die Arbeit durch Diskussionen.
- (iv) Das Leben in einer WG ist für einen ‚Harmonie‘ aber für den anderen ‚Chaos‘.

(C) Wie kann man das anders sagen? (02)

- (i) Zettel -
- (ii) ... weil mir meine Familie manchmal fehlt -

Q. 5. Ergänzen Sie den Dialog sinngemäß!

[04]

Bankangestellter : _____?

Kunde : Ich möchte gerne ein Girokonto eröffnen. Könnten Sie mir vorher noch ein paar Informationen geben?

Bankangestellter : _____?

Kunde : _____ und _____ ?

Bankangestellter : Unser normales Girokonto kostet 3,90 Euro im Monat und für die Überweisungen müssen Sie nicht extra Geld zahlen.

Kunde : _____ ?

Bankangestellter : Ja, doch, Sie können Ihre Kontodaten im Internet abrufen.

Kunde : _____ ?

Bankangestellter : Ja, sicher. Hier ist das Formular. Füllen Sie es bitte aus und geben Sie es morgen ab.

Kunde : _____ ?

Bankangestellter : Gern geschehen.

[4201] – 105

F. Y. B. A. Examination, October – 2012

1054 – SINDHI

(ARABIC)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

Note : (i) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

(ii) प्रश्न के दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

سوال ۱ - هيٺين مان عن به ذهن سوالن جا جواب [20]

انگل 20 لفظن ۾ لکون۔

۱. ديپتيءَ جي گهر اچڪ تي پريتيءَ کيس ڪيئن
ڪيغاريو؟

۲. ليڪ گورڊن شرما کي نرڙي ڇاڄو نشان هو؟
۳. ٽوگيسن عمر بادشاه سان مارئيءَ جي سارا ڪهڙن

لفظن ۾ ڪئي؟
۴. پتا جي ديڪانٽ تي پريتيءَ جي ماءُ کيس ڪهڙو
مهڻو ڏنو؟

۵. ليڪا ايشوري جو ٽواڻيءَ جي رکشا لال ديول جي
گهٽيءَ ۾ ڇو بيهي ويئي؟

۶. ليڪ گورڊن شرما جي گهر سداورت ڪيئن هلندو هو؟
۷. امر ڪوٽ تي ماهو نالو ڪيئن پيو؟

۸. ننيوڪرام جي دل جي اڇا ڪهڙي هئي؟

۹. Mid-day اخبار ۾ ننيوڪرام جي گم ٿيڻ جي خبر
ڪيئن ڇپيل هئي؟

۱۰. رڪيٽ جا ڪي ڏکي ڪٿي موڪلڻ چاهيو ۽ ڇو؟
 ۱۱. ڊيپٽي ڪمپريٽيڱن کي آئسواڊي ٽيڪ لاءِ ڪهڙي نموني
 سماهبايو؟

۱۲. سريٽ سنٽيائيٽ ڪي ڪهڙي شرطن هيٺ ٿئي؟
 ۱۳. وزير ۽ ٻوڏ پرڪاش جي قبوليت نامي ۾ ڪهڙو
 شرط لکيل هو؟

سوال ۲ - هيٺين مان ڪن به ٻن سوالن جا جواب لکون: - [10]

۱. شاه صاحب ايشوري بندگي ڪهڙي نرالي نموني
 ڪئي آهي؟
۲. جوڳي پريوڪي ڪيئن پائي سگهندا؟
۳. درشن تي پيد سان ويچارن ۾ برائي ڪيئن ٿي اچي؟
 سماهبايو .
۴. ايشور ڪي آهي؟

سوال ۳ - هيٺين مان ڪن به ٻن سوالن جا جواب اٽڪل
 150 لفظن ۾ لکون: - [20]

۱. شرط ڪنهن ڪٿي ۽ ڪيئن؟
۲. آرٽي جي ڪردار نگاري ڪريو .
۳. سيٺ شيوڪرام جي ابل ڪا ڪيئن پوري ٿي؟
۴. ننڍا جي باري ۾ توهان کي ڪهڙي ڄاڻ آهي؟

سوال ۴ - هيٺين مان ڪن به ٻن وڌيڪ تي اٽڪل 300 لفظن ۾
 مضمون لکون: - [30]

۱. زندگي ۾ منهنجو مقصد
۲. پراڻي مندر جي آتم ڪٿا
۳. سماج ۾ وڌندڙ آتنڪوڊ
۴. وڳيان جو زمانو

[4201] – 105

F. Y. B. A. Examination, October – 2012

1054 – SINDHI

(DEVNAGIRI)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

Note : (i) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

(ii) प्रश्न के दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

सुवाल 1. हेठियनि मां किनि बि डहनि सुवालनि जा जवाब अटिकल 20 लफ्जनि में लिखो :- [20]

- (1) दीपतीअ जे घरि अचण ते, प्रीतीअ खेसि कीअं खीकारियो?
- (2) लेखक गोवर्धन शर्मा खे निरिड़ ते छा जो निशान हो?
- (3) फोग्सेन उमर बादशाह सां मारूईअ जी साराह कहिड़नि लफ्जनि में कई?
- (4) पिता जे देहान्त ते, प्रीतीअ जी माउ खेसि कहिड़ो महिणो डिनो?
- (5) लेखिका ईश्वरी जोतवाणीय जी रिक्शा लाल देविल जी घिटीअ में छो बीहजी वेई?
- (6) लेखक गोवर्धन शर्मा जे धरि सदाव्रत कीअं हलंदो हो?
- (7) अमरकोट ते इहो नालो कीअं पयो?
- (8) शेवकराम जेदिल जी इछा कहिड़ी हुई?
- (9) Mid-day अखबार में शेवकराम जे गुम थियण जी खबर कीअं छपियल हुई?
- (10) राकेश जानकीअ खे किथे मोकलणु चाहियो ऐं छो?
- (11) दीपतीअ, प्रीतीअ खे आशावादी थियण लाइ कहिड़ो नमूने सम्झायो?
- (12) नरेश, संत्याणीअ खे कहिड़ी श्रधांजली डिनी?
- (13) वज़ीर ऐं ब्रोध प्रकाश जे कबूलियतनामे में कहिड़ो शर्तु लिखयल हो?

सुवाल 2. हेठियनि मां किनि बि बिनि सुवालनि जा जवाब अटिकल 50 लफ्जनि में लिखो :- [10]

- (1) शाह साहिब ईश्वर जी बंदगी कहिड़े निराले नमूने कई आहे?
- (2) जोगी प्रभूअ खे कीअं पाए सघंदा?
- (3) दृष्टी भेद सां वीचारनि में बुराई कीअं थी अचे? सम्झायों
- (4) ईश्वर किथे आहे?

सुवाल 3. हेठियनि मां किनि बि बिनि सुवालनि जा जवाब अटिकल 150 लफ्जनि में लिखो :- [20]
शीर्षक दीजिए।

- (1) शर्त कंहि खटी ऐं कीअं?
- (2) आरतीअ जी किरदार निगारी करियो
- (3) सेठ शेवकराम जे दिल जी अबलाखा कीअं पूरी थी?
- (4) निशा जे बारे में अक्हांखे कहिड़ी जाण आहे?

सुवाल 4. हेठियनि मां के बि बि ब मज्मून अटिकल 300 लफ्जनि में लिखो :- [20]

- (1) जिन्दगीअ में मुहिंजो मक्सद
- (2) पुराणे मंदर जी आत्मकथा
- (3) समाज में वंधदड़ आतंकवाद
- (4) विज्ञान जो जमानो

[4201] – 106

F. Y. B. A. Examination, October – 2012

1064 – Gujarati General
(2008 Pattern)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

â. 1. ுQ_i_p dp,\u LfB® Z A_i\$ rhj e `f r_b,^ gM_i : [16]

- (1) D_pmp_p b` pf
- (2) dpfp rae kprl ðeL\$pf
- (3) ApS>p rhÛp\}Ap_u kdôepAp_i
- (4) î d_y,Npfh

â. 2. LfB® Z A_i\$ âí__i krhōsf Dðsf gM_i : [16]

- (1) ""kfōhsuQ,ð' `h®` qíQd _p rdg__y,dI pL\$ie Rç' kdÅhp.
- (2) kfōhsuQ,ð dp,,ApgiMpegyie[¼sgpL\$, LplogpL\$, A_i kp^gpL\$.

â. 3. LfB® Z A_i\$ âí__i krhōsf Dðsf gM_i : [16]

- (1) ""âpQu_p' Ahp@u_ L\$hs_p A_i\$ âfL\$ âepN Rç' kdÅhp.
- (2) Ap^y_L\$ L\$hs_p ôhê\$ _u QOp®L\$fi.

â. 4. (A) VpL_p^ gM_i (LfB® Z A_i\$) : [8]

- (1) ""kfōhsuQ,ð'' dp_u âsuL\$ epS>p.
- (2) L\$epZNpð epS>p.

(b) $V_{\text{rms}}^{\text{max}}$ $g_{\text{M}} (L_{\text{B}}^{\text{Z}} A_{\text{L}})$: [8]

(1) "19 dp qv\$hk_y,âcps' _p Ap^pfj Aí hð\pdp_y` pÓgjM_ Lsfj.

(2) Np,^pfu L\$ie_âpõsprhL\$` qfQe Ap` j.

a. 5. (A) $\text{hp}^{\text{f}} \text{kb}^{\text{^}}$ $g_{\text{M}} (A_{\text{L}}^{\text{`0}}, A_{\text{L}}^{\text{N0}})$: [8]

(1) Sjd Gscf_âopgpl\$c|p\^hj e Rj, sjd kðex[V\$ Apðdrhj e Rj.

(2) Sjd pNufu aL\$ifu A;! ggpV\$RjgMphu dc!

âÅA; l_ " _pm' A; l_ Df; A; A; L\$gu sy, s; j

(b) sdpfp rdÓ/kMu _j h; i _dp, fÅ Npmhp Apd,ÓZ Ap` s; ` Ó gMj. [8]

A\hp

sdj Åegp AL\$odps _yhZ® Lsf s; Al jhg s; pf Lsfj.

[4201] – 109

F. Y. B. A. Examination, October – 2012

1094 - HINDI GENERAL - 1

हिन्दी सामान्य - 1

(New Course)

(2008 Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

- पाठ्यपुस्तकें : (i) गद्यधारा :
कार्यकारी संपादक : डॉ. सुरेशकुमार जैन
(ii) काव्य कल्पद्रुम : डॉ. सुरेशकुमार जैन

- Note : (i) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
(ii) दाहिनी ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

Q. 1. (अ) निम्नलिखित पारिभाषिक शब्दों में से किन्हीं चार के हिंदी पर्याय लिखिए : [4]

- (1) Advance
- (2) Balance
- (3) Duration
- (4) Immediate
- (5) Project
- (6) Up-to-date

(ब) निम्नलिखित में से किन्हीं दो शब्दयुग्मों का अर्थ बताकर उनका वाक्य में प्रयोग कीजिए : [4]

- (1) कुल - कूल
- (2) इत्र - इतर
- (3) ग्रह - गृह
- (4) दिया - दीया

(स) निम्नलिखित में से **किन्हीं चार** गणितीय आँकड़ों को मानक वर्तनी के अनुसार देवनागरी लिपि में लिखिए : [4]

- (1) 25
- (2) 40
- (3) 60%
- (4) $15 + 20 = 35$
- (5) $\frac{3}{4}$
- (6) $12 \div 4 = 3$

(द) निम्नलिखित में से **किसी एक** विषय पर स्ववृत्त (बायोडेटा) तैयार कीजिए : [4]

- (1) प्रथम/प्रेरणा परिहार, अहमदनगर महाविद्यालय, अहमदनगर, में हिंदी व्याख्याता पद हेतु प्रकाशित विज्ञापन के आलोक में स्ववृत्त तैयार करता/करती हैं।
- (2) सुश्री संगीता तिवारी विवाह विज्ञापन के आलोक में स्ववृत्त तैयार करती हैं।

(ई) निम्नलिखित में से **किसी एक** पर्ची को प्रत्यक्ष भरकर उसका नमूना तैयार कीजिए : [4]

- (1) स्टेट बैंक ऑफ इंडिया में प्रत्यक्ष पैसे भरने की पर्ची का नमूना तैयार कीजिए।
- (2) रेल यात्रा के लिए आरक्षण हेतु आवेदन को प्रत्यक्ष भरकर उसका नमूना तैयार कीजिए।

Q.2.(अ) निम्नलिखित अवतरणों में से **किसी एक** अवतरण की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए : [5]

- (1) “पर उसकी सचेत आँखों में न जाने कौन-सी जिज्ञासा भरी थी! वे निरंतर घड़ी की तरह खुर्लीं मेरे मुख पर टिकी ही रहती थीं। मानो मेरी सारी-विद्या-बुद्धि को सोख लेना ही उनका ध्येय था।”
- (2) “यह कलकत्ता है — वही कलकत्ता जिसकी सड़कों पर भूख से तड़प कर लाखों व्यक्तियों ने प्राण दिये हैं, जिसके आकाश में कला और साहित्य के मानदंड स्थापित हुए हैं।”

(ब) निम्नलिखित अवतरणों में से **किसी एक** अवतरण की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए : [5]

- (1) “नहीं हुआ है नहीं हुआ है
अभी पूर्ण उद्दिष्ट उत्थित मेरा भारत,

किया खड़ा क्यों पुतला मेरा
करने अपनी श्रद्धा अभिव्यक्त।

- (2) “कहाँ जन्म है तेरा?” मैंने पूछा जब प्रतिभा से,
“महलों में? गुलगुले गलीचों पर? गुलाब की क्यारी में?
वृद्धों की चिंता में? बच्चों की दंतहीन किलकारी में?
बोलो, तुम रहती कहाँ, जानने को हम सब हैं कितने प्यासे!”

Q. 3. (अ) निम्नलिखित में से **किसी एक** परिच्छेद का एक तिहाई सार-लेखन कीजिए : [5]

- (i) यों तो भाषा एक बहुत बड़ा वरदान है, लेकिन यह बहुत बड़ा अभिशाप भी सिद्ध हो सकती है। इसकी सहायता से जहाँ हम अपने विचारों और इच्छाओं को अपने मित्रों पर प्रकट कर सकते हैं वहीं अगर हम इसके प्रयोग में सावधानी न बरतें तो हमारे दृष्टिकोण को कुछ का कुछ समझा जा सकता है। जबान की चूक या अप्रचलित एवं अस्पष्ट शब्दों का प्रयोग या ऐसी ही अन्य गलतियाँ लोगों को हमारा मित्र बनाने के बजाए दुश्मन बना देती हैं। ऐसे ही अलग-अलग वर्गों के लोग अलग-अलग शब्दावली का प्रयोग करते हैं और एक शिक्षित व्यक्ति की साधारण भाषा में भी एक अशिक्षित आदमी को अहंकार की गंध आ सकती है।
- (ii) बहुत से लोग मूर्खतावश शारीरिक श्रम को हेय समझते हैं। त्रावणकोर के महाराजा ने कुछ वर्ष पहले कहा था, “विश्वास रखो कि फावडा चलाना, हल चलाना या अपने लिए पानी खींचना भी कागज रँगने से कम सामान्य नहीं है। जितने भी महान लोग हुए हैं उनमें से कुछ ने अपने हाथों से खेती की है। रूस का जार पीटर महान लोहार का काम करता था। जर्मनी के स्वर्गीय सम्राट ने जो रानी विक्टोरिया के दामाद थे छपाई का काम सीखा था। महात्मा गांधी का जीवन श्रम की गरिमा का एक जीता-जागता उदाहरण था। कोई भी उपयोगी कार्य चाहे वह किसी भी प्रकार का क्यों न हो सामान्य है। इसमें लोग शर्म का अनुभव झूठी शान के कारण ही करते हैं।”

(ब) निम्नलिखित मुहावरों में से **किन्हीं पाँच** मुहावरों का वाक्यों में प्रयोग कीजिए। [5]

- (1) अपने पाँव पर कुल्हाड़ी मारना।
(2) कान पर जूँ न रेंगना।

- (3) छाती पर साँप लोटना।
- (4) टस-से-मस न होना।
- (5) दाँत खट्टे करना।
- (6) बहती गंगा में हाथ धोना।
- (7) भीगी बिल्ली बन जाना।

Q. 4. (अ) निम्नलिखित में से **किन्हीं तीन** प्रश्नों के उत्तर लिखिए : **[15]**

- (1) 'उसने कहा था' कहानी के आधार पर लहनासिंह का चरित्र-चित्रण कीजिए।
- (2) सिरचन के स्वभाव की विशेषताएँ लिखिए।
- (3) 'पहला सफेद बाल' दिखाई देने पर लेखक के मन में कौन-कौन से विचार आये?
- (4) 'हरिया काका में एक समर्पित इन्सान छिपा है' पाठ के आधार पर स्पष्ट कीजिए।
- (5) श्री सुदर्शन जी के व्यक्तित्व पर प्रकाश डालिए।

(ब) निम्नलिखित में से **किन्हीं तीन** प्रश्नों के उत्तर लिखिए : **[15]**

- (1) 'सखि, वे मुझसे कहकर जाते' कविता में व्यक्त यशोधरा की विरह वेदना को स्पष्ट कीजिए।
- (2) 'वरदान माँगूँगा नहीं' कविता का आशय अपने शब्दों में लिखिए।
- (3) कवि के अनुसार प्रतिभा कहाँ बसती है?
- (4) 'सुहागिन का गीत' कविता में पत्नी अपने पति को परदेस जाने से क्यों रोकती है?
- (5) 'जन-जन का चेहरा एक' कविता में व्यक्त विचारों को स्पष्ट कीजिए।

Q. 5. निम्नलिखित में से **किसी एक** विषय पर निबंध लिखिए : **[10]**

- (1) पर्यावरण और जन जागृती।
- (2) मेरा प्रिय समाज सुधारक।
- (3) आज की युवा शक्ति।

[4201] – 109

F. Y. B. A. Examination, October – 2012

1094 - HINDI

G - 1 : प्रयोजनमूलक हिंदी (Functional Hindi)

(2008 Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

- Note :** (i) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
(ii) प्रश्न के दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

Q. 1. (अ) निम्नलिखित अंग्रेजी पारिभाषिक शब्दों में से किन्हीं आठ शब्दों के हिंदी पर्याय लिखिए : [8]

- (1) Audit
- (2) Bank
- (3) Capital
- (4) Debit
- (5) Finance
- (6) Goods
- (7) Minor
- (8) Net Profit
- (9) Paid
- (10) Revenue Stamp

(ब) निम्नलिखित वाक्यों में से किन्हीं छह वाक्यों को मानक वर्तनी के आधार पर शुद्ध करके फिर से लिखिए :

[6]

- (1) यह हमारा वाला घर है।
- (2) गाय को चार पैर होते हैं।
- (3) सीता उसकी माता के साथ जा रही है।

- (4) सुरेश प्रातः सुबह मुंबई गया।
- (5) रामसीतालक्ष्मण वनवास गये।
- (6) मैं अभी आता है।
- (7) आज का दिन अच्छा है।
- (8) चोर के हाथों में बेड़ियाँ हैं।

(स) निम्नलिखित में से **किन्हीं छह** गणितीय आँकड़ों तथा चिन्हों को मानक हिंदी वर्तनी के अनुसार शब्दों में लिखिए : [6]

- (1) 42
- (2) $51\frac{1}{2}$
- (3) $\frac{3}{4}$
- (4) 99%
- (5) 50.6
- (6) $80 + 10 = 90$
- (7) $97 - 50 = 47$
- (8) 55

Q.2. निम्नलिखित पत्रों में से **किन्हीं दो** पत्रों के प्रारूप तैयार कीजिए। [10]

- (अ) कुशल / कौशल्या सोहनी, ममता नगर, नाशिक से पुणे निवासी अपनी बहन को 'डॉक्टर' होने पर उसे अभिनंदन / बधाई पत्र लिखता / लिखती है।
- (ब) सुनील / सुषमा चौधरी, मुक्ताई, प्रोफेसर कॉलोनी, सातारा से राजेश / रजनी पवार, महात्मा गांधी रोड, पुणे को अपनी बेटी के विवाह के उपलक्ष्य में निमंत्रण-पत्र लिखता / लिखती है।
- (स) अनिल / अनिता सिन्हा, 421, नेताजी नगर, नई दिल्ली, से प्राचार्य, छत्रपति महाविद्यालय, नई दिल्ली के नाम 'हिन्दी-प्राध्यापक' पद के लिए आवेदन-पत्र लिखता / लिखती है।
- (द) शंकर सेठ रोड, प्रभाग क्रमांक 30, बेलापुर के कुछ निवासी सार्वजनिक शौचालय से मोहल्ले में बह रहे गंदे पानी की सफाई हेतु स्वास्थ्य अधिकारी, नगरपालिका, बेलापुर के नाम शिकायत-पत्र लिखते हैं।

Q. 3. (अ) निम्नलिखित परिच्छेद का एक-तिहाई शब्दों में सार-लेखन (संक्षेपण) कर उसे उचित शीर्षक दीजिए। [6]

भारत में पिछली तीन-चौथाई सदी से ज्यादा अर्से में महात्मा गाँधी ने न केवल इस देश की स्वाधीनता के लिए बल्कि दुनिया में शांति स्थापित करने के लिए असाधारण काम किया है। उन्होंने हमें अहिंसा के सिद्धांत का पाठ पढ़ाया, जो बदी या बुराई के सामने बिना कुछ किए ही झुक जाने का नहीं, बल्कि दुनिया की सारी समस्याओं का शांति से हल करने का अनूठा साधन है। उन्होंने बताया है कि मनुष्य की भावना बड़े-बड़े अस्त्रों से भी अधिक शक्तिशाली है। उन्होंने अपने सारे राजनीतिक कार्यों को नैतिक मूल्यों की कसौटी पर कसा। उनका कहना था कि साधनों को साध्य से अलग नहीं किया जा सकता क्योंकि अंत में जाकर साध्य का निर्णय साधनों के द्वारा ही होता है। अगर साधन बुरे हैं, तो साध्य भी पूरा नहीं। हर समाज में, जिसका आधार अन्याय है, अनिवार्यतः संघर्ष के तत्त्व छिपे रहते हैं। जब तक वह इस बुराई को दूर नहीं करता, भीतर से अपने आप खोखला होता जाता है।

(ब) निम्नलिखित विषयों में से **किसी एक** विषय को लेकर कल्पना-विस्तार कीजिए। [6]

- (1) मजहब नहीं सिखाता आपस में बैर रखना।
- (2) लालच बुरी बला है।

Q. 4. (अ) निम्नलिखित में से **किन्हीं दो** विषयों पर विज्ञापन का नमूना तैयार कीजिए। [6]

- (1) आयुर्वेदिक तेल घने लंबे बालों के लिए।
- (2) बाजार में आया नया दूरदर्शन-संच।
- (3) इलैक्ट्रॉनिक वस्तुओं की प्रदर्शनी।
- (4) बाजार में आए नए मोबाईल का विज्ञापन।

(ब) निम्नलिखित मराठी **अथवा** अंग्रेजी परिच्छेद का हिंदी में अनुवाद कीजिए : [6]

एकदा राजा दुष्यंत शिकारीसाठी जंगलात गेले. तेथे ते एका हरिणाचा पाठलाग करताना कण्व ऋषींच्या आश्रमाजवळ पोहोचले. हरिणाचा पाठलाग सोडून त्यांनी आश्रमात प्रवेश केला. कण्व ऋषींची कन्या शकुंतला हिने तेथे राजाचे स्वागत व सत्कार केला. पहिल्या भेटीतच राजा दुष्यंत शकुंतलेच्या अनुपम सौंदर्यावर मोहित होऊन तिच्या प्रेमात पडले. दुष्यंतांनी शकुंतलेसमोर गांधर्व-विवाह करण्याचा प्रस्ताव ठेवला. शकुंतलेने राजाचा प्रस्ताव स्वीकारला आणि स्वेच्छेने त्यांच्याशी विवाह केला.

अथवा

King Dushyanta once went to the forest for hunting. While there chasing a deer, he came near the hermitage of sage Kanva. Leaving chase of the deer, he entered the hermitage. There, he was received and entertained by Kanva's daughter Shakuntala. Dushyanta, who was attracted by Shakuntala's matchless beauty, fell in love with her at first sight. Dushyanta persuaded Shakuntala to marry him according to Gandharva rite. She accepted the king's proposal and married him by her own choice.

Q. 5. (अ) निम्नलिखित लघूत्तरी प्रश्नों में से **किन्हीं दो** के उत्तर लिखिए :

[10]

- (1) प्रयोजन मूलक हिंदी तथा साहित्यिक हिंदी में क्या अंतर है?
- (2) भारत सरकार द्वारा बताए गए वर्तनी संबंधी नियम लिखिए।
- (3) जनसंचार का अर्थ और स्वरूप स्पष्ट कीजिए।
- (4) पारिभाषिक शब्द की विशेषताएँ लिखिए।

(ब) निम्नलिखित विषयों में से **किन्हीं चार** पर टिप्पणियाँ लिखिए।

[16]

- (1) जनसंचार माध्यम
- (2) अनुवाद की उपयोगिता
- (3) वाणिज्य और व्यापार
- (4) प्रयोजन मूलक हिंदी की विशेषताएँ
- (5) पारिभाषिक शब्द का अर्थ और स्वरूप
- (6) पत्र-लेखन का महत्त्व

[4201] – 111

F. Y. B. A. Examination, October – 2012

1114 – संस्कृत (Sanskrit)

(G-1) : सुरभारती (Surabharati)

(2008 Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 60

- सूचना : (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
All questions are compulsory.
(2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
Figures to the right indicate full marks.

प्र. 1. 'अ' आणि 'ब' विभागांतील प्रत्येकी कोणत्याही दोहोंचे इंग्रजीत किंवा मराठीत भाषांतर करा :
From 'A' and 'B' sections each translate **any two** into English or Marathi : [20]

'अ' विभाग / Section 'A'

- (i) सा प्राह - "भोः कान्त, त्वया बालकोऽयमिति मत्वा न व्यापादितः। तदहं कथमेनं
स्वोदरार्थे व्यापादयामि"। उक्तं च -
अकृत्यं नैव कर्तव्यं प्राणत्यागेऽपि संस्थिते।
न च कृत्यं परित्याज्यमेष धर्मः सनातनः॥
तस्मान्ममायं तृतीयः पुत्रो भविष्यति इत्येवमुक्त्वा तमपि स्वस्तनक्षीरेण परां
पुष्टिमनयत्।
- (ii) विदूषकः - (देवीं विलोक्य) भवति, जीवेयं वा न वा। यन्मया अत्रभवन्तं सेवमानेन
तेऽपराद्धं तन्मर्षय।
देवी - दीर्घायुर्भव। (निष्क्रान्तौ विदूषकः प्रतीहारी च।)
राजा - प्रकृतिभीरुस्तपस्वी। ध्रुवसिद्धिमपि यथार्थनामानं सिद्धिमन्तं न मन्यते।
(प्रविश्य)

जयसेना - जयतु भर्ता । ध्रुवसिद्धिर्विज्ञापयति । 'उदकुम्भविधाने सर्पमुद्रितं किमपि कल्पयितव्यम् । तदन्विष्यताम्' इति ।

- (iii) स्वामिभिः संबोधनस्य सामारम्भिकाणि उपचारपदानि दूरोत्क्षिप्तानि आसन् । हृदय - गर्भागारात् आगतम् इदं मानव्यावाहनं श्रोतृणां हृदयानि अस्पृशत् । एतेन प्रथमेनैव वाक्येन स्वामिभिः सभा जिता । स्वयं स्वामिनस्तु विस्मिताः अभवन् । ममैव प्रोत्साहनपरः अयं साधुवादः इति न ते श्रद्दधुः ।

'ब' विभाग / Section 'B'

- (i) मन्दोऽप्यमन्दतामेति संसर्गेण विपश्चितः ।
पङ्कच्छिदः फलस्येव निकषेणाविलं पयः ॥
उपदेशं विदुः शुद्धं सन्तस्तमुपदेशिनः ।
श्यामायते न विद्वत्सु यः काञ्चनमिवाग्निषु ॥
- (ii) अयं स कालः सम्प्राप्तः प्रियो यस्ते प्रियंवद ।
अलंकृत इवाभाति येन संवत्सरः शुभः ॥
नीहारपरूषो लोकः पृथिवी सस्यमालिनी ।
जलान्यनुपभोग्यानि सुभगो हव्यवाहनः ॥
- (iii) तनयः - मातस्तरि किमद्य मोदसमये व्यर्थं त्वया खिद्यते
वक्रैषा ननु बुद्धिरेव कुरुते नाशं रिपोरस्य नः ।
व्याघ्री - मैवं वत्स ! दिशेत्तदस्त्रनिवहस्तुल्यां गतिं प्राणिनां
किं नो वैरमनेन । किं नु लभते भक्ष्यं क्वचिद्द्वेष्यताम् ।

प्र. 2. 'अ' आणि 'ब' विभागांतील प्रत्येकी कोणत्याही एकाचे ससंदर्भ स्पष्टीकरण करा :

Explain with reference to context any **one** each from sections 'A' and 'B' : [10]

'अ' विभाग / Section 'A'

- (i) नृणामेको गम्यस्त्वमसि पयसाम् अर्णव इव ।
(ii) अरिजनेन सह तनिमानमभजत मध्यभागः ।

'ब' विभाग / Section 'B'

- (i) जीवितेनापि मे रक्ष्या कीर्तिस्तद्विद्ध मे व्रतम् ।
(ii) अन्तं प्रयाति निधनेन समं हि वैरम्

प्र. 3. 'अ' आणि 'ब' विभागांतील प्रत्येकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा :

Write answers to any **one** each from sections 'A' and 'B' :

[20]

'अ' विभाग / Section 'A'

- (i) 'मैत्रेयी - याज्ञवल्क्य - संवादः' या पाठाच्या आधारे उपनिषदांचे तत्त्वज्ञान स्पष्ट करा.
Explain the philosophy of Upanishadas with reference to the lesson 'मैत्रेयी - याज्ञवल्क्य - संवादः'.
- (ii) 'जनपदनिवेशः' या पाठाच्या आधारे कौटिल्याचे प्रजाहिताचे विचार स्पष्ट करा.
Explain the thoughts of Kautilya regarding welfare of the people with reference to the lesson 'जनपदनिवेशः'.

'ब' विभाग / Section 'B'

- (i) 'दानवीरः' या पाठाच्या आधारे कर्णाची व्यक्तिरेखा स्पष्ट करा.
Explain the personality of 'Karna' the reference to the lesson 'दानवीरः'.
- (ii) 'पाण्डुरङ्गाष्टकम्' या पाठाच्या आधारे शंकराचार्यांचा भक्तिमार्ग स्पष्ट करा.
Explain the path of devotion of Shankaracharya with reference to the lesson 'पाण्डुरङ्गाष्टकम्'.

प्र. 4. पुढील उताऱ्याचा इंग्रजीत अथवा मराठीत अनुवाद करा :

[10]

Translate the following passage into English or Marathi :

अद्यत्वे भ्रष्टाचारः एवं शिष्टाचारः इति संभूतोऽस्ति। अस्माकं देशस्य जगति प्रतिमा भ्रष्टाचारेण मलिना एव जाता। एकदा चीनदेशस्य भूतपूर्वः प्रधानमन्त्री चौ एन लायः अवदत् - "भारतं जेतुं चतुर्दिनानि पर्याप्तानि। भारते प्रत्येकं जनः भ्रष्टः, धनेन क्रेतुं शक्यः। अतीव कटुसत्यं प्रकटयति तस्य वचनम्। प्रत्येकं क्षेत्रं भ्रष्टाचारेण प्रदूषितम् अस्ति। देवालये देवदर्शनमपि भ्रष्टमार्गेण सत्वरं प्राप्यते। भ्रष्टाचारिणां दृढम् ऐक्यं शृङ्खला च विद्यते। तृष्णालोभवशात् अनया शृङ्खलया सामान्यजनोऽपि बद्धः भवति। भ्रष्टाचारनियन्त्रकाः अपि भ्रष्टाः। अस्य भस्मासुरस्य विनाशः कदा भविष्यति? यदा विचाराः साधवः तदा एव आचारः साधुः। यदा विचाराः भ्रष्टाः तदा आचारोऽपि भ्रष्टः भवति। अतः विचारः एव मूलं कारणम्। साधवः विचाराः बाल्ये एव उपदेष्टव्याः। तेनैव भ्रष्टाचारस्य अस्य असुरस्य विनाशः भवेत्।

[4201] – 112

F. Y. B. A. Examination, October – 2012

Ardhamagadhi (Prakrit)

प्राकृत गद्य-पद्य वेचे क्र. ५

(नवा अभ्यासक्रम)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : All questions are compulsory.

सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

Q. 1. Translate into English or Marathi any **two** of the following :

[12]

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे इंग्रजी किंवा मराठीत भाषांतर करा :

- (i) तीए कहियं, 'एत्थत्थि वेसमणो नाम सत्थवाहो । तस्स धूया सिरिमई । सा मए बाल-
भावाओ आरब्भ पालिया जा तुमए हत्थि-संभमाओ रक्खिया । तीए हत्थि-संभमुच्चरियाए
उज्झरुण भयं जीविय-दायगो 'त्ति मुणिरुण तुमं साहिलासं पलोइओ । तओ-अच्चंतं-
सुंदर-रूव जोव्वण-लायण्ण-कला-कोसलाणं पगरिसो त्ति काऊण समुपन्नो तीए तुज्जोवरि
दढमणुरागो ।
- (ii) सो य आसेण छत्तेण य धरिज्जमाणेण वच्चइ । तं दट्टूण जसा परुन्ना । कविलेण पुच्छिया ।
ताए सिट्ठं जहा - "पिया ते एवं-विहाए इड्डीए निग्गच्छिय आइओ जेण सो विज्जा-
संपन्नो । सो भणइ "अहं पि अहिज्जामि" । सा भणइ 'इह तुमं मच्छरेण न कोइ
सिक्खावेइ । वच्च । सावत्थीए नयरिए पियमित्तो इंददत्तो नाम माहणो । सो तुमं
सिक्खावेही" ।
- (iii) एवं सोऊण तुट्ठो देवपालो समागओ रायभवणं । आणवेइ कुलाले, जहा - 'करेह
रायवाडियाजोग्गं उदग्गं मयगलं' । 'जं देवो आणवेइ 'त्ति वुत्तूण सिग्घमेव कओ तेहिं ।
मट्टियमयमयगलारूढो राया रायवाडियं फरिस्सइ त्ति जाओ जणप्पवाओ । सामंतमंति
मंडलियाइणो इणमत्थं सोउं हसिउं पयट्टा - 'जो मट्टियमयमयगलारूढो रायवाडियं राया
काउं वंछइ, सो एस अवितहं गोवालो' ।

Q. 2. Explain with reference to the context (any two) : [10]

ससंदर्भ स्पष्टीकरण द्या (कोणतेही दोन) :

- (i) 'विज्जहिमंतियं घडं देहि'।
- (ii) 'दारं सिग्घं पिहाहि तालगं पि देसु'।
- (iii) 'तुह आउ तिण्णि दियहाइ'।
- (iv) 'अज्जउत्त, नत्थि मे विहवो एयस्स सुंदरयर-दाणे'।

Q. 3. Explain the statement : 'दो-मास-कयं कज्जं कोडीए वि न निट्ठियं' [10]

विधान स्पष्ट करा : 'दो-मास-कयं कज्जं कोडीए वि न निट्ठियं'

OR / किंवा

How did his wife teach the lesson to goldsmith?

सुवर्णकाराला त्याच्या पत्नीने कसा धडा शिकविला?

Q. 4. Write a note on any one of the following : [8]

खालीलपैकी कोणत्याही एकावर टीप लिहा :

- (i) Wisdom of सांबकुमार
सांबकुमाराचे चातुर्य
- (ii) Valour of ब्रह्मदत्त
ब्रह्मदत्ताचा पराक्रम

पद्य विभाग
Poetry Section

Q. 5. Translate into English or Marathi (any two) :

[12]

कोणत्याही दोहोंचे इंग्रजीत अथवा मराठीमध्ये भाषांतर करा :

- (1) संतमसंतं दुक्खं सुहं च जाओ घरस्स जाणंति ।
ता पुत्तअ महिलाओ सेसाओ जरा मणुस्साणं ॥
हसिएहिं उवालंभा अच्चुवचारेहिं रूसिअव्वाइं ।
अंसूहिं भंडणाइं एसो मग्गो सुमहिलाणं ॥
हसिअं अदिट्टु - दंतं भमिअमणिक्कन्त-देहली-देसं ।
दिट्टुमणुक्खित्त मुहं एसो मग्गो कुल - वहूणं ॥
- (2) जे निसियर - कुद्धुग्घाएहिं समराम्मि अभिया पवया ।
संछिन्न-भिन्न-गत्ता ते वि य सव्वे समासत्था ॥
विवइन्न-सरीरा वि य जइ सव्वे वाणरा समुज्जीया ।
खंड-सहस्सो कओ एलसाढ तो जीवसि तुमं पि ॥
- (3) नयरम्मि सुप्पइट्टे राया सिरि - संगओ महं आसि ।
देवी मणदइया नाम तस्स निय - जीय - सव्वसं ॥
अह अन्नया कयाइ वेज्जाईणं असज्झ - रोगेण ।
विहुरियदेहा देवी कीणास - गिहं समणुपत्ता ॥

Q. 6. Explain with reference to the context (Any Two) :

[10]

ससंदर्भ स्पष्ट करा (कोणतेही दोन) :

- (1) मंतिस्स जेण एए दो वि जणा सिक्खमाणीया ।
- (2) जं पोरण - सुईए भारह - रामायणे आयं ।
- (3) धम्मास्सिओ तस्स हियाणुपेही चित्तो इमं वयणमुदाहरित्था ।
- (4) रिता णमंति सुइरं रहट्टु - घडिअ व्व कापुरिसा ।

Q.7. Narrate in detail the ceremony of केगईए संयंवरो. [10]

कैकेयीच्या स्वयंवरप्रसंगाचे सविस्तर वर्णन करा.

OR / किंवा

Explain the uncertainty of worldly things with reference to अद्धुवाणुवेक्खा.

अद्धुवाणुवेक्खा या पाठाच्या आधारे संसारातील पदार्थाचे क्षणभंगुरत्व स्पष्ट करा.

Q.8. Write critical note on any one : [8]

कोणत्याही एकावर विवेचक टीप लिहा :

(1) चंडा.

(2) सज्जन.

[4201] – 113

F. Y. B. A. Examination, October – 2012

1134 – PĀLI

(G-I Kusumāñjai)

(2008 पॅटर्न)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

- सूचना : (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
(2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

PART – A

Q. 1. Translate the following passages in English or Marathi (Any Two) : [10]

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे इंग्रजी किंवा मराठीत भाषांतर करा :

- (1) अथ खो आयस्मा नन्दो तस्सा रत्तिया अच्चयेन येन भगवा तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि। एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा नन्दो भगवन्तं एतदवोच – “यं मे, भन्ते, भगवा पाटिभोगो पञ्चन्नं अच्छरासतानं पटिलाभाय ककुटपादानं, मुञ्चामहं, भन्ते, भगवन्तं एतस्मा पटिस्सवा’ति। “मयापि खो त्वं, नन्द, चेतसा चेतो परिच्च विदितो – ‘नन्दो आसवानं खया अनासवं चेतोविमुत्तिं पज्जाविमुत्तिं दिट्ठेव धम्मे सयं अभिज्जा सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरती’ति।”

Atha kho āyasmā nando tassā rattiyā accayena yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamtivā bhagavantam abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnō kho āyasmā nando bhagavantam etadavoca – "yaṃ me, bhante, bhagavā pāṭibhogo pañcannaṃ accharāsātānaṃ patilābhāya kakuṭapādānaṃ, muñcamahaṃ, bhante, bhagavantam etasmā paṭissavā'ti. "Mayāpi

kho tvam̐ pandā, cetasā ceto paricca vidito – ‘nando āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttim̐ paññāvimuttim̐ diṭṭheva dhamme sayam̐ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatī 'ti.

- (2) “अथ खो, भिक्खवे, सो राजा अज्जतरं पुरिसं आमन्तेसि – ‘एहि त्वं, अम्भो पुरिस, यावतका सावत्थिया जच्चन्धा ते सब्बे एकज्झं सन्निपातेही 'ति। ‘एवं, देवा 'ति खो, भिक्खवे, सो पुरिसो तस्स रज्जो पटिस्सुत्वा यावतका सावत्थिया जच्चन्धा ते सब्बे गहेत्वा येन सो राजा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा तं राजानं एतदवोच – ‘सन्निपातिता खो ते, देव, यावतका सावत्थिया जच्चन्धा 'ति। ‘तेन हि, भणे, जच्चन्धानं हत्थिं दस्सेही 'ति।”

"Atha kho, bhikkhave, so rājā aññataraṃ purisaṃ āmantesi - 'ehi tvam̐, ambho purisa, yāvatakā sāvathiyā jaccandhā te sabbe ekajjhaṃ sannipātehī 'ti. 'Evaṃ devā'ti kho, bhikkhave, so puriso tassa rañño paṭissutvā yāvatakā sāvathiyā jaccandhā te sabbe gahetvā yena so rājā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ rājānaṃ etadavoca – 'sannipātītā kho te, deva, yāvatakā sāvathiyā jaccandhā 'ti. 'Tena hi, bhaṇe jaccandhānaṃ hatthiṃ dassēhī 'ti.

- (3) “सेय्यथापि, भिक्खवे, वस्सानं पच्छिमे मासे सरदसमये विद्धे विगतवलाहके देवे आदिच्चो नभं अब्भुस्सक्कमानो सब्बं आकासगतं तमगतं अभिविहच्च भासते च तपते च विरोचति च; एवमेव खो, भिक्खवे, यानि कानिच ओपधिकानि पुज्जकरियवत्थूनि सब्बानि तानि मेत्ताय चेतोविमुत्तिया कलं नाग्घन्ति सोळसिं, मेत्तायेव तानि चेतोविमुत्ति अधिगहेत्वा भासते च तपते च विरोचति च।

"Seyyathāpi, bhikkhave, vassānaṃ pacchime māse saradasamaye viddhe vigatavalāhake deve ādicco nabhaṃ abbhussakkamāno sabbaṃ ākāśagataṃ tamagataṃ abhivihacca bhāsate ca tapate ca

virocati ca; evameva kho, bhikkhave, yāni kānīci opadhikāni
puññakiriyavatthūni sabbāni tāni mettāya cetovimuttiyā kalam
nāgghanti soḷasim, mettāyeva tāni cetovimutti adhiggahevā
bhāsate ca tapate ca virocate ca.

Q. 2. Explain with reference to context (Any Two) :

[8]

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे संदर्भासहित स्पष्टीकरण करा :

(1) “यस्स नित्तिण्णो पङ्को, मद्दितो कामकण्टको ।

मोहक्खयं अनुप्पत्तो, सुखदुक्खेसु न वेधती स भिक्खू”ति ।।

"Yassa nittiṇṇo paṅko, Maddito kāmakaṅṭako;

Mohakkhayaṃ anuppatto, Sukhadukkhesu na vedhatī sa
bhikkhu"ti.

(2) “यो न हन्ति न घातेति, न जिनाति न जापये ।

मेत्तंसो सब्भूतेसु, वेरं तस्स न केनची”ति ।।

"Yo na hanti na ghāteti, na jināti na jāpaye;

Mettaṃso sabbabhūtesu, veraṃ tassa na kenacī"ti.

(3) “यो दुक्खस्स पजानाति, इधेव खयमत्तनो ।

तं वे कल्याणपञ्जोति, आहु भिक्खुं अनासवं ।।”

"Yo dukkhassa pajānāti, idheva khayamattano;

Tam ve kalyāṇapaññoti, āhu bhikkhuṃ anāsavaṃ.

“तीणिमानि, भन्ते, गन्धजातानि, येसं अनुवातंयेव गन्धो गच्छति, नो पटिवातं ।”

Q. 3. What is Udana? Discuss its structure and importance in Pāli Tipitaka literature. [8]

उदान म्हणजे काय? त्याची रचना आणि पालि तिपिटक साहित्यातील त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.

Or

What is Itivuttaka? Discuss its structure and importance in Pāli Tipitka literature.

इतिवुत्तक म्हणजे काय? त्याची रचना आणि पाति तिपिटक साहित्यातील त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.

Q. 4. Write a short note on **any one** of the following : [4]

खालीलपैकी कोणत्याही एकावर संक्षिप्त टिपण लिहा :

(1) Appanaka Jātaka अप्पणक जातक

(2) Sila सील

Part – B

Q. 1. Transalate into English or Marathi. (Any Two) : [10]

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे इंग्रजी किंवा मराठी भाषांतर करा :

(1) छिन्द सोतं परक्कम्म, कामे पनुद ब्राह्मण ।

सङ्खारानं खयं जत्वा, अकतञ्जूसि ब्राह्मण ॥

यदा द्वयेसु धम्मेषु, पारगू होति ब्राह्मणो ।

अथस्स सब्बे संयोगा, अत्थं गच्छन्ति जानतो ॥

Chinda sotam parakkamma, kāme panuda brāhmaṇa;

Sankhārānaṃ khayam ñatvā, akataññūsi brāhmaṇa.

Yadā dvayesu dhammesu, pāragū hoti brāhmaṇo;

Athassa sabbe saṃyogā, atthaṃ gacchanti jānato.

- (2) “परिपुण्णकायो सुरुचि, सुजातो चारुदस्सनो ।
सुवण्णवण्णोसि भगवा, सुसुक्कदाठोसि वीरियवा”

“नरस्स हि सुजातस्स, ये भवन्ति वियञ्जना ।
सब्बे ते तव कायस्मिं, महापुरिसलक्खणा ॥

"Paripuṇṇakāyo suruci, sujāto cārudassano;
Suvaṇṇavaṇṇosi bhagavā, susukkadāṭhosi vīriyavā.

"Narassa hi sujātassa, ye bhavanti viyañjanā;
Sabbe te tava kāyasmim, māhapurisalakkhaṇā.

- (3) “न मुनी गाममागम्म, कुलेसु सहसा चरे ।
घासेसनं छिन्नकथो, न वाचं पयुतं भणे ॥”

“अलत्थं यदिदं साधु, नालत्थं कुसलं इति ।
उभयेनेव सो तादी, रुक्खंवुपनिवत्तति ॥”

"Na munī gāmamāgamma, kulesu sahasā care;
Ghāsesanaṃ chinnakatho, na vācaṃ payutaṃ bhaṇe.

"Alatthaṃ yadidaṃ sādhu, nālatthaṃ kusalaṃ iti;
Ubhayeneva so tādī, rukkhaṃvupanivattati

Q.2. Explain with reference to the context (Any Two) :

[8]

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे संदभासहित स्पष्टीकरण करा

- (1) “यथा अहं तथा एते, यथा एते तथा अहं ।
अत्तानं उपमं कत्वा, न हनेय्य न घातये ॥”

"Yathā ahaṃ tathā ete, yathā ete tathā ahaṃ;
Attānaṃ upamaṃ katvā, na haneyya na ghātaye.

- (2) “सम्बुद्धो पटिजानासि, (इति सेलो ब्राह्मणो) धम्मराजा अनुत्तरो ।”
‘धम्मेन चक्कं वत्तेमि’, इति भाससि गोतम ॥

"Sambuddho paṭijānāsi, (iti selo brāhmaṇo) dhammarājā anuttaro;
'Dhammena cakkaṃ vattemi', iti bhāsasi gotama.

- (3) यस्स कायेन वाचाय, मनसा नत्थि दुक्कटं ।
संवुतं तीहि ठानेहि, तमहं ब्रुमि ब्राह्मणं ॥

Yassa kāyena vācāya, manasā natthi dukkaṭaṃ;
Saṃvutaṃ tīhi ṭhānehi, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Q.3. What is Dhammapada? Discuss its structure and importance in Pāli
Tipitaka literature.

[8]

घम्मपद म्हणजे काय ते सांगून त्याची पालि तिपिटक साहित्यातील रचना आणि महत्त्व यावर
चर्चा करा.

OR

Total No. of Questions - 04 + 04]

[Total No. of Printed Pages - 07

पालि तिपिटक साहित्याची रचना आणि त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.

Discuss the structure and importance of Pali Tipitaka literature.

Q.4. Write short notes on the following (Any One) :

[4]

(1) Concept of Bramhana as explained in Bramhanavaggo.

ब्राह्मणवग्गोनुसार ब्राह्मण याची संकल्पना.

(2) Suttanipata सुत्तनिपात.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4201] – 115

F. Y. B. A. Examination, October – 2012

1154 – ECONOMICS

G-1 : Agricultural Economics

(2008 Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q.1. Answer the following questions in about **50** words each. (**Any Two**) : [10]

- (i) Explain the nature and scope of Agricultural Economics.
- (ii) State the concept of Live Stock Management.
- (iii) Explain the concept of liquid fertilizer.
- (iv) State the concept of World Trade Organization (WTO).

Q.2. Write notes in about **100** words each. (**Any Four**) : [20]

- (i) Budget Allocation.
- (ii) Green House Technique.
- (iii) Market Model Act - 2007.
- (iv) Drip Irrigation.
- (v) Self help Group.
- (vi) E - Marketing.

Q.3. Answer the following questions in **200-250** words each. (**Any Three**) : [30]

- (i) Explain the causes of suicide of farmers.
- (ii) Explain the recent changes in Agricultural Technology.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

- (iii) State the advantages and disadvantages of irrigation methods.
- (iv) State the objectives of Employment Guarantee Scheme (EGS).
- (v) Explain the problems of agricultural subsidies.

Q.4. Answer the following questions in about 500 words each. (Any One) : [20]

- (i) Explain the problems and remedies of Agricultural Marketing.
- (ii) Explain the process of agricultural price setting.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
(३) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्र. १. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [१०]

- (१) कृषी अर्थशास्त्राचे स्वरूप व व्याप्ती विशद करा.
- (२) पशुधन व्यवस्थापनाची संकल्पना सांगा.
- (३) द्रव खताची संकल्पना स्पष्ट करा.
- (४) जागतिक व्यापार संघटनेची संकल्पना सांगा.

प्र. २. प्रत्येकी सुमारे १०० शब्दांत टिपा लिहा (कोणत्याही चार) : [२०]

- (१) अंदाजपत्रकीय तरतूद.
- (२) हरितगृह तंत्र.
- (३) बाजार प्रतिमान कायदा - २००७.
- (४) ठिंबक सिंचन
- (५) स्वयं सहाय्यता गट.
- (६) ई - मार्केटिंग

प्र. ३. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी २०० ते २५० शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) : [३०]

- (१) शेतकऱ्यांच्या आत्महत्येची कारणे स्पष्ट करा.
- (२) कृषी तंत्रज्ञानातील अलीकडील बदल सविस्तर विशद करा.

- (३) जलसिंचन पद्धतीचे फायदे व तोटे सांगा.
- (४) रोजगार हमी योजनेची उद्दिष्टे सांगा.
- (५) कृषी अनुदानाची समस्या विशद करा.

प्र. ४. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणताही एक) :

[२०]

- (१) कृषी माल विक्री व्यवस्थेतील समस्या व त्यावरील उपाय स्पष्ट करा.
- (२) शेतमाल किंमत ठरविण्याची प्रक्रिया सविस्तर स्पष्ट करा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4201] – 115

F. Y. B. A. Examination, October – 2012

1154 – ECONOMICS

G-1 : Indian Economy

(2008 Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q.1. Answer the following questions in about **50** words each. (**Any Two**) : [10]

- (i) State the concept of less developed economy.
- (ii) State the meaning of Gross National Product.
- (iii) Explain the objectives of Planning.
- (iv) State the problems of Sugar Industries in Maharashtra.

Q.2. Write notes in about **100** words each. (**Any Four**) : [20]

- (i) Human Development Index.
- (ii) Net National Product.
- (iii) Special Economics Zone. [SEZ]
- (iv) Information Technology.
- (v) Social Security.
- (vi) Need of Planning.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

Q.3. Answer the following questions in **200-250** words each (**Any Three**) : **[30]**

- (i) State the achievements and failures of Green Revolution.
- (ii) Explain the difficulties in measuring National Income.
- (iii) Explain the features of Multinational Companies (MNCs).
- (iv) State the causes of industrial disputes.
- (v) Explain the objectives of 11th five year plan.

Q.4. Answer the following questions in about **500** words each. (**Any One**) : **[20]**

- (i) Explain the statement – “Population is a factor of economic development”.
- (ii) Explain the salient features of Economy of Maharashtra.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
(३) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्र. १. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [१०]

- (१) अल्पविकसित अर्थव्यवस्थेची संकल्पना सांगा.
(२) स्थूल राष्ट्रीय उत्पादनाचा अर्थ सांगा.
(३) नियोजनाची उद्दिष्टे सांगा.
(४) महाराष्ट्रातील साखर उद्योगांच्या समस्या सांगा.

प्र. २. प्रत्येकी सुमारे १०० शब्दांत टिपा लिहा (कोणत्याही चार) : [२०]

- (१) मानवी विकासाचे निर्देशांक.
(२) निव्वळ राष्ट्रीय उत्पादन.
(३) विशेष आर्थिक क्षेत्र (सेझ)
(४) माहिती तंत्रज्ञान.
(५) सामाजिक सुरक्षितता.
(६) नियोजनाची आवश्यकता.

प्र. ३. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी २०० ते २५० शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) : [३०]

- (१) हरित क्रांतीचे यशापयश सांगा.
(२) राष्ट्रीय उत्पन्न मोजमापनातील अडचणी विशद करा.

- (३) बहुराष्ट्रीय कंपन्यांची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (४) औद्योगिक कलहांची कारणे सांगा.
- (५) ११व्या पंचवार्षिक योजनेची उद्दिष्टे विशद करा.

प्र. ४. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणताही एक) :

[२०]

- (१) “लोकसंख्या हा आर्थिक विकासाचा घटक आहे” हे विधान सविस्तर विशद करा.
- (२) महाराष्ट्राच्या अर्थव्यवस्थेची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4201] – 116

F. Y. B. A. Examination, October – 2012

1164 – POLITICAL SCIENCE

G-1 : Government and Politics of Maharashtra

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q. 1. Attempt **any two** questions (In **about 50** words each) :

[10]

- (i) Agricultural Policy of Maharashtra.
- (ii) N. C. P.
- (iii) Right to Information.
- (iv) Dalit Panther.

Q. 2. Attempt **any four** questions (In **about 100** words each) :

[20]

- (i) Ideology of Bahujan Mahasangh.
- (ii) Regional Development Council.
- (iii) Governor.
- (iv) Shivsena
- (v) B. J. P.

Q. 3. Attempt **any three** questions (In **about 250** words each) :

[30]

- (i) Give reasons of demand for separate Vidarbha state.
- (ii) Discuss the role and function of Governor.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

- (iii) Write an essay on Shivsena.
- (iv) Write a critique on Indian National Congress.
- (v) Co-operative movement in Maharashtra.

Q.4. Attempt any one question (In about 500 words each) :

[20]

- (i) Role and function of Samyukta Maharashtra Samiti.
- (ii) Give review of farmers' movement.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
(३) संदर्भासाठी इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्र. १. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत) : [१०]

- (१) महाराष्ट्राचे शेतीविषयक धोरण.
(२) राष्ट्रवादी काँग्रेस पक्ष.
(३) माहितीचा अधिकार.
(४) दलित पँथर.

प्र. २. खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी सुमारे १०० शब्दांत) : [२०]

- (१) बहुजन महासंघाची विचारसरणी.
(२) प्रादेशिक विकास महामंडळ.
(३) राज्यपाल.
(४) शिवसेना.
(५) भारतीय जनता पार्टी

प्र. ३. खालीलपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी सुमारे २५० शब्दांत) : [३०]

- (१) वेगळ्या विदर्भ राज्याच्या मागणीची कारणे स्पष्ट करा.
(२) महाराष्ट्राच्या राज्यपालाची भूमिका आणि कार्य स्पष्ट करा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

- (३) शिवसेनेवर निबंध लिहा.
- (४) राष्ट्रीय काँग्रेसचे टीकात्मक मूल्यमापन करा.
- (५) महाराष्ट्रातील सहकारी चळवळ.

प्र. ४. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत) :

[२०]

- (१) संयुक्त महाराष्ट्र समितीची भूमिका आणि कार्य स्पष्ट करा.
- (२) महाराष्ट्रातील शेतकरी चळवळीचा आढावा घ्या.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4201] – 116

F. Y. B. A. Examination, October – 2012

1164 - POLITICAL SCIENCE

Social and Political Movements in Modern Maharashtra
(2008 Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

Q.1. Attempt any two questions (in about 50 words each) :

[10]

- (i) Movements for women's upliftment in the 19th century.
- (ii) Chhatrapati Shahu Maharaj and Non-Brahmin Movement.
- (iii) Issue of Marathi Speaking State.
- (iv) Unorganized workers' movements.

Q.2. Attempt any four questions (in about 100 words each) :

[20]

- (i) Give review of landless labourers' problems.
- (ii) Krantijyoti Savitribai Phule's contribution in Satyashodhak Movement.
- (iii) Give importance of Adivasi movement.
- (iv) Explain the contribution of Dalit Panther.
- (v) Write limitations of workers' movements.
- (vi) Discuss issues of remunerative prices for agricultural product.

[4201] – 116

Page 1

P.T.O.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

Q.3. Attempt **any three** questions (in **about 250** words each) :

[30]

- (i) Importance of farmers' movement in Maharashtra.
- (ii) Explain the issues taken by the Adivasi Movement.
- (iii) Discuss the problems of contract labourers.
- (iv) Give review of women's movement in Maharashtra.
- (v) Discuss Sanyukta Maharashtra movement and issue of Mumbai.

Q.4. Attempt **any one** question (in **about 500** words) :

[20]

- (i) Write an essay on "Dr. Babasaheb Ambedkar and Dalit Movement".
- (ii) Discuss the role and functions of Shetkari Sanghatana.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
(३) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्र. १. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत) :

[१०]

- (१) १९व्या शतकातील स्त्री-सुधारणा चळवळी.
(२) छत्रपती शाहू महाराज आणि ब्राह्मणेतर चळवळ.
(३) मराठी भाषिक राज्याचा प्रश्न.
(४) असंघटित कामगार चळवळी.

प्र. २. खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी सुमारे १०० शब्दांत) :

[२०]

- (१) भूमिहीन कामगारांच्या समस्यांचा आढावा घ्या.
(२) क्रांतिज्योती सावित्रीबाई फुले यांचे सत्यशोधक चळवळीला योगदान - याची चर्चा करा.
(३) आदिवासी चळवळीचे महत्त्व विशद करा.
(४) दलित पँथरचे योगदान स्पष्ट करा.
(५) कामगार चळवळीच्या मर्यादा लिहा.
(६) शेतीमालाला हमी भावांच्या प्रश्नांची चर्चा करा.

प्र. ३. खालीलपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी सुमारे २५० शब्दांत) :

[३०]

- (१) महाराष्ट्रातील शेतकरी चळवळीचे महत्त्व.
(२) आदिवासी चळवळीने घेतलेल्या महत्त्वाच्या मुद्द्यांची चर्चा करा.

- (३) कंत्राटी कामगारांच्या प्रश्नांची चर्चा करा.
- (४) महाराष्ट्रातील स्त्री-चळवळीचा आढावा घ्या.
- (५) संयुक्त महाराष्ट्र चळवळ आणि मुंबईचा प्रश्न यावर चर्चा करा.

प्र. ४. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा (प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत) :

[२०]

- (१) 'डॉ. आंबेडकर आणि दलित चळवळ' यावर निबंध लिहा.
- (२) शेतकरी संघटनेची भूमिका व कार्ये विशद करा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4201] – 117

F. Y. B. A. Examination, October – 2012

1174 – HISTORY

G-1 : World After First World War (1918-1992)

(2008 Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

Q.1. Answer the following questions in about **50** words each. (Any Two) : [10]

- (i) Aggressive Nationalism
- (ii) Cold War
- (iii) The Great Depression (1929)
- (iv) Economic Liberalization

Q.2. Write short notes in about **100** words each. (Any Four) : [20]

- (i) State the immediate cause of First World War.
- (ii) Write the causes of failure of League of Nations.
- (iii) Nelson Mandela
- (iv) Principle of Glasnost
- (v) New Deal
- (vi) Internet

Q.3. Answer the following questions in about **250** words each. (Any Three) : [30]

- (i) Explain the causes of Second World War.
- (ii) Explain the internal policy of Hitler.
- (iii) Give information of Non-Alignment Movement.

[4201] – 117

Page 1

P.T.O.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

- (iv) Explain the GATT Agreement.
- (v) Give an account of Indian Feminist Movement.

Q. 4. Answer the following questions in **about 500** words each. **(Any One) :** [20]

- (i) Explain the contribution of Mahatma Gandhiji in the Indian Freedom Movement.
- (ii) Assess the causes of disintegration of the USSR.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
(३) संदर्भासाठी इंग्रजी प्रश्नप्रत्रिका पाहावी.

प्र. १. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [१०]

- (१) आक्रमक राष्ट्रवाद.
- (२) शीतयुद्ध.
- (३) जागतिक महामंदी (१९२९)
- (४) आर्थिक उदारीकरण.

प्र. २. प्रत्येकी सुमारे १०० शब्दांत टिपा लिहा (कोणत्याही चार) : [२०]

- (१) पहिल्या जागतिक महायुद्धाचे तात्कालिक कारण सांगा.
- (२) राष्ट्रसंघाच्या अपयशाची कारणे लिहा.
- (३) नेल्सन मंडेला.
- (४) ग्लासनोस्तचे तत्त्वज्ञान.
- (५) नवा उपक्रम (न्यू डील)
- (६) संगणकीय महाजाल (इंटरनेट)

प्र. ३. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे २५० शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) : [३०]

- (१) दुसऱ्या जागतिक महायुद्धाची कारणे स्पष्ट करा.
- (२) हिटलरचे अंतर्गत धोरण स्पष्ट करा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

- (३) अलिप्तता चळवळीची माहिती लिहा.
- (४) गॅट करार स्पष्ट करा.
- (५) भारतातील स्त्रीवादी चळवळीचा आढावा घ्या.

प्र. ४. खालील प्रश्नाचे उत्तर सुमारे ५०० शब्दांत लिहा (फक्त एक) :

[२०]

- (१) भारतीय स्वातंत्र्य चळवळीतील महात्मा गांधीजींचे योगदान स्पष्ट करा.
- (२) सोव्हिएट रशियाच्या विघटनाची कारणमीमांसा करा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4201] – 118

F. Y. B. A. Examination, October – 2012
ANCIENT INDIAN HISTORY, CULTURE
AND ARCHAEOLOGY
(General Paper - I)

Outline of Prehistory, Protohistory and Early History
(2008 Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

- Note :** (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*
-
-

Q. 1. Answer the following questions in about **50** words each (**Any Two**) : [10]

- (i) Periods of History.
- (ii) Rigveda.
- (iii) Economic condition during Mahajanpada period.
- (iv) Pallava Art and Architecture.

Q. 2. Write notes on the following in about **100** words each (**Any Four**) : [20]

- (i) Neolithic Revolution.
- (ii) Important features of Jorwe culture.
- (iii) Alexander's invasion on India.
- (iv) Kushana King Kanishka.
- (v) Shaka - Satvahana Conflict.
- (vi) Literature during Vakataka period.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

Q.3. Answer the following questions in about **200-250** words each (**Any Three**) : **[30]**

- (i) Discuss the various archaeological sources useful for Ancient Indian History.
- (ii) What do you know about Maharashtra in Paleolithic Age.
- (iii) Write the causes of the rise of Buddhism.
- (iv) Describe the Southern Expedition of Samudragupta.
- (v) Explain the achievements of the Rashtrakutas.

Q.4. Answer the following questions in about **500** words each (**Any One**) : **[20]**

- (i) Write an essay on the salient features of Harappan Civilization.
- (ii) Describe the achievements of Ashoka and explain his Dhamma.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत लिहा (कोणतेही दोन) : [१०]

- (१) इतिहासाचे कालखंड.
(२) ऋग्वेद.
(३) महाजनपदकालीन आर्थिक स्थिती.
(४) पल्लव कला व स्थापत्य.

प्र. २. प्रत्येकी सुमारे १०० शब्दांत टिपा लिहा (कोणत्याही चार) : [२०]

- (१) नवाशमयुगीन क्रांती.
(२) जोर्वे संस्कृतीची ठळक वैशिष्ट्ये.
(३) अलेक्झांडरची भारतावरील स्वारी.
(४) कुषाण राजा कनिष्क.
(५) शक-सातवाहन संघर्ष.
(६) वाकाटक काळातील साहित्य.

प्र. ३. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी २०० ते २५० शब्दांत लिहा (कोणतेही तीन) : [३०]

- (१) प्राचीन भारतीय इतिहासासाठी उपयुक्त अशा विविध पुरातत्त्ववीय साधनांची चर्चा करा.
- (२) 'पुराश्मयुगातील महाराष्ट्र' याविषयी तुम्हांस काय माहिती आहे?
- (३) बौद्ध धर्माच्या उदयाची कारणे लिहा.
- (४) समुद्रगुप्ताची दक्षिण स्वारी वर्णन करा.
- (५) राष्ट्रकूटांची कामगिरी वर्णन करा.

प्र. ४. खालील प्रश्नांचे उत्तर सुमारे ५०० शब्दांत लिहा (कोणताही एक) : [२०]

- (१) हडप्पा संस्कृतीची ठळक वैशिष्ट्ये यावर निबंध लिहा.
- (२) अशोकाची कामगिरी वर्णन करा आणि त्याचा 'धम्म' स्पष्ट करा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4201] – 119

F. Y. B. A. Examination, October – 2012

1194 - ANTHROPOLOGY

G-1 : Introduction to Social and Cultural Anthropology
(2008 Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

Q. 1. Answer any two of the following in about 50 words each : [10]

- (i) State the characteristics of Anthropology.
- (ii) Write the types of Kinship.
- (iii) State the characteristics of nuclear family.
- (iv) What is the concept of property?

Q. 2. Write short notes on any four of the following in 100 words each : [20]

- (i) Homo Erectus
- (ii) Headman
- (iii) Shaman / Bhagat
- (iv) Cultural lag
- (v) Uses of Anthropology
- (vi) Elements of Culture

Q. 3. Answer any three of the following in about 250 words each : [30]

- (i) Explain the scope of various branches of Anthropology.
- (ii) What is tribal economy? Explain the characteristics of Tribal Economy.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

- (iii) Explain the various characteristics of Culture.
- (iv) Explain the nature of Law and Justice among Adivasis.
- (v) Describe the stages of Tribal Economy.

Q.4. Answer any one of the following in about 500 words each : [20]

- (i) Describe the various ways of acquiring mates in Tribal Society.
- (ii) Describe the various theories of origin of religion.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
(३) संदर्भासाठी इंग्रजी प्रश्नप्रत्रिका पाहावी.

प्र. १. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांपर्यंत लिहा : [१०]

- (१) मानवशास्त्राची वैशिष्ट्ये सांगा.
(२) आप्तसंबंधाचे प्रकार लिहा.
(३) विभक्त कुटुंबाची वैशिष्ट्ये सांगा.
(४) संपत्तीची संकल्पना काय आहे?

प्र. २. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी सुमारे १०० शब्दांपर्यंत संक्षिप्त टिपा लिहा : [२०]

- (१) होमो इरेक्टस.
(२) ग्रामप्रमुख.
(३) शामन / भगत.
(४) सांस्कृतिक पाश्चयन.
(५) मानवशास्त्राचे उपयोग.
(६) संस्कृतीचे घटक.

प्र. ३. खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे २५० शब्दांपर्यंत लिहा : [३०]

- (१) मानवशास्त्राच्या विविध शाखांच्या व्याप्तीचे वर्णन करा.

- (२) आदिवासी अर्थव्यवस्था म्हणजे काय? आदिवासी अर्थव्यवस्थेची वैशिष्ट्ये विशद करा.
- (३) संस्कृतीची विविध वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (४) आदिवासी समाजातील कायदा व न्यायव्यवस्थेचे स्वरूप सांगा.
- (५) आदिवासी अर्थव्यवस्थेचे टप्पे विशद करा.

प्र. ४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर सुमारे ५०० शब्दांपर्यंत लिहा :

[२०]

- (१) आदिवासी समाजातील वधू संपादनाच्या विविध पद्धती विशद करा.
- (२) धर्म उत्पत्तीचे विविध सिद्धांत स्पष्ट करा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4201] – 120

F. Y. B. A. Examination, October – 2012

1204 - GEOGRAPHY (G - I)

Gg-110 : Physical Geography

(2008 Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

- Note :**
- (i) *All questions are compulsory.*
 - (ii) *Figures to the right indicate full marks.*
 - (iii) *Draw neat diagrams wherever necessary.*
 - (iv) *Use of map stencils is allowed.*
-
-

Q. 1. Answer in **about 20** words each. (Any Ten) :

[20]

- (i) Define physical geography.
- (ii) Write the names of any 'two' major plates of the earth.
- (iii) Write any 'two' types of folds.
- (iv) What is sedimentary rock?
- (v) What is weathering?
- (vi) Write the names of any 'two' landforms associated with erosional work of the wind.
- (vii) Define atmosphere.
- (viii) What is lapse rate of temperature?
- (ix) State Ferrel's law.
- (x) What is humidity?
- (xi) Define the front of airmasses.

[4201] – 120

Page 1

P.T.O.

(xii) What is tsunami?

(xiii) Write any 'two' methods of water conservation applied at Hiware Bazar.

Q.2. Write short notes in about 50 words each. (Any Two) : **[10]**

- (i) Parallels of latitude.
- (ii) Biological weathering.
- (iii) Inversion of temperature.
- (iv) Airmasses.

Q.3. Answer in about 150 words each. (Any Two) : **[20]**

- (i) Explain the scope of physical geography.
- (ii) Explain the causes of earthquake.
- (iii) Write the components of atmosphere in detail.
- (iv) Describe the factors affecting horizontal distribution of temperature.

Q.4. Answer in detail in about 300 words each. (Any Two) : **[30]**

- (i) Explain the interior of the earth with a diagram.
- (ii) What is rock? Describe the formation and types of igneous rock.
- (iii) Define condensation and explain the types of rainfall.
- (iv) Write a geographical account of the relief feature of ocean floor.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
(३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
(४) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.
(५) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नप्रतिका पाहावी.

प्र. १. प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दहा) :

[२०]

- (१) प्राकृतिक भूगोलाची व्याख्या लिहा.
(२) पृथ्वीच्या कोणत्याही 'दोन' प्रमुख भूपट्टांची नावे लिहा.
(३) वळ्यांचे कोणतेही 'दोन' प्रकार लिहा.
(४) स्तरित खडक म्हणजे काय?
(५) विदारण म्हणजे काय?
(६) वाऱ्याच्या खनन कार्यामुळे निर्माण होणाऱ्या 'दोन' भूआकारांची नावे लिहा.
(७) वातावरणाची व्याख्या लिहा.
(८) तापमानाचा लोपदर म्हणजे काय?
(९) फेरेलचा नियम लिहा.
(१०) आर्द्रता म्हणजे काय?
(११) वायुराशींच्या आघाडीची (सीमा) व्याख्या लिहा.
(१२) त्सुनामी म्हणजे काय?
(१३) हिवरेबाजार या गावातील जलसंवर्धनाच्या कोणत्याही दोन पद्धती लिहा.

प्र. २. प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

[१०]

- (१) अक्षवृत्ते.
- (२) जैविक विदारण.
- (३) तापमानाची विपरीतता.
- (४) वायुराशी.

प्र. ३. प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

[२०]

- (१) प्राकृतिक भूगोलाची व्याप्ती विशद करा.
- (२) भूकंपाची कारणे स्पष्ट करा.
- (३) वातावरणाचे घटक सविस्तर लिहा.
- (४) तापमानाच्या क्षितिजसमांतर वितरणावर परिणाम करणाऱ्या घटकांचे वर्णन करा.

प्र. ४. प्रत्येकी सुमारे ३०० शब्दांत सविस्तर उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

[३०]

- (१) पृथ्वीचे अंतरंग आकृतीसह स्पष्ट करा.
- (२) खडक म्हणजे काय? अग्निजन्य खडकाची निर्मिती व प्रकार वर्णन करा.
- (३) सांद्रीभवनाची व्याख्या लिहा व पर्जन्याचे प्रकार स्पष्ट करा.
- (४) सागरतळ रचनेचा भौगोलिक वृत्तांत लिहा.

[4201] – 121

F. Y. B. A. Examination, October - 2012

1214 – संगीत सामान्य G - 1

रागसंगीत गायन

(२००८ पटर्न)

वेळ : १ तास ३० मिनिटे

एकूण गुण : २०

- सूचना - (१) या संचातील 'रागसंगीत गायन, सतार आणि तबला' यांपैकी कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा.
- (२) पहिला प्रश्न अनिवार्य आहे. पहिल्या अनिवार्य प्रश्नासह उर्वरित प्रश्नांपैकी कोणतेही तीन असे एकूण चार प्रश्न सोडवा.

-
- प्र. १. या अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका रागाची मध्य लय बंदिश स्वरलिपिबद्ध करा. [५]
- प्र. २. कल्याण आणि देस यांपैकी कोणत्याही एका रागाची संपूर्ण शास्त्रीय माहिती आरोह-अवरोह-पकड यांसह लिहा. [५]
- प्र. ३. तीनतान आणि झपताल यांपैकी कोणत्याही एका तालाची माहिती लिहून टाळी-काल पद्धतीने ताल लेखन करा. [५]
- प्र. ४. खालीलपैकी कोणत्याही पाच व्याख्या लिहा : [५]
(१) आधार स्वर	(२) लय
(३) मात्रा	(४) आलाप
(५) तान	(६) खंड
(७) अवरोह	(८) काल

Total No. of Questions - 7+5+6]

[Total No. of Printed Pages - 2+2+2

प्र. ५. खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा :

[५]

- (१) चल-अचल स्वर
- (२) वादी-संवादी स्वर
- (३) बंदिश
- (४) नादाचे गुणधर्म

प्र. ६. खालीलपैकी कोणत्याही एका संगीतज्ञाचे जीवन कार्य विशद करा :

[५]

- (१) पं. विष्णू नारायण भातखंडे
- (२) तानसेन
- (३) पं. भास्करबुवा बखले

प्र. ७. खालीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर विस्ताराने लिहा :

[५]

- (१) जीवनात संगीताचे स्थान
- (२) स्वरलिपी पद्धती
- (३) राग-थाट संकल्पना

[4201] – 121

F. Y. B. A. Examination, October - 2012

1214 – संगीत सामान्य G - 1

सतार

(२००८ पटर्न)

वेळ : १ तास ३० मिनिटे

एकूण गुण : २०

- सूचना - (१) पहिला प्रश्न अनिवार्य आहे.
(२) पहिल्या अनिवार्य प्रश्नासह उर्वरित प्रश्नांपैकी कोणतेही तीन असे एकूण चार प्रश्न सोडवा.

-
- प्र. १. या अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका रागाची मध्य लय बंदिश अथवा रझाखानी गत स्वरलिपिबद्ध करा. [५]
- प्र. २. कल्याण आणि अल्हैया बिलावल यांपैकी कोणत्याही एका रागाची संपूर्ण शास्त्रीय माहिती आरोह-अवरोह-पकड यांसह लिहा. [५]
- प्र. ३. एकताल आणि रुपक यांपैकी कोणत्याही एका तालाची माहिती लिहून टाळी-काल पद्धतीने ताल लेखन करा. [५]
- प्र. ४. खालीलपैकी कोणत्याही पाच व्याख्या लिहा : [५]
(१) सप्तक	(२) आरोह
(३) षाडव	(४) विकृत स्वर
(५) काल	(६) सम
(७) मात्रा	(८) अचल स्वर

Total No. of Questions - 7+5+6]

[Total No. of Printed Pages - 2+2+2

प्र. ५. खालीलपैकी कोणत्याही एका संगीतज्ञाचे जीवन कार्य विशद करा :

[५]

(१) पं. विष्णू नारायण भातखंडे

(२) उ. विलायत खाँ

प्र. ६. खालीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर विस्ताराने लिहा :

[५]

(१) भारतीय तंतुवाद्ये

(२) संगीत व अन्य ललित कला

[4201] – 121

F. Y. B. A. Examination, October - 2012

1214 – संगीत सामान्य G - 1

तबला

(२००८ पटर्न)

वेळ : १ तास ३० मिनिटे

एकूण गुण : २०

सूचना - (१) पहिला प्रश्न अनिवार्य आहे.

(२) पहिल्या अनिवार्य प्रश्नासह उर्वरित प्रश्नांपैकी कोणतेही तीन असे एकूण चार प्रश्न सोडवा.

प्र. १. खालीलपैकी कोणत्याही एका तालाची संपूर्ण शास्त्रीय माहिती लिहून टाळी-काल पद्धतीने ताल लेखन करा. [५]

प्र. २. व्याख्या लिहा (एकूण पाच) : [५]

(१) विभाग

(२) आवर्तन

(३) ठेका

(४) कायदा

(५) दुगून

(६) किस्म

(७) बराबर

(८) मुखडा

(९) संगीत

Total No. of Questions - 7+5+6]

[Total No. of Printed Pages - 2+2+2

प्र. ३. टीप लिहा (एकूण दोन) :

[५]

(१) तिहाई

(२) पलटा

(३) लयीचे प्रकार

प्र. ४. खालीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर विस्ताराने लिहा :

[५]

(१) तबल्यातील वर्ण

(२) तबल्यातील घराणी

प्र. ५. उस्ताद अहमदजान थिरकवाँ किंवा उस्ताद हबीबउद्दीन खाँ यांचे जीवनचरित्र लिहा.

[५]

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4201] – 122

F. Y. B. A. Examination, October – 2012

1224 - PSYCHOLOGY

G-1 : General Psychology

(New Syllabus)

(2008 Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

- Note :**
- (i) *All questions are compulsory.*
 - (ii) *Figures to the right indicate full marks.*
 - (iii) *Draw neat diagrams wherever necessary.*

Q.1. Answer the following questions in about **50** words each (**Any Two**) : [10]

- (1) Goals of Psychology.
- (2) Functions of thyroid gland
- (3) Causes of forgetting.
- (4) Mental retardation.

Q.2. Write short notes in about **100** words each (**Any Four**) : [20]

- (1) Extra sensory perception.
- (2) Physiological changes in emotional state.
- (3) Rorschach's Ink Blot Test.
- (4) Giftedness.
- (5) Gardner's theory of intelligence.
- (6) Higher order conditioning.

Q.3. Answer the following questions in about **200-250** words each

(Any Three) :

[30]

- (1) Structure and functions of neuron.
- (2) Explain principles of perceptual organization.
- (3) Maslow's hierarchy of needs.
- (4) Big five personality model.
- (5) Thorndike's law of learning.

Q.4. Answer **any one** of the following questions in about **500** words :

[20]

- (1) Define Psychology. Discuss various study methods of psychology.
- (2) Define Memory. Describe various memory improvement techniques.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
(३) आवश्यक ठिकाणी सुबक आकृत्या काढा.
(४) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्र. १. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत लिहा. [१०]

- (१) मानसशास्त्राची ध्येये.
(२) कंठस्थ ग्रंथीची कार्ये.
(३) विस्मरणाची कारणे
(४) मतिमंदत्व.

प्र. २. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी सुमारे १०० शब्दांत टिपा लिहा : [२०]

- (१) अतींद्रिय संवेदन
(२) भावनिक स्थितीतील शरीरांतर्गत बदल.
(३) रोर्शाकची शाईच्या ठिपक्यांची चाचणी.
(४) प्रज्ञावंतता.
(५) गार्डनरचा बुद्धिमत्ता सिद्धांत.
(६) उच्चश्रेणी अभिसंधान.

प्र. ३. खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची प्रत्येकी २०० ते २५० शब्दांत उत्तरे लिहा : [३०]

- (१) नसपेशीची रचना आणि कार्ये.
- (२) सांवेदनिक संघटन तत्त्वे स्पष्ट करा.
- (३) मॅस्लोची गरजानुक्रम उपपत्ती.
- (४) व्यक्तिमत्त्वाचे पंचघटक प्रारूप.
- (५) थॉर्नडाईकचे अध्ययनविषयक नियम.

प्र. ४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर सुमारे ५०० शब्दांत लिहा. [२०]

- (१) मानसशास्त्राची व्याख्या द्या. मानसशास्त्राच्या विविध अभ्यास पद्धतींची चर्चा करा.
- (२) स्मृतीची व्याख्या द्या. विविध स्मृती सुधारतंत्रांचे वर्णन करा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4201] – 123

F. Y. B. A. Examination, October – 2012

GANDHIAN THOUGHT

(G - I) Introduction to Gandhian Thought

(2008 Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q.1. Answer the following in **5 to 6** sentence or in **about 50** words each

(Any Two) :

[10]

- (i) Briefly illustrate Gandhiji's idea of Ahimsa.
- (ii) Explain Gandhiji's idea of Non-Co-operation.
- (iii) Explain Gandhiji's idea of 'Purity of Means'.
- (iv) Explain the impact of Hindu culture on Gandhiji.

Q.2. Write short notes in **25 to 30** sentences or in **about 100** words

(Any Two) :

[20]

- (i) Gandhiji : a Social Reformer
- (ii) Gandhiji's doctrine of Antyodaya
- (iii) Gandhiji and Bhagwatgita
- (iv) Champaranya Satyagraha

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

Q.3. Answer the following in **200-250** words each (**Any Two**) : **[30]**

- (i) Explain Gandhiji's views on Caste System in Hindu Social System.
- (ii) Explain the nature and functions of State according to Gandhiji.
- (iii) Bring out the significance of Gandhiji's idea of social justice.
- (iv) Explain the nature of Satyagraha as a Mass-Movement.

Q.4. Answer in **about 500** words **any one** of the following : **[20]**

- (i) Explain fully Gandhiji's teachings of Asprushoddhar.
- (ii) Explain the significance of Gandhiji's idea of Ideal Society (Ramrajya).

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
(३) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र. १. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी ५-६ ओळी अथवा सुमारे ५० शब्दांत उत्तरे लिहा.

(कोणतेही दोन) :

[१०]

- (१) गांधीजींची अहिंसेची कल्पना थोडक्यात विशद करा.
(२) गांधीजींची 'असहकार' ही कल्पना स्पष्ट करा.
(३) गांधीजींची 'साधनशुचिता' ही कल्पना स्पष्ट करा.
(४) भारतीय (हिंदू) संस्कृतीचा गांधीजींवरील प्रभाव स्पष्ट करा.

प्र. २. प्रत्येकी ५ ते ६ ओळी अथवा सुमारे १०० शब्दांत संक्षिप्त टिपा लिहा. (कोणत्याही दोनवर) : [२०]

- (१) गांधीजी - एक समाजसुधारक.
(२) गांधीजींची 'अंत्योदय' ही शिकवण.
(३) गांधीजी आणि भगवद्गीता.
(४) चंपारण्य सत्याग्रह.

प्र. ३. खालील प्रश्नांची २०० ते २५० शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) :

[३०]

- (१) हिंदू समाजव्यवस्थेतील जातीयव्यवस्थेसंबंधी गांधीजींचा दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
(२) गांधीजींच्या मतानुसार राज्याचे स्वरूप आणि कार्य स्पष्ट करा.

(३) गांधीजींनी सांगितलेल्या सामाजिक न्यायाच्या कल्पनेचे महत्त्व विशद करा.

(४) एक जनआंदोलन म्हणून सत्याग्रहाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र. ४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सुमारे ५०० शब्दांत उत्तर लिहा :

[२०]

(१) अस्पृश्योद्धाराबद्दल गांधीजींची शिकवण सविस्तर स्पष्ट करा.

(२) गांधीजींची आदर्श समाज किंवा 'रामराज्या'बद्दलची कल्पना आणि तिचे महत्त्व स्पष्ट करा.

[4201] – 124

F. Y. B. A. Examination, October – 2012

1244 – YOGAVIDYA

(General Paper - I)

Yogavidya

(2008 Pattern)

Time : Two Hours

Total Marks : 40

Note : (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q. 1. Explain **any one** from the following in about **50** words : [5]

- (i) Types and importance of Asanas.
- (ii) Hathayoga

Q. 2. Write short notes (**Any Two**) : [10]

- (i) Kriyayoga
- (ii) Pranayam
- (iii) Yama
- (iv) Scope of Yoga

Q. 3. Answer **any two** questions from the following in **200** to **250** words each : [15]

- (i) Explain historical background of Yoga.
- (ii) Explain applications of Yoga science in daily life.
- (iv) Explain Bhaktiyoga, Dnyanyoga and Karmayoga.

Q. 4. Attempt **any one** question in detail : [10]

- (i) Explain Patanjali's Ashtang Yoga.
- (ii) Explain misconcepts about Yoga.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : दोन तास

एकूण गुण : ४०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
(३) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र. १. खालीलपैकी कोणत्याही एकाचे सुमारे ५० शब्दांत स्पष्टीकरण द्या : [५]

- (१) आसनांचे प्रकार आणि महत्त्व.
(२) हठयोग

प्र. २. थोडक्यात टिपा द्या (कोणत्याही दोन) : [१०]

- (१) क्रियायोग
(२) प्राणायाम
(३) यम
(४) योगाची व्याप्ती

प्र. ३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी २०० ते २५० शब्दांत उत्तरे द्या : [१५]

- (१) योगाचे ऐतिहासिक स्वरूप स्पष्ट करा.
(२) दैनंदिन जीवनात योगशास्त्राचे उपयोग स्पष्ट करा.
(३) भक्तियोग, ज्ञानयोग आणि कर्मयोग स्पष्ट करा.

प्र. ४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर द्या : [१०]

- (१) पतंजलीचा अष्टांग योग स्पष्ट करा.
(२) योगाबद्दलचे अपसमज स्पष्ट करा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4201] – 125

F. Y. B. A. Examination, October – 2012

1254 – HISTORY OF CIVILIZATION

(General Paper - I)

Maharashtra Culture upto 1818 A.D.

(2008 Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q.1. Answer the following questions in **about 50** words each (**Any Two**) : [10]

- (i) Explain the concept of Maharashtra.
- (ii) State the importance of Gaongada.
- (iii) Describe Temple Architecture.
- (iv) Write about the Folk Arts.

Q.2. Write short notes on the following in **about 100** words each.

(Any Four) :

[20]

- (i) Cultural Identity of Maharashtra.
- (ii) Yadavs of Devgiri.
- (iii) History of Marathi language.
- (iv) Main Industries in Maharashtra.
- (v) Forts.
- (vi) Yatras.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

Q.3. Answer the following questions in **about 200-250** words each. **(Any Three) : [30]**

- (i) Describe the achievements of Vakatakas in the cultural history.
- (ii) Explain the caste system in Maharashtra's Culture.
- (iii) Discuss agriculture in Maharashtra.
- (iv) Explain the painting in medieval period.
- (v) Write in detail about 'Bhakti Cult'.

Q.4. Answer the following questions in **about 500** words each. **(Any One) : [20]**

- (i) Take the review of literature in Medieval Maharashtra.
- (ii) Discuss the festivals and ceremonies in Maharashtra.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
(३) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्र. १. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे 50 शब्दांत लिहा (कोणतेही दोन) :

[१०]

- (१) 'महाराष्ट्र' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
(२) 'गावगाडा'चे महत्त्व सांगा.
(३) मंदिर स्थापत्याचे वर्णन करा.
(४) 'लोककला' याविषयी लिहा.

प्र. २. प्रत्येकी सुमारे 100 शब्दांत संक्षिप्त टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :

[२०]

- (१) महाराष्ट्राची सांस्कृतिक ओळख.
(२) देवगिरीचे यादव.
(३) मराठी भाषेचा इतिहास.
(४) महाराष्ट्रातील प्रमुख उद्योगधंदे.
(५) किल्ले.
(६) यात्रा.

प्र. ३. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 200-250 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) : [३०]

- (१) सांस्कृतिक इतिहासातील वाकाटकांची उपलब्धी स्पष्ट करा.
- (२) महाराष्ट्र संस्कृतीतील 'जातिव्यवस्था' स्पष्ट करा.
- (३) महाराष्ट्रातील शेती याविषयी चर्चा करा.
- (४) मध्ययुगीन काळातील चित्रकला स्पष्ट करा.
- (५) 'भक्ती संप्रदाय' याविषयी सविस्तर माहिती लिहा.

प्र. ४. खालील प्रश्नांचे उत्तर प्रत्येकी सुमारे 500 शब्दांत लिहा (कोणतेही एक) : [२०]

- (१) मध्ययुगीन महाराष्ट्रातील साहित्याचा आढावा घ्या.
- (२) महाराष्ट्रातील सण व उत्सव यांविषयी चर्चा करा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4201] – 126

F. Y. B. A. Examination, October – 2012

1264 – HOME ECONOMICS

G - I : Household and General Economics

(2008 Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

- Note :**
- (i) *All questions are compulsory.*
 - (ii) *Diagrams must be drawn wherever necessary.*
 - (iii) *Figures to the right indicate full marks.*
-
-

Q.1. Answer the following concepts in **about 50** words each. **(any two) :** [10]

- (i) Market Mechanism.
- (ii) Public Revenue.
- (iii) House Planning.
- (iv) Human Value.

Q.2. Write short notes in **about 100** words each. **(any four) :** [20]

- (i) Determinants of Demand.
- (ii) Features of Economics Law.
- (iii) Types of Price Elasticity of Demand.
- (iv) Problems of Home Management.
- (v) Sources of Human Value.
- (6) Factors which affect Decision Making Process.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

Q.3. Answers the following questions in **about 200** words each. **(any three)** : **[30]**

- (i) Explain the Law of Supply with suitable example.
- (ii) Explain the functions of commercial banks.
- (iii) Explain the process of Home Management.
- (iv) Explain the relation between human values & goals in human life.
- (v) Explain the elements of interior and exterior home decoration.

Q.4. Answer the following questions in **about 500** words each. **(any one)** : **[20]**

- (i) Explain the Law of Demand with suitable example.
- (ii) Explain the process of Decision taking with suitable example.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
(३) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १. खालील संकल्पनांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत लिहा (कोणतेही दोन) : [१०]

- (१) बाजार यंत्रणा.
(२) सार्वजनिक उत्पन्न.
(३) गृह नियोजन.
(४) मानवी मूल्य.

प्र. २. प्रत्येकी सुमारे १०० शब्दांत संक्षिप्त टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) : [२०]

- (१) मागणीचे निर्धारक.
(२) आर्थिक नियमाची वैशिष्ट्ये.
(३) मागणीच्या किंमत लवचिकतेचे प्रकार.
(४) गृहव्यवस्थापनातील समस्या.
(५) मानवी मूल्याचे मार्ग.
(६) निर्णय प्रक्रियेवर परिणाम करणारे घटक.

प्र. ३. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे २०० शब्दांत लिहा. (कोणतेही तीन) : [३०]

- (१) पुरवठ्याचा नियम सोदाहरण स्पष्ट करा.
- (२) व्यापारी बँकांची कार्ये स्पष्ट करा.
- (३) गृह व्यवस्थापनाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- (४) मानवी मूल्ये आणि उद्दिष्टे यांचा मानवी जीवनातील संबंध स्पष्ट करा.
- (५) अंतर्गत आणि बहिर्गत गृह सजावटीचे घटक स्पष्ट करा.

प्र. ४. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत लिहा. (कोणताही एक) : [२०]

- (१) मागणीचा नियम सोदाहरण स्पष्ट करा.
- (२) निर्णय प्रक्रिया सोदाहरण स्पष्ट करा.

Total No. of Questions - 04+04+04] [Total No. of Printed Pages - 04+04+04
[4201] – 127

F. Y. B. A. Examination, October – 2012
1274 – DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES
D. S. G-1 : (A) War and Warfare
(2008 Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q.1. Answer in about **50** words each (**Any Two**) : **[10]**

- (1) State the strategy of Guerilla Warfare.
- (2) Give the concept of Limited War.
- (3) Explain in brief Revolutionary War.
- (4) State the functions of War.

Q.2. Write short notes in about **100** words each (**Any Four**) : **[20]**

- (1) “Mao-Tse-Tung”.
- (2) Conventional Warfare.
- (3) Aims of Psychological Warfare.
- (4) Objectives of Chemical Warfare.
- (5) Causes of War.
- (6) Counter-insurgency.

Total No. of Questions - 04+04+04] [Total No. of Printed Pages - 04+04+04

Q.3. Answer in 200 to 250 words each (Any Three) : [30]

- (1) Explain in details Economic Warfare.
- (2) Explain in details the means of Psychological War.
- (3) Describe the development of Nuclear Weapons.
- (4) Explain in brief the concept of “Total War”.
- (5) Explain the concept of Insurgency.

Q.4. Answer in about 500 words each. (Any One) : [20]

- (1) Explain the Principles of War. (Any Five)
- (2) Explain in detail Biological Warfare.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
(३) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्र. १. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत लिहा (कोणतेही दोन) :

[१०]

- (१) गनिमी युद्धपद्धतीविषयीचे धोरण सांगा.
(२) मर्यादित युद्धाची संकल्पना सांगा.
(३) क्रांतिकारी युद्ध थोडक्यात स्पष्ट करा.
(४) युद्धाची कार्ये सांगा.

प्र. २. प्रत्येकी सुमारे १०० शब्दांत संक्षिप्त टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :

[२०]

- (१) माओ-त्से-तुंग.
(२) पारंपरिक युद्धपद्धती.
(३) मानसशास्त्रीय युद्धाचे उद्देश.
(४) रासायनिक युद्धपद्धतीची उद्दिष्टे.
(५) युद्धाची कारणे
(६) प्रति-विप्लव

प्र. ३. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी २०० ते २५० शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) :

[३०]

- (१) आर्थिक युद्धपद्धती सविस्तर स्पष्ट करा.
- (२) मानसशास्त्रीय युद्धाची साधने सविस्तर स्पष्ट करा.
- (३) अण्वस्त्रांच्या विकासाचे वर्णन करा.
- (४) सर्वकष युद्धाची संकल्पना थोडक्यात स्पष्ट करा.
- (५) 'विप्लव'ची संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र. ४. खालील प्रश्नांचे उत्तर सुमारे ५०० शब्दांत लिहा. (कोणताही एक) :

[२०]

- (१) युद्धाची तत्त्वे स्पष्ट करा. (कोणतीही पाच)
- (२) जैविक युद्धपद्धती सविस्तर स्पष्ट करा.

Total No. of Questions - 04+04+04] [Total No. of Printed Pages - 04+04+04
[4201] – 127

F. Y. B. A. Examination, October – 2012
1274 – DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES
D. S. G-1 : (B) Defence Organisation of India
(2008 Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q.1. Answer in about **50** words each (**Any Two**) : **[10]**

- (1) What are the 'Principles of Intelligence?
- (2) State the Limitations of Artillery.
- (3) What is the Role of B.S.F.?
- (4) State the Role of Signal Corps.

Q.2. Write short notes in about **100** words each (**Any Four**) : **[20]**

- (1) A. S. C.
- (2) President.
- (3) Characteristics of Navy
- (4) Limitations of Infantry.
- (5) Role of Engineers.
- (6) Chiefs of Staff Committee.

Total No. of Questions - 04+04+04] [Total No. of Printed Pages - 04+04+04

Q.3. Answer in 200 to 250 words each (Any Three) : [30]

- (1) State with the help of a chart the Organisation of Naval Headquarters.
- (2) Trace the growth of Indian Air Force since 1947.
- (3) Explain the principles of Defence Organisation.
- (4) State the role and limitations of Armoured Corps?
- (5) Explain in brief the Infantry Battalion Organisation.

Q.4. Answer in about 500 words each. (Any One) : [20]

- (1) What are the characteristics, role and limitation of the Air Force?
- (2) Explain the composition and functions of the Defence Committee of Cabinet.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
(३) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र. १. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत लिहा (कोणतेही दोन) :

[१०]

- (१) शत्रूविषयक ज्ञानाची तत्त्वे कोणती?
(२) तोफखान्याच्या मर्यादा सांगा.
(३) बी. एस. एफ. ची कामे कोणती?
(४) संपर्क दलाची कामे सांगा.

प्र. २. प्रत्येकी सुमारे १०० शब्दांत संक्षिप्त टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :

[२०]

- (१) ए. एस. सी.
(२) राष्ट्रपती
(३) नौदलाची वैशिष्ट्ये
(४) पायदळाच्या मर्यादा
(५) इंजिनियरांची कामे
(६) सेनाध्यक्ष समिती

प्र. ३. प्रत्येकी २०० ने २५० शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) :

[३०]

- (१) आराखड्याच्या साह्याने नौदल प्रमुख कार्यालयाची संघटना सांगा.
- (२) १९४७ पासून भारतीय हवाई दलाच्या विकासाचा आढावा घ्या.
- (३) संरक्षण संघटनेची तत्त्वे स्पष्ट करा.
- (४) चिलखती दलाची कामे आणि मर्यादा सांगा.
- (५) पायदळ बटालियन संघटना सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र. ४. खालील प्रश्नांचे उत्तर सुमारे ५०० शब्दांत लिहा (कोणतेही एक) :

[२०]

- (१) हवाई दलाची वैशिष्ट्ये, कामे आणि मर्यादा कोणत्या?
- (२) केंद्रीय मंत्रीमंडळाच्या संरक्षण समितीची रचना व कार्ये स्पष्ट करा.

Total No. of Questions - 04+04+04] [Total No. of Printed Pages - 04+04+04
[4201] – 127

F. Y. B. A. Examination, October – 2012
1274 – DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES
D. S. G-1 : (C) Military System of India
(Upto the Revolt of 1857)
(2008 Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q.1. Answer in about 50 words each (Any Two) : [10]

- (1) Explain the first battle of Tarrain.
- (2) Describe the strategy of battle of Haldighat.
- (3) Explain the various sources of history of Military.
- (4) Describe the aims of Alexander and Porus in the battle of Hydaspes.

Q.2. Write short notes in about 100 words each (Any Four) : [20]

- (1) Kautilya
- (2) Maratha Cavalry.
- (3) First Anglo-Sikh war.
- (4) Causes of failure of the revolt of 1857.
- (5) Rajput Cavalry.
- (6) Any three causes of the decline of Gupta Empire.

Total No. of Questions - 04+04+04] [Total No. of Printed Pages - 04+04+04

Q.3. Answer in 200 to 250 words each (Any Three) : [30]

- (1) Explain the meaning, concept and scope of history of Military.
- (2) Discuss in detail the battle of Plassey.
- (3) Describe Kautilya's philosophy of War.
- (4) State the military system of Sultanate period.
- (5) Describe the causes of the rise of Sikh militarism.

Q.4. Answer in about 500 words each. (any One) : [20]

- (1) Evaluate the first battle of Panipat.
- (2) Explain in detail the decline of Maratha Power.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
(३) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र. १. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत लिहा (कोणतेही दोन) :

[१०]

- (१) तराईनची पहिली लढाई स्पष्ट करा.
(२) हळदीघाटच्या लढाईची युद्धनीती विशद करा.
(३) लष्करी इतिहासाची विविध साधने स्पष्ट करा.
(४) हिदसपसच्या युद्धातील अलेक्झांडर आणि पौरस यांची उद्दिष्टे विशद करा.

प्र. २. प्रत्येकी सुमारे १०० शब्दांत संक्षिप्त टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :

[२०]

- (१) कौटिल्य.
(२) मराठा घोडदळ.
(३) पहिले अँग्लो-शीख युद्ध.
(४) १८५७ चा उठाव अयशस्वी होण्याची कारणे.
(५) राजपूत घोडदळ.
(६) गुप्त साम्राज्याच्या पतनाची कोणतीही तीन कारणे.

प्र. ३. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी २०० ते २५० शब्दांत लिहा. (कोणतेही तीन):

[३०]

- (१) लष्करी इतिहासाचा अर्थ, संकल्पना आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.
- (२) प्लासीच्या लढाईचे सविस्तर वर्णन करा.
- (३) कौटिल्याचे युद्ध तत्त्वज्ञान विशद करा.
- (४) सुलतानकालीन लष्करी पद्धत सांगा.
- (५) शीख लष्करीकरणाच्या उदयाची कारणे विशद करा.

प्र. ४. खालील प्रश्नाचे उत्तर सुमारे ५०० शब्दांत लिहा. (कोणताही एक) :

[२०]

- (१) पानिपतच्या पहिल्या लढाईचे मूल्यमापन करा.
- (२) मराठी सत्तेच्या पतनाचे सविस्तर स्पष्टीकरण द्या.

Total No. of Questions - 04+04+04] [Total No. of Printed Pages - 04+04+04
[4201] – 127

F. Y. B. A. Examination, October – 2012
1274 – DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES
D. S. G-1 : (A) War and Warfare
(2008 Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q.1. Answer in about **50** words each (**Any Two**) : **[10]**

- (1) State the strategy of Guerilla Warfare.
- (2) Give the concept of Limited War.
- (3) Explain in brief Revolutionary War.
- (4) State the functions of War.

Q.2. Write short notes in about **100** words each (**Any Four**) : **[20]**

- (1) “Mao-Tse-Tung”.
- (2) Conventional Warfare.
- (3) Aims of Psychological Warfare.
- (4) Objectives of Chemical Warfare.
- (5) Causes of War.
- (6) Counter-insurgency.

Total No. of Questions - 04+04+04] [Total No. of Printed Pages - 04+04+04

Q.3. Answer in 200 to 250 words each (Any Three) : [30]

- (1) Explain in details Economic Warfare.
- (2) Explain in details the means of Psychological War.
- (3) Describe the development of Nuclear Weapons.
- (4) Explain in brief the concept of “Total War”.
- (5) Explain the concept of Insurgency.

Q.4. Answer in about 500 words each. (Any One) : [20]

- (1) Explain the Principles of War. (Any Five)
- (2) Explain in detail Biological Warfare.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
(३) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्र. १. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत लिहा (कोणतेही दोन) :

[१०]

- (१) गनिमी युद्धपद्धतीविषयीचे धोरण सांगा.
(२) मर्यादित युद्धाची संकल्पना सांगा.
(३) क्रांतिकारी युद्ध थोडक्यात स्पष्ट करा.
(४) युद्धाची कार्ये सांगा.

प्र. २. प्रत्येकी सुमारे १०० शब्दांत संक्षिप्त टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :

[२०]

- (१) माओ-त्से-तुंग.
(२) पारंपरिक युद्धपद्धती.
(३) मानसशास्त्रीय युद्धाचे उद्देश.
(४) रासायनिक युद्धपद्धतीची उद्दिष्टे.
(५) युद्धाची कारणे
(६) प्रति-विप्लव

प्र. ३. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी २०० ते २५० शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) :

[३०]

- (१) आर्थिक युद्धपद्धती सविस्तर स्पष्ट करा.
- (२) मानसशास्त्रीय युद्धाची साधने सविस्तर स्पष्ट करा.
- (३) अण्वस्त्रांच्या विकासाचे वर्णन करा.
- (४) सर्वकष युद्धाची संकल्पना थोडक्यात स्पष्ट करा.
- (५) 'विप्लव'ची संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र. ४. खालील प्रश्नांचे उत्तर सुमारे ५०० शब्दांत लिहा. (कोणताही एक) :

[२०]

- (१) युद्धाची तत्त्वे स्पष्ट करा. (कोणतीही पाच)
- (२) जैविक युद्धपद्धती सविस्तर स्पष्ट करा.

Total No. of Questions - 04+04+04] [Total No. of Printed Pages - 04+04+04
[4201] – 127

F. Y. B. A. Examination, October – 2012
1274 – DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES
D. S. G-1 : (B) Defence Organisation of India
(2008 Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q.1. Answer in about **50** words each (**Any Two**) : **[10]**

- (1) What are the 'Principles of Intelligence?
- (2) State the Limitations of Artillery.
- (3) What is the Role of B.S.F.?
- (4) State the Role of Signal Corps.

Q.2. Write short notes in about **100** words each (**Any Four**) : **[20]**

- (1) A. S. C.
- (2) President.
- (3) Characteristics of Navy
- (4) Limitations of Infantry.
- (5) Role of Engineers.
- (6) Chiefs of Staff Committee.

Total No. of Questions - 04+04+04] [Total No. of Printed Pages - 04+04+04

Q.3. Answer in 200 to 250 words each (Any Three) : [30]

- (1) State with the help of a chart the Organisation of Naval Headquarters.
- (2) Trace the growth of Indian Air Force since 1947.
- (3) Explain the principles of Defence Organisation.
- (4) State the role and limitations of Armoured Corps?
- (5) Explain in brief the Infantry Battalion Organisation.

Q.4. Answer in about 500 words each. (Any One) : [20]

- (1) What are the characteristics, role and limitation of the Air Force?
- (2) Explain the composition and functions of the Defence Committee of Cabinet.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
(३) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र. १. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत लिहा (कोणतेही दोन) :

[१०]

- (१) शत्रूविषयक ज्ञानाची तत्त्वे कोणती?
(२) तोफखान्याच्या मर्यादा सांगा.
(३) बी. एस. एफ. ची कामे कोणती?
(४) संपर्क दलाची कामे सांगा.

प्र. २. प्रत्येकी सुमारे १०० शब्दांत संक्षिप्त टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :

[२०]

- (१) ए. एस. सी.
(२) राष्ट्रपती
(३) नौदलाची वैशिष्ट्ये
(४) पायदळाच्या मर्यादा
(५) इंजिनियरांची कामे
(६) सेनाध्यक्ष समिती

प्र. ३. प्रत्येकी २०० ने २५० शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) :

[३०]

- (१) आराखड्याच्या साह्याने नौदल प्रमुख कार्यालयाची संघटना सांगा.
- (२) १९४७ पासून भारतीय हवाई दलाच्या विकासाचा आढावा घ्या.
- (३) संरक्षण संघटनेची तत्त्वे स्पष्ट करा.
- (४) चिलखती दलाची कामे आणि मर्यादा सांगा.
- (५) पायदळ बटालियन संघटना सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र. ४. खालील प्रश्नांचे उत्तर सुमारे ५०० शब्दांत लिहा (कोणतेही एक) :

[२०]

- (१) हवाई दलाची वैशिष्ट्ये, कामे आणि मर्यादा कोणत्या?
- (२) केंद्रीय मंत्रीमंडळाच्या संरक्षण समितीची रचना व कार्ये स्पष्ट करा.

Total No. of Questions - 04+04+04] [Total No. of Printed Pages - 04+04+04
[4201] – 127

F. Y. B. A. Examination, October – 2012
1274 – DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES
D. S. G-1 : (C) Military System of India
(Upto the Revolt of 1857)
(2008 Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q.1. Answer in about 50 words each (Any Two) : [10]

- (1) Explain the first battle of Tarrain.
- (2) Describe the strategy of battle of Haldighat.
- (3) Explain the various sources of history of Military.
- (4) Describe the aims of Alexander and Porus in the battle of Hydaspes.

Q.2. Write short notes in about 100 words each (Any Four) : [20]

- (1) Kautilya
- (2) Maratha Cavalry.
- (3) First Anglo-Sikh war.
- (4) Causes of failure of the revolt of 1857.
- (5) Rajput Cavalry.
- (6) Any three causes of the decline of Gupta Empire.

Total No. of Questions - 04+04+04] [Total No. of Printed Pages - 04+04+04

Q.3. Answer in 200 to 250 words each (Any Three) : [30]

- (1) Explain the meaning, concept and scope of history of Military.
- (2) Discuss in detail the battle of Plassey.
- (3) Describe Kautilya's philosophy of War.
- (4) State the military system of Sultanate period.
- (5) Describe the causes of the rise of Sikh militarism.

Q.4. Answer in about 500 words each. (any One) : [20]

- (1) Evaluate the first battle of Panipat.
- (2) Explain in detail the decline of Maratha Power.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
(३) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र. १. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत लिहा (कोणतेही दोन) :

[१०]

- (१) तराईनची पहिली लढाई स्पष्ट करा.
(२) हळदीघाटच्या लढाईची युद्धनीती विशद करा.
(३) लष्करी इतिहासाची विविध साधने स्पष्ट करा.
(४) हिदसपसच्या युद्धातील अलेक्झांडर आणि पौरस यांची उद्दिष्टे विशद करा.

प्र. २. प्रत्येकी सुमारे १०० शब्दांत संक्षिप्त टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :

[२०]

- (१) कौटिल्य.
(२) मराठा घोडदळ.
(३) पहिले अँग्लो-शीख युद्ध.
(४) १८५७ चा उठाव अयशस्वी होण्याची कारणे.
(५) राजपूत घोडदळ.
(६) गुप्त साम्राज्याच्या पतनाची कोणतीही तीन कारणे.

प्र. ३. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी २०० ते २५० शब्दांत लिहा. (कोणतेही तीन):

[३०]

- (१) लष्करी इतिहासाचा अर्थ, संकल्पना आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.
- (२) प्लासीच्या लढाईचे सविस्तर वर्णन करा.
- (३) कौटिल्याचे युद्ध तत्त्वज्ञान विशद करा.
- (४) सुलतानकालीन लष्करी पद्धत सांगा.
- (५) शीख लष्करीकरणाच्या उदयाची कारणे विशद करा.

प्र. ४. खालील प्रश्नाचे उत्तर सुमारे ५०० शब्दांत लिहा. (कोणताही एक) :

[२०]

- (१) पानिपतच्या पहिल्या लढाईचे मूल्यमापन करा.
- (२) मराठी सत्तेच्या पतनाचे सविस्तर स्पष्टीकरण द्या.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4201] – 129

F. Y. B. A. Examination, October – 2012

1294 - COMMERCE

Organisation of Commerce

(2008 Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q. 1. Answer in about **50** words each (**Any Two**) : **[10]**

- (1) Define the term 'Business'.
- (2) Give the meaning of 'Retail Trade'.
- (3) Give the meaning of 'Sea-Transport.'
- (4) Define the term 'Internet.'

Q. 2. Answer in about **100** words each (**Any Four**) : **[20]**

- (1) Explain the characteristics of Life-Insurance.
- (2) Explain the concept of Buyer's and Seller's Market.
- (3) Discuss – 'Evolution of Marketing.'
- (4) Explain the functions of Advertising.
- (5) Explain the scope of Commerce.
- (6) Explain the services of wholesaler.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

Q.3. Answer in about **250** words each (**Any Three**) :

[30]

- (1) Explain the elements of Marketing Mix.
- (2) Explain the types of Buying.
- (3) Explain the functions of Money.
- (4) Explain the social aspects of Advertising.
- (5) Explain the characteristics of Handbill Advertising.

Q.4. Answer in about **500** words each (**Any One**) :

[20]

- (1) Explain the factors affecting selection of Media.
- (2) Explain the types and advantages of Branding.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) : [१०]

- (१) 'व्यवसाय' या संज्ञेची व्याख्या द्या.
- (२) 'किरकोळ व्यापारा'चा अर्थ सांगा.
- (३) 'समुद्र-वाहतुकीचा' अर्थ सांगा.
- (४) 'इंटरनेट' हया संज्ञेची व्याख्या द्या.

प्र. २. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे १०० शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) : [२०]

- (१) जीवन विम्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (२) 'खरेदीदारांची' आणि 'विक्रेत्यांची' बाजारपेठ ही संज्ञा स्पष्ट करा.
- (३) 'विपणनाची उत्क्रांती' - चर्चा करा.
- (४) जाहिरातीची कार्ये स्पष्ट करा.
- (५) वाणिज्याची व्याप्ती स्पष्ट करा.
- (६) घाऊक व्यापाऱ्याच्या सेवा स्पष्ट करा.

प्र. ३. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे २५० शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) : [३०]

- (१) 'विपणन मिश्र' चे घटक स्पष्ट करा.
- (२) खरेदीचे प्रकार स्पष्ट करा.

- (३) पैशाची कार्ये स्पष्ट करा.
- (४) जाहिरातीच्या सामाजिक बाजू स्पष्ट करा.
- (५) 'हस्तपत्रक' जाहिरातीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र. ४. खालील प्रश्नांची सुमारे ५०० शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) :

[२०]

- (१) जाहिरात माध्यम निवडीवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
- (२) चिन्हांकनाचे प्रकार आणि फायदे स्पष्ट करा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4201] – 130

F. Y. B. A. Examination, October – 2012

1304 – EDUCATION

G - I : Education

(2008 Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q.1. Answer the following question in **about 50** words each. (**Any Two**) : [10]

- (i) What are the problems in Pre-Primary Education?
- (ii) Write the characteristics of Educational Process.
- (iii) Explain the limitations of Introspection Method.
- (iv) Write the objectives of Environmental Education.

Q.2. Write the following short notes in **about 100** words each (**Any Four**) : [20]

- (i) Scope of Educational Psychology.
- (ii) Concept of Non-formal Education.
- (iii) Write the problems of development in Primary Education.
- (iv) Role of Mass Communication Media in Education.
- (v) Social Importance of Education.
- (vi) Objectives of Health Education.

Q.3. Answers the following questions in **about 200-250** words each. **[30]**

(Any Three) :

- (i) Explain the contribution of Tarabai Modak and Anutai Wagh in Primary Education.
- (ii) What is institution of Family? Explain the effects of Family on Education.
- (iii) Explain the educational function of Karmaveer Bhaurao Patil.
- (iv) What are the Mass Communication Media? Explain the role of Newspapers in Education.
- (v) What are the objectives of Population Education? Explain the importance of Population Education.
- (vi) Explain in detail the aims of Education in Modern Age.

Q.4. Answer the following questions in **about 500** words each. **(any one) :** **[20]**

- (i) What is Experimental Method? Explain its concept, merits and limitations.
- (ii) Explain the educational contribution of Maharshi Karve in detail.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत लिहा (कोणतेही दोन) : [१०]

- (१) पूर्व प्राथमिक शिक्षणातील समस्या कोणत्या?
- (२) शिक्षण प्रक्रियेची वैशिष्ट्ये लिहा.
- (३) आत्मनिरीक्षण पद्धतीच्या मर्यादा स्पष्ट करा.
- (४) पर्यावरण शिक्षणाची उद्दिष्टे लिहा.

प्र. २. प्रत्येकी सुमारे १०० शब्दांत संक्षिप्त टिपा लिहा (कोणत्याही चार) : [२०]

- (१) शैक्षणिक मानसशास्त्राची व्याप्ती.
- (२) अनौपचारिक शिक्षणाची संकल्पना.
- (३) प्राथमिक शिक्षणाच्या सुधारणेतील समस्या लिहा.
- (४) समूह संपर्क साधनांची शिक्षणातील भूमिका.
- (५) शिक्षणाचे सामाजिक महत्त्व.
- (६) आरोग्य शिक्षणाची उद्दिष्टे.

प्र. ३. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी २०० ते २५० शब्दांत लिहा (कोणतेही तीन) : [३०]

- (१) प्राथमिक शिक्षणातील ताराबाई मोडक व अनुताई वाघ यांचे योगदान स्पष्ट करा.
- (२) कुटुंब संस्था म्हणजे काय? कुटुंब व्यवस्थेचा शिक्षणावर होणारा परिणाम स्पष्ट करा.

- (३) कर्मवीर भाऊराव पाटील यांचे शैक्षणिक कार्य स्पष्ट करा.
- (४) समूह संपर्क साधने म्हणजे काय? वृत्तपत्रांची शिक्षण क्षेत्रातील भूमिका स्पष्ट करा.
- (५) लोकसंख्या शिक्षणाची उद्दिष्ट्ये कोणती? लोकसंख्या शिक्षणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- (६) आधुनिक काळातील शिक्षणाची ध्येये सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र. ४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर सुमारे ५०० शब्दांत लिहा :

[२०]

- (१) प्रायोगिक पद्धती म्हणजे काय? या पद्धतीचे स्वरूप, गुण व मर्यादा स्पष्ट करा.
- (२) महर्षी कर्वे यांचे शैक्षणिक क्षेत्रातील योगदान सविस्तर स्पष्ट करा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 03

[4201] – 133

F. Y. B. A. Examination, October – 2012

1334 – OPTIONAL ENGLISH

(General Paper - I)

Text : Poetry and Minor Forms of English Literature

(2008 Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

- Note :** (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*
-
-

Q. 1. (a) Answer the following questions in **about 20** words each (**Any Five**) : [10]

- (i) How do you define lyric?
- (ii) What are the two types of sonnet?
- (iii) Define ode.
- (iv) What is an elegy?
- (v) Write any two characteristic features of short story.
- (vi) What are the themes of a ballad?
- (vii) Mention any two types of essay with examples of each.

(b) Identify and explain briefly the literary devices used in the following lines (**Any Five**) : [10]

- (i) My love is like a red red rose.
- (ii) The waves beside them danced.
- (iii) Love's not time's fool, though rosy lips and cheeks.

- (iv) Season of mists and mellow fruitfulness close bosom friend
of the maturing sun.
- (v) They clicked their tongues.
- (vi) THAT'S DARK, ISN'T IT?
- (vii) Over the distance brightly, brightly?

(c) Refer briefly to the context and explain fully **any two** of the following : **[10]**

- (i) The woods are lovely, dark and deep,
But I have promises to keep,
And miles to go before I sleep,
And miles to go before I sleep.
- (ii) My mother only said
Thank God the scorpion picked on me
And spared my children.
- (iii) Where are the songs of spring? Ay, where are they?
Think not of them, thou hast thy music too.
- (iv) Love is not love
Which alters when it alteration finds,
or bends with the remover to remove :

Q.2. Answer **any one** of the following questions in **about 150** words : **[10]**

- (i) Comment on the theme of the poem 'The Daffodils'.
- (ii) How does John Keats describe the various aspects of nature in 'To Autumn'?
- (iii) Discuss 'A Red Red Rose' as a love lyric.

Q.3. Answer **any two** of the following questions in **about 150** words each : **[20]**

- (i) Write an elaborate note on the central theme of 'The Greedy Old Woman and the Lime Tree'.
- (ii) Discuss 'The Golden Touch' as a moral story.
- (iii) Bring out the class distinction reflected in the story 'The Doll's House'.
- (iv) Explain the element of suspense in the story 'The Eyes Have It'.

Q.4. (a) Answer **any one** of the following questions in **about 150** words : **[10]**

- (i) What are the things in the bank that make the writer nervous in 'My Financial Career'?
- (ii) Attempt a character sketch of the bus conductor.
- (iii) How are the hobbies and interests classified by C. T. Philip?

(b) Answer **any one** of the following questions in **about 150** words : **[10]**

- (i) Why does the Professor want to give his invention to the government? Why does the enemy want it?
- (ii) Comment on the theme of 'The Dear Departed'.
- (iii) Write a note on the character sketch of Mr. White in 'The Monkey's Paw'.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4201] – 137

F. Y. B. A. Examination, October – 2012

1374 – SOCIOLOGY

G-1 : Introduction to Sociology

(2008 Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

Q.1. Explain **any two** of the following concepts in **about 50** words each : [10]

(i) Meaning of Sociology.

(ii) Primary group.

(iii) Conformity.

(iv) Modernization.

Q.2. Write short notes on **any four** of the following in **about 100** words each : [20]

(i) Information society.

(ii) Social structure.

(iii) Ethnicity.

(iv) Types of culture.

(v) Meaning of social mobility.

(vi) Emergence of Tribal Movement.

Q.3. Answer **any three** of the following in **about 250** words each : **[30]**

- (i) Explain the nature of Sociology as a Science.
- (ii) Explain the characteristics of social institutions.
- (iii) Discuss the aims of socialization.
- (iv) Explain the characteristics of caste.
- (v) Explain the factors of social change.

Q.4. Answer **any one** of the following in **about 500** words each : **[20]**

- (i) What is Society? Explain the characteristics of Society.
- (ii) Define Social Movement? Explain nature of Social Movement.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
(३) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्र. १. खालीलपैकी कोणत्याही दोन संकल्पना प्रत्येकी सुमारे 50 शब्दांपर्यंत स्पष्ट करा : [१०]

- (१) समाजशास्त्राचा अर्थ.
(२) प्राथमिक समूह.
(३) अनुचलन.
(४) आधुनिकीकरण.

प्र. २. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी सुमारे 100 शब्दांपर्यंत टिपा लिहा : [२०]

- (१) माहिती समाज.
(२) सामाजिक संरचना.
(३) वांशिकता.
(४) संस्कृतीचे प्रकार.
(५) सामाजिक गतिशीलतेचा अर्थ.
(६) आदिवासी चळवळीचा उदय.

प्र. ३. खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे 250 शब्दांपर्यंत उत्तरे लिहा : [३०]

- (१) समाजशास्त्राचे शास्त्रीय स्वरूप स्पष्ट करा.
- (२) सामाजिक संस्थांची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (३) सामाजीकरणाच्या उद्दिष्टांची चर्चा करा.
- (४) जाती व्यवस्थेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (५) सामाजिक परिवर्तनाचे घटक स्पष्ट करा.

प्र. ४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सुमारे 500 शब्दांपर्यंत उत्तर लिहा : [२०]

- (१) समाज म्हणजे काय? समाजाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (२) सामाजिक चळवळीची व्याख्या सांगा आणि सामाजिक चळवळीचे स्वरूप स्पष्ट करा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4201] – 142

F. Y. B. A. Examination, October – 2012

1424 – PHILOSOPHY

(General Paper - I)

Introduction to Philosophy

(2008 Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q.1. Answer **any two** of the following questions in **about 50** words each : [10]

- (i) State and explain etymological definition of philosophy.
- (ii) Discuss the nature of the method of 'doubt'.
- (iii) Explain the nature of professional ethics.
- (iv) Bring out the nature of the concept of 'Ṛta'.

Q.2. Write short notes on **any four** of the following in **about 100** words each : [20]

- (i) Charvak Darshan
- (ii) Idealism
- (iii) Method of Vada
- (iv) Hedonistic calculus
- (v) Negative freedom
- (vi) Concept of 'Ṛṇa'

Q.3. Answer **any three** of the following questions in **200-250** words each : **[30]**

- (i) Elaborately explain the value of philosophy.
- (ii) State and explain the nature of method of dialogue.
- (iii) Explain Aristotle's Four Fold Scheme of Causation.
- (iv) Critically examine the retributive theory of punishment.
- (v) Discuss in details the theory of Purushartha.

Q.4. Answer **any one** of the following in **about 500** words each : **[20]**

- (i) Discuss in details the nature of Four Noble Truths.
 - (ii) State and examine utilitarianism.
-

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
(३) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्र. १. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत लिहा : [१०]

- (१) तत्त्वज्ञानाची व्युत्पत्तीनुसार व्याख्या सांगून तिचे स्पष्टीकरण करा.
(२) संशयपद्धतीच्या स्वरूपाविषयी चर्चा करा.
(३) व्यावसायिक नीतिशास्त्राचे स्वरूप स्पष्ट करा.
(४) ऋत या संकल्पनेचे स्वरूप विशद करा.

प्र. २. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी सुमारे १०० शब्दांत संक्षिप्त टिपा लिहा : [२०]

- (१) चार्वाक दर्शन
(२) चिद्वाद
(३) वाद पद्धती
(४) सुखवादी कलन
(५) नकारात्मक स्वातंत्र्य
(६) ऋण संकल्पना

प्र. ३. खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची २०० ते २५० शब्दांत उत्तरे लिहा : [३०]

- (१) तत्त्वज्ञानाचे महत्त्व याबद्दल सविस्तर विवेचन करा.
- (२) संवाद पद्धतीचे स्वरूप सांगा व स्पष्ट करा.
- (३) अॅरिस्टॉटलचे कारणांचे चतुर्विध वर्गीकरण स्पष्ट करा.
- (४) शिक्षेच्या प्रतिशोध सिद्धांताचे टीकात्मक परीक्षण करा.
- (५) पुरुषार्थ सिद्धांत सविस्तरपणे स्पष्ट करा.

प्र. ४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सुमारे ५०० शब्दांत उत्तर लिहा : [२०]

- (१) 'चार आर्य सत्ये' यांचे स्वरूप विशद करून त्यावर सविस्तर चर्चा करा.
- (२) उपयुक्ततावाद स्पष्ट करून त्याचे मूल्यमापन करा.

[4201] – 143

F. Y. B. A. Examination, October – 2012

1434 – SOCIAL WORK

I- Social Reform Movements in India

II- Introduction to Social Welfare and Social Services

(New Pattern)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

- Note:** (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q. 1. Answer the following questions in about **50** words each. (**Any Two**) : [10]

- (1) State the work of Ramkrishna Mission.
- (2) Define the term 'Social Welfare' in the context of Welfare State.
- (3) State the development of Social Service.
- (4) List out the activities of Prarthana Samaj.

Q. 2. Answer the following questions in about **100** words each. (**Any Four**) : [20]

- (1) Discuss the importance of Bhoodan Movement.
- (2) Discuss the relationship between Social Work and Social Reconstruction.
- (3) Write a note on anti-corruption movement.
- (4) Explain the specific social services for the disadvantaged sections.

Total No. of Questions -04]

[Total No. of Printed Pages -04

- (5) Discuss Mahatma Gandhi's work for backward classes.
- (6) Discuss the planned provisions for the Welfare of Tribals in Maharashtra.

Q.3. Answer the following questions in **200 to 250** words each. (**Any Three**) : **[20]**

- (1) Highlight the work of Arya Samaj.
- (2) Write a detailed note on Welfare of Handicapped.
- (3) Social welfare is a planned process. Discuss.
- (4) Enumerate the history of social service in British period.
- (5) Explain the functions of Ministry of Social Justice and Empowerment for the weaker sections in Maharashtra.

Q.4. Answer the following questions in about **500** words each. (**Any One**) : **[30]**

- (1) Explain in detail the Sarvodaya Movement.
- (2) Write an essay on 'Removal of Untouchability'.

—————

मराठी रूपांतर

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना : (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) संदर्भासाठी मूल इंग्रजी प्रश्नपत्रिका ग्राह्य धरावी.

प्र. 1. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे 50 शब्दांपर्यंत लिहा : [10]

- (१) रामकृष्ण मिशनचे कार्य सांगा.
- (२) कल्याणकारी राज्याच्या संदर्भात 'समाज कल्याण' या संज्ञेची व्याख्या करा.
- (३) समाज सेवेचा विकास सांगा.
- (४) प्रार्थना समाजाच्या उपक्रमांची यादी करा.

प्र. 2. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे 100 शब्दांपर्यंत लिहा : [20]

- (१) भूदान चळवळीचे महत्त्व याची चर्चा करा.
- (२) समाज कार्य व सामाजिक पुनर्रचना यांतील संबंध स्पष्ट करा.
- (३) भ्रष्टाचार विरोधी चळवळीवर टिपण लिहा.
- (४) दुर्लक्षित घटकांसाठी असलेल्या विशेष सामाजिक सेवा स्पष्ट करा.
- (५) मागास वर्गासाठी महात्मा गांधींनी केलेल्या कामाची चर्चा करा.
- (६) महाराष्ट्रातील आदिवासींच्या कल्याणासाठी असलेल्या नियोजनात्मक तरतुदींची चर्चा करा.

प्र. 3. खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 ते 250 शब्दांपर्यंत लिहा : [30]

- (१) आर्य समाजाच्या कार्यावर प्रकाश टाका.
- (२) अपंग कल्याणावर सविस्तर टिपण लिहा.

- (३) समाज कल्याण ही नियोजनात्मक प्रक्रिया आहे. चर्चा करा.
- (४) ब्रिटिश काळातील समाज सेवेच्या इतिहासाचा आढावा घ्या.
- (५) महाराष्ट्रातील दुर्बल घटकांसाठी कार्यरत सामाजिक न्याय व सक्षमीकरण मंत्रालयाची कार्ये स्पष्ट करा.

प्र. 4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांपर्यंत लिहा :

[20]

- (i) सर्वोदय चळवळ सविस्तर स्पष्ट करा.
- (ii) 'अस्पृश्यता निवारण' यावर निबंध लिहा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4201] – 144

F. Y. B. A. Examination, October – 2012

1444 – PUBLIC ADMINISTRATION

Indian Administration

(General Paper - I)

(New Course)

(2008 Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q. 1. Attempt any **Two** questions (In about **50** words) :

[10]

- (1) Union List and State List.
- (2) Judicial Review.
- (3) Speaker of Vidhan Sabha.
- (4) Gramsevak.

Q. 2. Attempt any **Four** questions (In about **100** words each) :

[20]

- (1) Ministry of Defence.
- (2) Revenue functions of Collector.
- (3) Explain the powers and functions of Supreme Court.
- (4) Structure of Vidhan Parishad.
- (5) Functions of State Secretariat.
- (6) Municipal Council.

Q.3. Attempt any **Three** questions (In about **250** words each) : **[30]**

- (1) Discuss the structure, powers and functions of Central Cabinet.
- (2) Discuss administrative, legislative and economic relationship between Centre and State.
- (3) Describe the composition and functions of Zilla Parishad in Maharashtra.
- (4) Evaluate the structure and functions of Planning Commission.
- (5) State the power and functions of Governor.

Q.4. Answer the following questions in about **500** words each. (**Any One**) : **[20]**

- (1) State the structure, powers and functions of Election Commission.
- (2) Evaluate the powers and functions of State Legislature.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
(३) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र. १. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. (प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत) :

[१०]

- (१) केंद्र सूची व राज्य सूची
- (२) न्यायालयीन पुनर्विलोकन
- (३) विधानसभेचा सभापती
- (४) ग्रामसेवक

प्र. २. खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा. (प्रत्येकी सुमारे १०० शब्दांत) :

[२०]

- (१) संरक्षण मंत्रालय
- (२) जिल्हाधिकाऱ्याची महसूलविषयक कामे.
- (३) सर्वोच्च न्यायालयाचे अधिकार व कार्य स्पष्ट करा.
- (४) विधान परिषदेचे स्वरूप.
- (५) राज्य सचिवालयाची कामे.
- (६) नगरपालिका.

प्र. ३. खालीलपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा. (प्रत्येकी सुमारे २५० शब्दांत) : [३०]

- (१) केंद्रीय मंत्रीमंडळाचे स्वरूप, अधिकार व कार्ये यांची चर्चा करा.
- (२) केंद्र व राज्य यांच्यातील प्रशासकीय, कायदेविषयक व आर्थिक संबंधांची चर्चा करा.
- (३) महाराष्ट्रातील जिल्हा परिषदेची रचना व कार्याचे वर्णन करा.
- (४) नियोजन मंडळाच्या रचना, अधिकार व कार्याचे मूल्यमापन करा.
- (५) राज्यपालाचे अधिकार व कार्य स्पष्ट करा.

प्र. ४. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत) : [२०]

- (१) निवडणूक आयोगाची रचना, अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा.
- (२) राज्य विधिमंडळाचे अधिकार व कार्य यांचे मूल्यांकन करा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4201] – 64

F. Y. B. A. Examination, October 2012

1474 – PHYSICAL EDUCATION

(Theory 2011 Pattern)

(2008 Pattern)

Time : Two Hours

Total Marks : 40

- Note:**
- (i) All questions are compulsory.
 - (ii) Figures to the right indicate full marks.
 - (iii) Draw diagrams wherever necessary.
-
-

Q.1. Answer the following questions in about **50** words each. (Any Two) [5]

- (1) Give any two definition of physical educations.?
- (2) List the fundamental skills in volleyball.
- (3) Define sports psychology.

Q.2. Answer the following questions in about **100** words each. (Any Two) [10]

- (1) State the importance of physical education in relation to health.
- (2) Draw a diagram of Judo mat area and state its basic rules.
- (3) Explain first aid and its importance in physical education.

Q.3. Answer the following questions in about **200-250** words each :

(Any Three)

[15]

- (1) Explain the importance of sports committee's function during the tournament.
- (2) Explain the principles of exercise in detail.
- (3) Aims and objectives of physical education? Explain.

Q.4. Answer the following questions in about **500** words each. **(Any Two)**

[10]

- (1) Define physical fitness. Explain health and skill related physical fitness components.
- (2) Explain the importance of lead up games. Prepare one lead up game for any one sport (game).

मराठी रूपांतर

वेळ : दोन तास

एकूण गुण ४०

सूचना: (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) आवश्यक तेथे आकृत्या काढा.

प्र. १. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [५]

(१) शारीरिक शिक्षणाच्या कोणत्याही दोन व्याख्या द्या.

(२) व्हॉलीबॉल खेळाच्या मूलभूत कौशल्यांची यादी करा.

(३) क्रीडा मानसशास्त्राची व्याख्या द्या.

प्र. २. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे १०० शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [१०]

(१) शारीरिक शिक्षणाचे आरोग्याच्या दृष्टीने महत्त्व सांगा.

(२) ज्युदो खेळाच्या मॅट च्या एरीयाची आकृती काढून मूलभूत नियम सांगा.

(३) प्रथमोपचार म्हणजे काय ते सांगून त्याचे शारीरिक शिक्षणातील महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र. ३. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी २००-२५० शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [१५]

(१) क्रीडा स्पर्धासाठी लागणाऱ्या समित्यांची कार्ये थोडक्यात स्पष्ट करा.

(२) व्यायामाची तत्त्वे संविस्तर स्पष्ट करा.

(३) शारीरिक शिक्षणाची ध्येये व उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

प्र. ३. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : [१०]

- (१) शारीरिक शिक्षणातील 'शारीरिक सुदृढतेची' व्याख्या देऊन त्यातील आरोग्याधिष्ठित व कौशल्याधिष्ठित शारीरिक सुदृढता घटक स्पष्ट करा.
- (२) पूरक खेळाचे महत्त्व स्पष्ट करून कोणत्याही एका खेळासाठी पूरक खेळ तयार करा.

Total No. of Questions - 05]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4201] – 148

F. Y. B. A. Examination, October – 2012

FRENCH

(Beginners) (New Course)

Text : Apprenons le français (Part - I, II)

(2008 Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

- Note :** (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q. 1. Répondez en français. (5 au choix)

[10]

- (i) Nommez les quatre saisons de l'année.
- (ii) Combien d'étudiants y a-t-il dans votre classe?
- (iii) Nommez quatre repas français.
- (iv) Nommez deux fromages français.
- (v) Nommez deux choses dans la cuisine.
- (vi) Nommez deux vêtements de femme.
- (vii) Combien de doigts avez-vous?

Q. 2. Compréhension. Lisez le passage et répondez aux questions suivantes.

[10]

Ma sœur aime beaucoup les chats. Un jour, elle joue dans le parc avec ses amies. Elle voit un chat noir et blanc avec les yeux jaunes sous un arbre. Elle est très contente. Elle arrive à jouer avec lui dans le jardin. Chaque jour quand elle rentre de l'école elle fait une promenade avec lui. Le chat est mignon et il s'appelle Momo.

- (1) Dites vrai ou faux.
- (i) Le chat est grand.

- (ii) Les amies et ma sœur jouent dans le jardin.
- (iii) Ma sœur aime beaucoup le chat.
- (iv) Le chat est sur l'arbre.
- (2) Donnez le contraire : blanc, commencer, sœur.
- (3) Complétez avec les mots du texte.
 - (i) J' _____ beaucoup le gâteau au chocolat.
 - (ii) Elle est très _____ avec son cadeau d'anniversaire.
 - (iii) Le bébé est mignon et il _____ Nicolas.

Q.3. Grammaire –

[10]

(A) Conjuguez les verbes

- (i) Nous (manger) des sandwiches.
- (ii) Pierre, il (marcher) très vite.
- (iii) Ils (aller) au cinéma ce soir.
- (iv) Je ne (boire) pas de coca.
- (v) Vous (écrire) une lettre à vos amis.
- (vi) Marie ne (comprendre) pas l'espagnol.
- (vii) Il (faire) son devoir.
- (viii) Elle (acheter) un cadeau pour son amie.
- (ix) Ils (attendre) l'autobus.
- (x) Sophie (avoir) un cours de français.

(B) Mettez l'article contracté.

[2]

- (i) Voilà la robe _____ Marie.
- (ii) Les garçons parlent _____ jolies filles.

(C) Récrivez les phrases avec le contraire

[2]

- (i) L'école est **près de** l'hôtel.
- (ii) Le professeur est **devant** les étudiants.

- (D) Mettez au négatif : [2]
(i) Vous avez des bonbons.
(ii) Il y a une table dans la classe.
- (E) Mettez au pluriel : [2]
(i) Tu donnes un livre à Pierre.
(ii) L' étudiant parle français.
- (F) Mettez au féminin : [2]
(i) Le chanteur anglais est intelligent et grand.
(ii) L'acteur est gros et beau.
- (G) Mettez un adjectif possessif convenable : [2]
(i) Ils parlent à _____ professeurs.
(ii) Vous portez _____ nouvelles chemises?
- (H) Mettez les phrases en ordre : [2]
(i) apprend / japonais / le / Pedro.
(ii) journal / donne / le / Pierre / à / Maman / sa
- (I) Complétez : [2]
(i) Septembre est le _____ mois de l'an.
(ii) Dimanche est le _____ jour de la semaine.
- (J) Trouvez l' intrus : [2]
(i) sur, sous, sûre, de, pour.
(ii) pouvoir, soir, voir, vouloir
- (K) Récrivez selon les indications : [7]
(i) Les pommes dans le panier sont _____
(rouge, rouges, blancs) (choisissez un adjectif)
(ii) La secrétaire parle _____ homme.
(au, à la, aux, à l' (mettez l'article contracté)
(iii) Il coupe les cheveux. Qui est-ce? Il est _____
(chef / coiffeur / cuisinier)

- (iv) Véronique habite en Inde. Elle est _____
(nationalité)
- (v) Nous dînons dans _____
(La cuisine / le salon / la salle à manger)
- (vi) _____ sépare la France de l' Angleterre.
(La mer Méditerranée / La Manche / La Seine)

(L) Reliez les colonnes. [5]

(i) Je porte un chandail quand	(a) Il fait chaud
(ii) Je mange la glace quand	(b) Il fait du vent
(iii) Les feuilles tombent quand	(c) Il pleut
(iv) Les oiseaux chantent quand	(d) Il fait beau
(v) Je prends un parapluie quand	(e) Il fait froid

Q. 4. Traduisez en anglais. [10]

C'est l'anniversaire de Rahul. Il a 16 ans. Sa maman prépare les plats délicieux. Il y a un gâteau au chocolat, les crêpes, les sandwiches et les frites. Pour boire, il y a le coca, le jus de fruits et aussi la limonade. Tous les amis viennent le soir. Ils apportent les cadeaux différents. Rahul porte une nouvelle chemise blanche, un pantalon gris, les chaussures noires et une cravate rouge pour la soirée. C'est un garçon beau, souriant et content. Tous les amis arrivent et disent « Bon Anniversaire, Rahul ». Ils mangent et écoutent la musique.

Q. 5. Ecrivez une composition sur : [10]

Ma Maison

OU

Mon Ecole

OU

Une visite au grand magasin.

[4201] – 150

F. Y. B. A. Examination, October 2012

1600 – FOUNDATION COURSE

(Restructuring)

(2008 Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

- Note:** (i) All questions are compulsory.
(ii) Figures to the right indicate full marks.
-
-

Q.1. Explain the following concepts in about **50** words each. (Any Two) : [10]

- (1) Economic inequality.
- (2) Population explosion.
- (3) State and nation.
- (4) Liberalization.

Q.2. Write short notes the following in about **100** words each. (Any Four) : [20]

- (1) Self employment.
- (2) World Trade Organization (W.T.O.)
- (3) Science.
- (4) Reservation.
- (5) Government.
- (6) Global Warming.

Q.3. Answer the following questions in about **200-250** words each.

(Any Three) :

[30]

- (1) Explain the important problems in national integration of India.
- (2) Write the effects of growing population in India.
- (3) State the characteristics of Indian Culture.
- (4) State the merits and demerits of Indian Democracy.
- (5) Explain the importance of agriculture in Indian Economy.

Q. 4. Answer the following questions in about **500** words each. **(Any One) :** **[20]**

- (1) Define Religion. State the importance of religion in Indian Society.
- (2) State the causes and effects of pollution.

मराठी रूपांतर

वेळ : तीन तास

एकूण गुण 80

- सूचना: (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
(२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
(३) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र. १. पुढील संकल्पना प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दात स्पष्ट करा. (फक्त दोन) :

[१०]

- (१) आर्थिक विषमता
- (२) लोकसंख्या विस्फोट
- (३) राज्य व राष्ट्र
- (४) उदारीकरण

प्र. २. पुढील टिपा प्रत्येकी सुमारे १०० शब्दात लिहा. (फक्त चार) :

[१०]

- (१) स्वयंरोजगार
- (२) जागतिक व्यापार संघटना (W.T.O.)
- (३) विज्ञान
- (४) आरक्षण
- (५) सरकार
- (६) जागतिक तापमान वाढ

प्र. ३. पुढील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी २०० ते २५० शब्दांत लिहा. (फक्त तीन) : [३०]

- (१) भारतातील राष्ट्रीय एकात्मतेमध्ये येणाऱ्या महत्त्वाच्या समस्या विशद करा.
- (२) भारतातील लोकसंख्या वाढीचे परिणाम लिहा.
- (३) भारतीय संस्कृतीची वैशिष्ट्ये सांगा.
- (४) भारतीय लोकशाहीचे गुण व दोष सांगा.
- (५) भारतीय अर्थव्यवस्थेतील शेतीचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र. ४. पुढीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर सुमारे ५०० शब्दात लिहा : [२०]

- (१) 'धर्म' याची व्याख्या द्या, आणि भारतीय समाजातील धर्माचे महत्त्व सांगा.
- (२) प्रदूषणाची कारणे व परिणाम सांगा.

[4201] – 151

F. Y. B. A. Examination, October – 2012
(Vocational Course)

1824 – COMPUTER APPLICATION - I
(2008 Pattern)

Time : Two Hours

Total Marks : 40

N. B. : (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures appear at the right side indicate full marks.

Q.1. Answer the following questions (Any Three) : [15]

- (a) Explain generation of Computer.
- (b) Differentiate between DOS and Windows.
- (c) Explain any five features of MS Excel.
- (d) Explain the uses of Internet in modern world.

Q.2. Solve the following : [10]

- (a) Convert from binary to decimal
 - (i) $(11011100)_2$
 - (ii) $(10011101)_2$
- (b) Convert from decimal to hexadecimal
 - (i) $(430)_{10}$
 - (ii) $(211)_{10}$

Total No. of Questions - 03]

[Total No. of Printed Pages - 02

- (c) Binary addition
 - (i) $10011 + 1010$
- (d) Binary subtraction
 - (i) $11001 - 10011$
- (e) Binary multiplication
 - (i) 1101×1110

Q.3. Write short notes on the following (Any Five) :

[15]

- (a) Secondary Storage Devices
- (b) Search Engine
- (c) Web Browser
- (d) MICR
- (e) Output Devices
- (f) Power Point

Total No. of Questions -04]

[Total No. of Printed Pages -04

[4201] – 152

F.Y. B.A. Examination, October – 2012
(Vocational Course)

1825 – COMPUTER APPLICATION – II

Theory

(2008 Pattern)

Time : Two Hours

Total Marks : 40

N. B. : (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures appear at the right side indicate full marks.

(iii) Draw a neat labelled diagram wherever necessary.

Q. 1. Write syntax and give the following functions (Any Five) :

[5]

(a) log()

(b) scanf()

(c) puts()

(d) abs()

(e) strcmp()

(f) strdup()

(g) sqrt()

Q. 2. What will be the output of the following modules? (Any Four) : [8]

(a) `main()`
{
 char c = 65;
 while (c <= 70)
 {
 printf(“%d %c” ,c,cj);
 c++;
 }
}

(b) `main()`
{
 int x = 300, y, z;
 if(x>= 300)
 y = 400;
 z = 200;
 printf(“\n %d %d” , y,z);
}

(c) `main()`
{
 int x = 1;
 while (x == 1)
 x = x - 1;
 printf(“\n%d”,x);
}

```
(d) main( )
    {
        char j = 1;
        while (j <= 255)
            {
                printf(“%d,%c” ,j,j);
                j++;
            }
    }
```

```
(e) main( )
    {
        int i = 1;
        while (i <= 10)
            {
                printf(“\n %d”, i);
                i++;
            }
    }
```

```
(f) main( )
    {
        int l = 3, m = 4, n = 4;
        print(“ans=%d”, (m > = n ? 100 : 200 ));
    }
```

Q.3. Write short notes on the following (Any Five) :

[15]

- (a) Algorithm
- (b) History of ‘C’
- (c) Loops in ‘C’ language

- (d) Numeric Array
- (e) Function in 'C' language
- (f) Structured programming

Q.4. Answer the following questions (**Any Three**) :

[12]

- (a) Accept 3 digit numbers as input through keyboard. Write a 'C' program to add the digits.
- (b) What are arrays and need of an array?
- (c) Explain different types of operators with examples.
- (d) What is function and recursion in function?
- (e) Write a C program to add all the odd numbers between 1 to 50.

[4201] – 153

F. Y. B. A. (Vocational Course) Examination, October – 2012

1854 – FUNCTIONAL ENGLISH

**An Introduction to English Language and Writing Skills in
English (Theory)**

Paper – I (New Course)

(2008 Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

- Note :** (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

-
- Q. 1. (a)** Write short notes on **any two** of the following : **[6]**
- (i) Non-verbal communication
 - (ii) Organs of speech
 - (iii) Diphthongs in English
- (b)** Fill in the blanks. (**Any Five**) : **[5]**
- (i) The final consonant sound in the word ‘table’ is
 - (ii) The vowel sound in the word ‘fast’ is
 - (iii) The initial consonant cluster in the word ‘fly’ is
 - (iv) The initial consonant in the word ‘judge’ is
 - (v) The diphthong in the word ‘dear’ is
 - (vi) The number of monophthong in British RP is
 - (vii) The nasals in British RP are
- (c)** State whether the following statements are true or false. (**Any Five**) : **[5]**
- (i) /l/ is a frictionless continuant sound.
 - (ii) /b, d, g/ are voiceless plosives in British RP.
 - (iii) Tongue and soft palate are active articulators.
 - (iv) Diphthongs are vowel glides within the same syllable.
 - (v) Vowels are voiceless sounds.

(vi) There are twelve pure vowels in British RP.

(vii) There are two semi-vowels in British RP.

Q.2. (a) Use the correct tense forms of the verbs given in the brackets : [3]

On a bright day a young man(come) up with a new idea. His idea revolutionised the communication. He(use) web based email system. It was launched in 1996 and since then it has been(attract) millions of subscribers.

(b) Fill in the blanks with appropriate prepositions given in the brackets : [2]

[to; of; in; by]

Without the freedom thought no progress is possible. Thoughts are free nature. Freedom speak or to print is essential democracy.

(c) Change the voice. (**Any Two**) : [2]

(i) The layman helped me.

(ii) The bus was hijacked by a mad man.

(iii) The university issued a notice.

(d) Use articles (a/an/the) wherever necessary : [2]

My grandmother told interesting story. The story was about a king and his ministers. The story proved king to be a good administrator. It was a story with good moral lesson. We must listen to such interesting story if anyone tells us.

(e) Correct the following sentences. (**Any Five**) : [5]

(i) We have to obey traffic rules, do we?

(ii) I reads ten pages everyday.

(iii) Sujit is playing cricket everyday for three hours.

(iv) He went to USA.

(v) One of the cell phones have a problem.

(vi) Every boy and every girl were present.

(vii) My book is different to yours.

Q.3. (a) Write notes on **any Two** of the following : [10]

- (i) Uses of rising tone
- (ii) Syllable structure
- (iii) Stress change according to function

(b) Divide the following sentences into tone groups and mark accent and intonation (**Any Five**) : [10]

- (i) The ship sank into deep water.
- (ii) I have a lot of students and some are bright.
- (iii) It is hot today and we have no power.
- (iv) May I help you?
- (v) The lawyer said, 'Why did you do it?'
- (vi) Come here, sit down and read the article.
- (vii) Linguistics is an interesting subject.

Q.4. Develop the following points into a good paragraph of about fifteen sentences: [10]

Books : Our Best Friends

Introduction - source of knowledge - entertainment - good company - useful for studies - guidance - new thoughts and new ideas - unfailing friends - conclusion

OR

Write a paragraph of about fifteen sentences on 'My Hobby'.

Q.5. Write a paragraph to convey the information presented in the chart given below : [10]

Temperature, Relative Humidity and Rainfall in Mumbai

Date	Maximum Temperature in Fahrenheit	Minimum Temperature in Fahrenheit	Humidity	Rainfall in mm
20/09/11	97.2	81.01	71%	--
21/09/11	97.4	80.00	56%	--
22/09/11	96.1	77.01	93%	13.02
23/09/11	94.5	77.05	70%	--
24/09/11	96.1	80.05	69%	--

Q.6. Read the following entries from the Oxford Advanced Learner's Dictionary and answer the questions given below (**Any Five**) : **[10]**

sup-posed-ly /sə'pəʊzɪdli/; AmE 'pou-/ *adv.* according to what is generally thought or believed but not known for certain [BYM] ALLEGEDLY: *The novel is supposedly based on a true story.*

sup-posing /sə'pəʊzɪŋ/; AmE 'pou-/ *conj.* ~ (that) used to ask sb to pretend that sth is true or to imagine that sth will happen: *Supposing (that) you are wrong, what will you do then?* ◦ *But supposing he sees us?*

sup-pos-ition /sə'pəʊzɪʃn/ *noun* (formal) **1** [C] ~ (that ...) an idea that you think is true although you may not be able to prove it [BYM] ASSUMPTION: *The police are working on the supposition that he was murdered.* **2** [U] the act of believing or claiming that sth is true even though it cannot be proved: *The report is based entirely on supposition.*

sup-posit-ory /sə'pəʊzɪtri/; AmE sə'pəʊzɪtɔːri/ *noun* (pl. -ies) a small piece of solid medicine that is placed in the RECTUM or VAGINA and left to dissolve gradually

sup-press /sə'pres/ *verb* [VN] **1** (usually disapproving) (of a government, ruler, etc.) to put an end, often by force, to a group or an activity that is believed to threaten authority: *The rebellion was brutally suppressed.* **2** (usually disapproving) to prevent sth from being published or made known: *The police were accused of suppressing vital evidence.* **3** to prevent yourself from having or expressing a feeling or an emotion: *to suppress a smile/yawn/shiver* ◦ *She was unable to suppress her anger.* **4** to prevent sth from growing, developing or continuing: *drugs that suppress the appetite*

sup-pres-sant /sə'presnt/ *noun* a drug that is used to prevent one of the body's functions from working normally: *an appetite suppressant*

sup-pres-sion /sə'preʃn/ *noun* [U] the act of suppressing sth: *the suppression of a rebellion/free speech/the truth* ◦ *the suppression of emotion/feelings*

sup-pres-sor /sə'presə(r)/ *noun* a thing or person that suppresses sb/sth: *the body's pain suppressors*

sup-pur-ate /sə'pjʊreɪt/ *verb* [V] (formal) (of a cut, wound, etc.) to produce a thick yellow liquid (called pus) because of infection ► **sup-pur-ation** /sə'pjʊreɪʃn/ *noun* [U]

supra-national /sə'prəʊnæʃnəl/; BrE also 'sjuː-/ *adj.* (formal) involving more than one country: *a supra-national authority*

Questions :

- (i) How many syllables are there in the words 'supposedly' and 'suppressant'?
- (ii) Which syllables are stressed in the words 'suppress' and 'supranational'?
- (iii) Transcribe the words 'suppression' and 'suppository' phonemically.
- (iv) Give two meanings of 'suppress' as verb.
- (v) Use the word 'suppose' in your own sentence.
- (vi) Give British as well as American pronunciations of 'supposing'.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 02

[4201] – 154

F. Y. B. A. Examination, October – 2012

1864 - TRAVEL AND TOURISM MANAGEMENT

(Vocational Course)

Paper - I : Fundamentals of Tourism

(2008 Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

- Note :**
- (i) *All questions are compulsory.*
 - (ii) *Figures to the right indicate full marks.*
 - (iii) *Draw neat diagrams and sketches wherever necessary.*
 - (iv) *Use of map stencil is allowed.*
-

Q. 1. Explain **any two** questions in brief (Around **50** words each) : **[10]**

- (i) Tourism
- (ii) Foreign Currency
- (iii) Domestic Tourism
- (iv) Beach Tourism

Q. 2. Write short notes on **any four** of the following (Around **100** words each) : **[20]**

- (i) Pleasure Travel
- (ii) Cultural tourism in India
- (iii) Concept of Annual Holiday
- (iv) Purpose of travel in olden days
- (v) Tourism Business
- (vi) Output Ratio

Q.3. Answer **any three** of the following (**200-250** words each) : **[30]**

- (i) Mention the components of tourism.
- (ii) How does tourism industry support the society?
- (iii) What are the multi-national regulations affecting the tourism industry?
- (iv) Explain the concept of paid holiday and mass tourism.
- (v) Why is tourism industry called employment generator? Explain.

Q.4. Answer in detail **any one** (Around **500** words) : **[20]**

- (i) Mention the economic impacts of tourism industry of a country.
- (ii) Mention the growth of tourism in pre - and post-independence period.

[4201] – 155

F.Y. B.A. Examination, October – 2012

प्रयोजनमूलक हिन्दी (Functional Hindi)

हिन्दी भाषा : विविध रूप, राजभाषा हिन्दी तथा व्याकरण

वोकेशनल कोर्स (Votional Course)

1924 : प्रश्नपत्र – 1 (नया पाठ्यक्रम)

(2008 Pattern)

समय : ३ घंटे

पूर्णांक : ८०

सूचना : (१) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

(२) प्रश्न के दाहिनी ओर दिए गए अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

(३) विभाग 'अ' तथा विभाग 'ब' के उत्तर एक ही उत्तर-पुस्तिका में लिखिए।

विभाग - अ

प्र. १. (क) निम्नलिखित अंग्रेजी शब्दों में से किन्हीं पाँच के लिए हिन्दी तथा मराठी पारिभाषिक शब्द लिखिए :

[५]

(१) Director General

(२) Listener

(३) Classification

(४) Schedule

(५) Notice

(६) Vigilance

(७) Concession

(ख) निम्नलिखित हिंदी शब्दों में से किन्हीं पाँच के लिए अंग्रेजी तथा मराठी पारिभाषिक

शब्द लिखिए :

[५]

(१) न्यूनतम

(२) चेतावनी

(३) लाभ

(४) सारणी

(५) हानि

(६) मूल्यहास

(७) किस्त

प्र. २. निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणियाँ लिखिए :

[१०]

(क) 'प्रयोजनमूलक हिंदी : वोकेशनल' का अध्ययन

(ख) संचार भाषा

(ग) अनुच्छेद 351

प्र. ३. राष्ट्रभाषा, राज्यभाषा तथा राजभाषा में अंतर स्पष्ट कीजिए।

[१२]

अथवा

'अष्टम् अनुसूची' की भाषाओं के नाम लिखिए।

प्र. ४. निम्नलिखित में से किन्हीं तीन के उत्तर लिखिए :

[१५]

(क) आवेदन पत्र को किन भागों में बाँट दिया जाता है? सोदाहरण स्पष्ट कीजिए।

(ख) आवेदन पत्र की विशेषताएँ लिखिए।

(ग) हिंदी के कारकों का उदाहरण देकर परिचय दीजिए।

(घ) हिंदी में संयुक्त 'र' के कितने रूप मिलते हैं ? उदाहरण सहित समझाइए।

(ङ) इंटरनेट का परिचय दीजिए।

प्र. ५. निम्नलिखित मराठी गद्यांश का हिंदी में अनुवाद कीजिए :

[७]

(क) सरोवराच्या परिसरात सीताफळाची अगणित झाडे आहेत; तसेच चिंच, गुलमोहर, उंबर, पेरू, आंबा अशा शेकडो प्रकारच्या झाडांची खचाखच गर्दी आहे. तलावाच्या काठी एक पक्षीतज्ञ भेटला. तो म्हणाला, “या भागात इतक्या प्रकारचे पक्षी आहेत की तुम्ही थक्क व्हाल. कावळे, चिमण्या, साळुंक्या, मैना सगळीकडेच असतात. पण इथे वेडा राघू, सातभाई, भारद्वाज, कोतवाल, कोकीळ, पावश्या, पारवा, दयाळ, मुनिया, परीट असे अनेक पक्षी आहेत. आणि हे आकाशाकडील सोडले तर पाण्यावर डुंबणारे बगळा, बदक, चक्रवाक, पाणडुबी यांचीही मुबलक वस्ती आहे.”

(ख) अपने महाविद्यालय के प्राचार्य के नाम प्रवेश शुल्क (फीस) में छूट (कंसेशन) के हेतु आवेदनपत्र लिखिए।

[८]

प्र. ६. निम्नलिखित में से किन्हीं तीन पर टिप्पणियाँ लिखिए :

[१८]

- (क) आवेदन पत्र में आरंभसूचक संबोधन
- (ख) आवेदन पत्र में संलग्न का महत्त्व
- (ग) हिंदी में नुक्तों का प्रयोग
- (घ) उपसर्ग और अव्यय में अंतर
- (ङ) आय. एस. एम.

Total No. of Questions - 05]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4201] – 131

F. Y. B. A. Examination, October – 2012

1314 – MATHEMATICS

FMG - I : Industrial Mathematics

(2008 Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

- Note :
- (i) All questions are compulsory.
 - (ii) Figures to the right indicate full marks.
 - (iii) Use of calculator is allowed.

Q. 1. Attempt each of the following :

[16]

- (a) Find the simple interest on ₹ 1500 at 5 p.c. p.a. for 3 years.
- (b) Find the compound interest on ₹ 15000 at 3 p.c. p.a. for 5 years.
- (c) Find x-intercept and y-intercept of the line $2x - 5y = -10$.
- (d) Find the present value at 6% simple interest of ₹ 1500 due in 9 months.
- (e) Find critical values of the function
$$C = t^3 - 18t^2 + 96t - 80$$
- (f) Evaluate $\lim_{x \rightarrow -2} \left[\frac{x^2 - x - 6}{\sqrt{2-x} - \sqrt{7-x}} \right]$
- (g) Find average function for the total function at
 $Q = 3$ where $TC = 3Q^2 + 7Q + 12$
- (h) Find $\frac{dy}{dx}$ at $x = 1$, where $y = (2x + 1)(3x + 2)$

Q. 2. Attempt any four of the following :

[16]

- (a) Find compound amount of ₹ 1000 for 20 years at 5% compounded monthly.
- (b) From the information given below draw a rough sketch of the function around the point $x = 3$, $f(3) = 2$, $f'(3) = -1$, $f''(3) = 6$.
- (c) Mr. X bought a radio for ₹ 79.95. He paid Rs. 19.95 down and agreed to pay the balance plus an account charge ₹ 2 in 3 months. What rate of simple interest did he pay?
- (d) Show that exact simple interest is equal to the ordinary simple interest decreased by $\frac{1}{73}$ of itself.
- (e) Explain the term 'annuity due and immediate due.'
- (f) Find the normal rate 'j' compounded monthly equivalent to 6% compounded semi-annually.

Q. 3. Attempt any two of the following :

[16]

- (a) Explain the terms :
 - (i) Continuity of the function at point $x = a$.
 - (ii) Nominal and effective rates of interest.
 - (iii) Simple annuity.
 - (iv) Compound interest.
- (b) Find the limit of the following functions.

(i)
$$\lim_{x \rightarrow 3} \left[\frac{x^2 + x - 12}{x - 3} \right]$$

(ii)
$$\lim_{x \rightarrow \infty} \left[\frac{3x^2 - 7x}{4x^2 - 21} \right]$$

- (c) Examine the continuity of $f(x)$ at $x = 5$, where,

$$f(x) = \frac{x^2 - 25}{x - 5}, \quad x \neq 5$$

$$= 10, \quad x = 5$$

- (d) Derive with usual notation :

(i) $(1+i)^n = S_n | i = S_{n+1} | i - 1$

(ii) $\overline{an} | i = \frac{1 - (1+i)^{-n}}{i}$

Q.4. Attempt any four of the following :

[16]

- (a) If u and v are derivable functions of x and $y = u.v$, then prove that

$$\frac{dy}{dx} = u \frac{dv}{dx} + v \frac{du}{dx}$$

- (b) If $x^2 + 4xy + y^2 = 0$ then prove that $\frac{d^2y}{dx^2} = 0$.

- (c) Optimize the function, $f(x) = x^3 - 3x^2 - 24x$.

- (d) Check whether the following function is concave or convex at $x = 3$:

$$f(x) = -2x^3 + 4x^2 + 9x - 15$$

- (e) Prove that marginal cost (Mc) must equal to marginal revenue (MR) at profit maximizing level of output.

- (f) Use $MR = Mc$ method to maximize profit IT given

$$TR = 1400Q - 7.5Q^2$$

$$TC = Q^3 - 6Q^2 + 140Q + 750$$

Q. 5. Attempt any two of the following :

[16]

- (a) If 'y' is derivable function of 'u' and 'u' is derivable function of 'x', then prove that

$$\frac{dy}{dx} = \frac{dy}{du} \cdot \frac{du}{dx} \text{ Hence find}$$

(b) (i) If $y = \frac{1}{2x^3 + 5x}$ then find $\frac{dy}{dx}$ (3)

(ii) If $(2x^3 + 7y)^2 = x^5$ then find $\frac{dy}{dx}$ (5)

- (c) Find the marginal cost function and average cost function for the total function $TC = Q^2 - 13Q + 78$

Evaluate them at $Q = 3$ and $Q = 5$.

- (d) (i) Find the MR function for supply function $P = Q^2 + 2Q + 1$. Find it at $Q = 10$.

- (ii) Find marginal cost function for the average cost function

$$AC = 1.5Q + 4 + \frac{46}{Q}$$

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4201] – 132

F. Y. B. A. Examination, October – 2012

STATISTICS

Discrete Probability and Probability Distributions

(Paper-II)

(2008 Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

- Note :**
- (i) All questions are compulsory.
 - (ii) Figures to the right indicate full marks.
 - (iii) Use of statistical tables and calculators is allowed.
 - (iv) Symbols have their usual meanings.
 - (v) Graph papers will be supplied on request.

Q. 1. Attempt any **Two** of the following :

[2 × 5 = 10]

- (a) Define each with an illustration.
 - (i) Mutually exclusive events.
 - (ii) Sample space.
 - (iii) Complement of an event.
- (b) State the classical definition of probability. Give its limitations.
- (c) Define a discrete uniform distribution. Obtain its mean and variance.
- (d) Define :
 - (i) Random variable.
 - (ii) Discrete random variable.
 - (iii) Probability mass function (p. m. f.).

Q. 2. Attempt any **Four** of the following :

[4 × 5 = 20]

- (a) Define binomial distribution with parameters n and p . State its mean and variance. Give 'two' real life situations where binomial distribution can be used.

- (b) A random variable X has the following probability mass function :

X	-2	-1	0	1	2	3
P(x)	0.1	K	0.2	2K	0.3	K

Find the value of K and calculate mean and variance of X .

- (c) Let $X \rightarrow P(4 \cdot 2)$, $Y \rightarrow P(2 \cdot 8)$ be two independent r.v.s. State mean, mode and variance of Z where $Z = X + Y$.

- (d) If A and B are two independent events defined on Ω , prove that,
 (i) A and B' are independent and,
 (ii) A' and B' are independent.

- (e) A number is chosen at random from the numbers 1, 2, ..., 10. Let A be the event that an odd number occurs and B be the event that a number divisible by 3 occurs. Obtain

- (i) $P(A|B)$
 (ii) $P(B|A)$
 (iii) $P(A'|B)$

- (f) A machine consists of two independent parts P_1 and P_2 . Probability of defect in P_1 is 0.08 and that P_2 is 0.05. What is the probability that the machine will not have any defect?

Q. 3. Attempt any **Three** of the following :

[3 × 10 = 30]

- (a) (i) Let A and B be two events defined on a sample space Ω such that, $P(A) = \frac{1}{4}$, $P(B|A) = \frac{1}{2}$, $P(A|B) = \frac{1}{4}$

Prove that

- (1) A and B are independent (5)
 (2) Find $P(A'|B')$

- (ii) There are 4 boys and 2 girls in Room No. 1, 5 boys and 3 girls in Room No. 2. A girl from one of the two rooms laughed loudly. What is the probability that the girl who laughed loudly was from Room No. 2. (5)
- (b) (i) State and Prove Baye's theorem. (7)
- (ii) A random $X \rightarrow B(n = 6, p)$, find p if,
 $9P(X = 4) = P(X = 2)$ (3)
- (c) The joint probability mass function of (X, Y) is as follows :

X \ Y	-2	0	2
-1	0.1	0.2	0.1
0	0.2	0.1	0.1
1	0.1	0.1	0.0

find :

- (i) Marginal distributions of X and Y .
- (ii) Conditional distribution of X given $Y = 0$
- (iii) Conditional mean of X given $Y = 0$.
- (iv) $P(X + Y \leq 2)$
- (v) $P(XY < 0)$ (10)
- (d) (i) State and prove additive property of binomial distribution. (6)
- (ii) Find the probability generating function of binomial distribution. (4)
- (e) (i) Let X be a discrete r. v. with p. m. f.,
- $$P(X = x) = \frac{x}{15}, \quad x = 1, 2, 3, 4, 5$$
- $$= 0, \quad \text{otherwise} \quad (6)$$
- Find : (I) $E(X)$ and (II) $\text{Var.}(2X - 5)$.
- (ii) Find the probability distribution of the number of sixes in two tosses of a fair dye. (4)

Q. 4. Attempt any One of the following :

[1 × 20 = 20]

(a) (i) Explain :

- (I) Joint probability mass function of (X, Y).
 (II) Marginal distribution of Y.
 (III) Conditional distribution of X given Y = y.
 (IV) Independence of two discrete random variables.
 (V) Conditional mean of X given Y = y.

(ii) Given the following distribution function of a r. v. X.; (10)

X	-3	-2	-1	0	1	2	3
f(x)	0.05	0.15	0.38	0.57	0.72	0.88	1.0

- Obtain : (I) $P(X > 0)$ (II) $P(-2 < X \leq 2)$
 (III) Median of X (IV) Mode of X
 (V) $P(X = 0 | X \geq 1)$ (VI) $P(X \geq 0 | X \geq 2)$ (10)

(b) (i) The joint p. m. f. of (X, Y) is,

	Y	0	1	2
X				
	-1	1/6	0	1/12
	1	1/4	1/3	1/6

- (I) Find correlation coefficient between X and Y.
 (II) Verify whether X and Y are independent. (10)
- (ii) Define distribution function of a discrete r. v. State its properties. (5)
- (iii) A student prepares for an examination by studying a set of 10 problems. He can solve 7 of the 10 problems. If the professor chooses randomly 5 of the 10 problems for the examination what is the probability that the student can solve at least 4 of them? (5)

Total No. of Questions - 05]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4201] – 134

F. Y. B. A. Examination, October – 2012

1344 – MATHEMATICS

(General Paper - I)

(MG - I : Algebra and Geometry)

(2008 Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

- Note : (i) All questions are compulsory.
(ii) Figures to the right indicate full marks.

Q. 1. Attempt all of the following subquestions :

[16]

- (a) Define power set of a set. Find power set of X if $X = \{a, b, c\}$
- (b) Let $f : \mathbb{R} \setminus \{1\} \rightarrow \mathbb{R}$ be a function defined by $f(x) = \frac{x}{x-1}$. Show that f is an injective function.
- (c) Find real and imaginary parts of $\frac{1-i}{1+i}$.
- (d) Express the elements $(\bar{3})^3$ and $(\overline{100})^5$ as elements of \mathbb{Z}_{10} .
- (e) Find the centre and radius of the sphere
 $x^2 + y^2 + z^2 + 2x - 6y - 4z = 0$.
- (f) Define rank of a matrix. Find the rank of the matrix

$$A = \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 \\ 1 & 1 & 1 \\ 1 & 1 & 1 \end{bmatrix}$$

- (g) If α , β and ν are the angles made by the line with co-ordinate axes, then show that

$$\sin^2 \alpha + \sin^2 \beta + \sin^2 \nu = 2$$

- (h) Find the centre of the conic

$$x^2 + 12xy - 4y^2 - 6x + 4y + 9 = 0$$

Q. 2. Attempt any four of the following :

[16]

- (a) Let $f: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ and $g: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ be defined by $f(x) = 2x + 1$ and $g(x) = x^3$. Find the formulae for $f \circ g$ and $g \circ f$.
- (b) State and prove Fermat's theorem.
- (c) For any integer x show that $(a, b) = (a, b + ax)$
- (d) For an equivalence relation on a set X prove that any two equivalence classes are either identical or disjoint.
- (e) Solve the equation $8x^3 - 36x^2 + 46x - 15 = 0$; given that the two roots are in arithmetic progression.
- (f) Find five - fifth roots of -1 .

Q. 3. Attempt any two of the following

[16]

- (a) State and prove division algorithm for integers.
- (b) State and prove De Moivre's theorem.
- (c) (i) Find the condition which must be satisfied by the coefficients of the equation $x^3 - px^2 + qx - r = 0$, when two of its roots α, β are connected by the relation $\alpha + \beta = 0$.
- (ii) Let S be the set of points in the plane. For any two points x, y in S define $x \sim y$ if distance of x and y is same from origin. Show that \sim is an equivalence relation.

- (d) (i) Show that the integers 64 and 43 are relatively prime and find the values of m and n such that $64m + 43n = 1$.
- (ii) Prepare composition tables of addition and multiplication in Z_5 .

Q. 4. Attempt any four of the following :

[16]

- (a) Derive the intercept form of the equation of plane.
- (b) Find the condition under which the plane $1x + my + hz = p$ is a tangent plane to the standard sphere $x^2 + y^2 + z^2 = a^2$.
- (c) Find the angle between the lines $x + y + 2z - 3 = 0 = 2x + y + z + 1$ and $\frac{x-1}{2} = \frac{y}{1} = \frac{z-2}{-1}$.
- (d) Find the centre of the conic $3x^2 - 7xy - 6y^2 + 3x - 9y + 5 = 0$. Also find the new equation of the conic if origin is shifted to the centre.
- (e) Show that the spheres $x^2 + y^2 + z^2 = 100$ and $x^2 + y^2 + z^2 - 24x - 30y - 32z + 400 = 0$ touch externally. Also find the point of contact.

- (f) Reduce the matrix $\begin{bmatrix} 4 & 10 & 18 \\ 2 & 5 & 8 \\ 1 & 2 & 3 \end{bmatrix}$ to row echelon form. Hence find its rank.

Q. 5. Attempt any two of the following :

[16]

- (a) Find the angle between the line $\frac{x-x_1}{1} = \frac{y-y_1}{m} = \frac{z-z_1}{n}$ and a plane $ax + by + cz + d = 0$.

- (b) The line of shortest distance between the lines $\frac{x-3}{4} = \frac{y-1}{6} = \frac{z-1}{-1}$ and $\frac{x-1}{-2} = \frac{y+1}{-2} = \frac{z+1}{1}$ meets them in points L and M. Find the co-ordinates of L and M. Hence find the shortest distance.
- (c) (i) Find the equation of a sphere having centre (4, 3, 5) and which passes through (-1, -1, 2). Show that it passes through origin.
- (ii) Show that the equation $U + \lambda V = 0$ represents a plane passing through the line of intersection of the planes $U = 0$ and $V = 0$.
- (d) Find the condition for a, b, c so that the following system of linear equations is consistent :
- $$x_1 + 2x_2 + 3x_3 = a$$
- $$5x_1 + 6x_2 + 7x_3 = b$$
- $$3x_1 + 4x_2 + 5x_3 = c$$

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4201] – 135

F. Y. B. A. Examination, October – 2012

STATISTICS

Statistical Pre-Requisites

(2008 Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

- Note :
- (i) All questions are compulsory.
 - (ii) Figures to the right indicate full marks.
 - (iii) Use of statistical tables and calculator is allowed.
 - (iv) Symbols have their usual meanings.
 - (v) Graph papers will be supplied on request.

Q. 1. Attempt any Two of the following :

[2 × 5 = 10]

- (a) Explain SRSWR and SRSWOR with one illustration each.
- (b) State the requisites of a good measure of central tendency.
- (c) Draw the less than ogive curve for the following frequency distribution.

Marks	0-20	20-40	40-60	60-80	80-100
No. of Students	2	18	42	28	5

- (d) For 20 observations on Y, $\Sigma Y^2 = 500$, show that mean of the data cannot exceed 5.

Q. 2. Attempt any Four of the following :

[4 × 5 = 20]

- (a) Explain the term Kurtosis. Explain different types of Kurtosis.
- (b) A group of 50 items has mean and SD as 61 and 8 respectively. Another group of 100 observations has mean and S.D. as 70 and 9 respectively. Find the mean and S.D. of combined group.

[4201] – 135

Page 1

P.T.O.

(c) A variable takes values 1, 2, ..., n with frequencies 1, 2, ..., n respectively, find its mean.

(d) Compute the median of the following frequency distribution :

X	1	5	4	2	6	3
Frequency	2	20	15	5	10	10

(e) A distribution has mean 30, coefficient of variation 20% and coefficient of skewness 0.3. Find its mode.

(f) Explain the merits and demerits of arithmetic mean.

Q. 3. Attempt any Three of the following :

[3 × 10 = 30]

(a) (i) Explain the Inclusive method and Exclusive method of classification.

(ii) Explain the term Correlation. What are its different types? Explain them with one illustration of each.

(b) (i) The daily expenditure of 100 families on transport is given below :

Expenditure (Rs.)	20-30	30-40	40-50	50-60	60-70
No. of families	14	20	27	32	15

Find the mode of distribution.

(ii) Variance of a mesokurtosis distribution is 4, find N_4 .

(c) (i) Explain the following terms :

(I) Positive attribute

(II) Negative attribute

(III) Order of a class

- (IV) Independence of two attributes
(V) Ultimate class.
- (ii) Describe scatter diagram. Explain how it can be used to measure correlation.
- (d) (i) A set of 10 values has arithmetic mean 20. Find the arithmetic mean if :
- (I) each value is doubled.
(II) each value is increased by 5 and then doubled.
(III) each value is decreased by 5.
(IV) each value is increased by 10.
(V) each value is decreased by 20 and then doubled.
- (ii) Explain the term Regression.
Explain why we need two regression lines.
- (e) (i) The marks obtained by 20 students in statistics are as follows :
2, 12, 30, 15, 14, 35, 38, 12, 5, 8, 25, 28, 38, 21, 18, 16,
27, 21, 11, 25.
Prepare stem and leaf chart.
- (ii) For a bivariate data we have,
 $\bar{X} = 50, \bar{Y} = 30, b_{xy} = -0.2, b_{yx} = -2.0$
Find (I) correlation coefficient between X and Y.
(II) estimate of Y when X = 60.

Q. 4. Attempt any **One** of the following :

[1 × 20 = 20]

- (a) (i) Calculate Spearman's rank correlation coefficient between the following marks given by two judges in a series of eight one-act plays in a drama competition.

Play No.	1	2	3	4	5	6	7	8
Marks by Judge A	81	72	60	33	29	11	56	42
Marks by Judge B	75	56	42	15	30	20	60	80

(6)

- (ii) Find correlation coefficient between X and Y from the following data :

$$n = 6, \Sigma(x - 18.5) = -3, \Sigma(y - 50) = 20, \Sigma(x - 18.5)^2 = 19, \\ \Sigma(y - 50)^2 = 850, \Sigma(x - 18.5)(y - 50) = -120 \quad (5)$$

- (iii) In a certain interview there were 130 candidates of which 75 were boys, 30 candidates were successful among them 20 were boys, Obtain the coefficient of association between success in interview and the attribute boy. (5)

- (iv) The regression equations are $3x - y - 5 = 0$ and $4x - 3y = 0$.

Find : (4)

(I) Arithmetic means of x and y.

(II) Correlation coefficient between x and y.

- (b) (i) Define index numbers. Discuss various problems involved in the construction of index numbers. (10)

- (ii) Define quartiles. Explain how to calculate quartiles in case of a frequency distribution. (5)

- (iii) Compute coefficient of variation for the following data :
1000, 980, 1020, 995, 1050. (5)

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 07

[4201] – 136

F. Y. B. A. Examination, October – 2012
LOGIC AND PRINCIPLES OF REASONING
(General Paper - I)
Introduction to Logic and Principles of Reasoning
(2008 Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

- Note :** (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*
-

Q. 1. Explain briefly any two of the following : [10]

- (i) Fallacy of Division
- (ii) Inductive Inferences
- (iii) Simple and Compound Propositions
- (iv) Indirect Deductive Proof

Q. 2. Write short notes on any four of the following : [20]

- (i) Truth - Tree : A method of Decision Procedure
- (ii) Distribution of terms in A and E Propositions
- (iii) Propositional Variables and Propositional Constants
- (iv) Hypothetical Syllogism
- (v) Immediate Inference
- (vi) Truth and Validity

Q.3. Answer any three of the following :

[30]

- (i) Explain any 'two' formal fallacies with reference to Categorical Syllogism.
- (ii) State the Conversion and Obversion of the following propositions :
 - (a) Not all bananas are yellow
 - (b) All Indians are Asians
 - (c) Some boys are not tall
 - (d) No cats bark
 - (e) Some stones are precious
- (iii) Symbolize the following propositions using the symbols given in brackets :
 - (a) Neha is either a singer or a dancer. (S, D)
 - (b) It is not true that Mala is not clever. (M)
 - (c) You can apply if and only if you have a first class. (A, F)
 - (d) Fruits are delicious as well as nourishing. (D, N)
 - (e) If one is intelligent more opportunities and makes the most of them. (I, O, M)
- (iv) Prove the validity of the following arguments using the method of Direct Deductive Proof (Any Two) :
 - (a) 1. $J \vee \sim K$
2. $K \vee (L \supset J)$
3. $\sim J / \therefore L \supset J$

- (b) 1. $(L \supset M) \cdot (N \supset M)$
2. $L \vee N / \therefore M$
- (c) 1. $A \supset \sim B$
2. $\sim(C \cdot \sim A) / \therefore C \supset \sim B$
- (d) 1. $(G \supset \sim H) \supset I$
2. $\sim(G \cdot H) / \therefore I \vee \sim H$
- (v) Determine whether the following statement forms are tautologous, contradictory or contingent with the help of truth table method.
(Any Four) :
- (a) $[(\sim p \supset q) \cdot \sim p] \supset q$
(b) $(\sim p \supset q) \supset \sim(p \vee r)$
(c) $\sim[p \supset (p \vee q)]$
(d) $[(p \supset q) \cdot (q \supset r)] \supset (p \supset r)$
(e) $\sim\sim p \supset (p \cdot p)$
(f) $(p \cdot q) \supset (\sim p \vee \sim q)$

Q. 4. Answer any one of the following :

[20]

- (i) (a) Draw and explain fully the traditional square of opposition of Propositions.
(b) Explain elaborately the nature and scope of logic.

(ii) Demonstrate the Invalidity of any four of the following arguments :

$$\begin{array}{l}
 \text{(a)} \quad A \supset B \\
 \quad \quad C \supset D \\
 \quad \quad \underline{A \vee D} \\
 \therefore B \vee C
 \end{array}$$

$$\begin{array}{l}
 \text{(b)} \quad P \supset Q \\
 \quad \quad R \supset Q \\
 \quad \quad \underline{Q} \\
 \therefore \sim R \supset \sim P
 \end{array}$$

$$\begin{array}{l}
 \text{(c)} \quad I \vee \sim J \\
 \quad \quad \underline{K \vee L} \\
 \therefore \sim J \supset K
 \end{array}$$

$$\begin{array}{l}
 \text{(d)} \quad A \supset (B \vee C) \\
 \quad \quad C \supset (D \cdot E) \\
 \quad \quad \underline{\sim D} \\
 \therefore A \supset E
 \end{array}$$

$$\begin{array}{l}
 \text{(e)} \quad \sim P \vee O \\
 \quad \quad \sim M \vee \sim N \\
 \quad \quad \underline{\sim (M \vee N) \supset (O \cdot P)} \\
 \therefore O
 \end{array}$$

$$\begin{array}{l}
 \text{(f)} \quad (S \cdot T) \supset U \\
 \quad \quad \underline{S \cdot \sim U} \\
 \therefore \sim U \supset W
 \end{array}$$

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
(३) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्र. १. खालीलपैकी कोणतीही दोन थोडक्यात स्पष्ट करा :

[१०]

- विभाजन तर्कदोष.
- विगमनात्मक अनुमान.
- साधे व संयुक्त विधान.
- अप्रत्यक्ष नैगमनिक सिद्धता.

प्र. २. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर संक्षिप्त टिपा लिहा :

[२०]

- सत्यता वृक्ष: एक निर्णय कार्यपद्धती.
- ए (A) आणि ई (E) विधानांतील पदव्याप्ती.
- विधान चरे आणि विधान अचरे.
- सापेक्ष (यदि) संविधान.
- अव्यवहित अनुमान.
- सत्यता व युक्तता.

प्र. ३. खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

[३०]

- निरुपाधिक संविधानाचे कोणतेही 'दोन' तर्कदोष स्पष्ट करा.
- खालील विधानांचे परिवर्तन व प्रतिवर्तन करा :
 - सर्वच केळी पिवळी नसतात.
 - सर्व भारतीय आशियाई आहेत.
 - काही मुले उंच नसतात.
 - एकही मांजर भुंकत नाही.
 - काही खडे मौल्यवान असतात.

- (iii) कंसात दिलेल्या चिन्हांचा उपयोग करून खालील विधाने चिन्हांकित करा :
- नेहा एकतर गायिका असेल किंवा नर्तिका. (S, D)
 - हे खरे नाही की माला हुशार नाही. (M)
 - प्रथम श्रेणी मिळाली असेल तर आणि तरच तुम्ही अर्ज करू शकता. (A, F)
 - फळे चविष्ट व पौष्टिक असतात. (D, N)
 - जर व्यक्ती बुद्धिमान असेल तर तिला जास्त संधी मिळतात व ती त्याचा पुरेपूर वापर करते. (I, O, M)
- (iv) खालीलपैकी कोणत्याही दोन युक्तिवादांची प्रत्यक्ष नैगमनिक सिद्धता द्या :
1. $J \vee \sim K$
2. $K \vee (L \supset J)$
3. $\sim J / \therefore L \supset J$
 1. $(L \supset M) \cdot (N \supset M)$
2. $L \vee N / \therefore M$
 1. $A \supset \sim B$
2. $\sim (C \cdot \sim A) / \therefore C \supset \sim B$
 1. $(G \supset \sim H) \supset 1$
2. $\sim (G \cdot H) / \therefore I \vee \sim H$
- (v) सत्यता कोष्टक निर्णय पद्धतीच्या आधारे खालील विधानबंध सर्वतः सत्य, सर्वतः असत्य किंवा नैमित्तिकतया सत्यासत्य आहेत ते ठरवा (कोणतेही चार):
- $[(\sim p \supset q) \cdot \sim p] \supset q$
 - $(\sim p \supset q) \supset \sim (p \vee r)$
 - $\sim [p \supset (p \vee q)]$
 - $[(p \supset q) \cdot (q \supset r)] \supset (p \supset r)$
 - $\sim \sim p \supset (p \cdot p)$
 - $(p \cdot q) \supset (\sim p \vee \sim q)$

प्र. ४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा :

[२०]

(a) पारंपरिक विधान प्रतियोगाचा चौरस सविस्तर स्पष्ट करा.
तर्कशास्त्राचे स्वरूप व विस्तार स्पष्ट करा.

(b) खालीलपैकी कोणत्याही चार युक्तिवादांची अवैधता सिद्ध करा :

$$(a) \quad A \supset B$$

$$C \supset D$$

$$\frac{A \vee D}{\therefore B \vee C}$$

$$(b) \quad P \supset Q$$

$$R \supset Q$$

$$Q$$

$$\therefore \sim R \supset \sim P$$

$$(c) \quad I \vee \sim J$$

$$K \vee L$$

$$\therefore \sim J \supset K$$

$$(d) \quad A \supset (B \vee C)$$

$$C \supset (D \cdot E)$$

$$\sim D$$

$$\therefore A \supset E$$

$$(e) \quad \sim P \vee O$$

$$\sim M \vee \sim N$$

$$\frac{\sim (M \vee N) \supset (O \cdot P)}{\therefore O}$$

$$(f) \quad (S \cdot T) \supset U$$

$$S \cdot \sim U$$

$$\therefore \sim U \supset W$$

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4201] – 138

F. Y. B. A. Examination, October – 2012

STATISTICS

Descriptive Statistics

(Paper-I)

(New Course)

(2008 Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

- Note :
- (i) All questions are compulsory.
 - (ii) Figures to the right indicate full marks.
 - (iii) Symbols and abbreviations have usual meanings.
 - (iv) Use of calculator and statistical table is allowed.
 - (v) Graph paper will be provided on request.

Q. 1. Attempt any Two of the following :

[2 × 5 = 10]

- (a) Write a short note on the scope of statistics in management sciences.
- (b) Write a short note on the method of systematic sampling.
- (c) Draw histogram and locate mode for the following data :

Age	30-40	40-50	50-60	60-70	70-80	80-90
No. of Persons	12	42	72	65	3	1

- (d) Weights of 25 residues in mg of a certain experiment are given below. Prepare stem and leaf chart for the following data :

15.0	14.6	13.1	14.9	13.3	14.2	15.5	13.7	13.6	13.5
16.5	15.7	12.7	13.7	14.2	13.3	15.1	14.6	13.1	13.7
15.1	15.6	15.1	14.3	14.8					

Q. 2. Attempt any Four of the following :

[4 × 5 = 20]

(a) The mean and S.D. of a group of 10 observations is 45 and 10 respectively. If each observation is increased by 5, what will be the C.V. of the new set of observations?

(b) For a symmetrical distribution, with usual notations, show that :

$$\frac{\mu'_3}{(\mu'_1)^3} = 2 \left[\left(\mu_2 + (\mu'_1)^2 \right) \right]$$

(c) With usual notations, show that for any distribution S.D. ≥ M.D. about mean.

(d) Compute Fisher's price index number for the following data :

Commodity	Year 2010		Year 2012	
	Price	Quantity	Price	Quantity
A	5	4	13	5
B	9	5	17	4
C	13	2	19	3

(e) Give $x - 4y = 8$ and $x - 16y + 64 = 0$, are the two regression lines, find means of X and Y. Also calculate the correlation coefficient between X and Y.

(f) Write a short note on scatter diagram.

Q. 3. Attempt any Three of the following :

[3 × 10 = 30]

(a) (i) With usual notations prove that, $-1 \leq r \leq +1$.

(ii) The first four moments about value 4 are 2, 20, 40 and 200 respectively. Find β_1 and β_2 , and comment on the nature of the distribution regarding its skewness and kurtosis.

- (b) (i) For moderately skewed distribution the A.M., median and coefficient of skewness are 86, 80 and 0.42 respectively. Find mode and C.V.
- (ii) The mean and S.D. of 100 observations are 40 and 5.1 respectively. It was later discovered that an observations 40 was misread as 14. Calculate the correct mean and S.D.
- (c) (i) The daily earnings (in Rs.) is given below :

Daily earnings	150-200	200-250	250-300	300-350	350-400
No. of persons	15	27	30	?	20

Find the missing frequency if mode of the distribution is Rs. 280.

- (ii) Calculate quartile deviation (Q. D.) for the following data :

Daily pocket money	0-10	10-20	20-30	30-40	40-50
No. of Students	15	16	20	15	14

- (d) Given 'n' pairs of observations (x_i, y_i) $i = 1, 2, \dots, n$, explain the procedure of fitting of line of regression of Y on X of the type $Y = a + bX$, by least square method
- (e) Compute Karl Pearson's coefficient of correlation between height (in inches) and weight (in kgs) of 8 persons.

Height	72	60	63	66	70	65	58	68
Weight	65	54	55	61	60	54	50	63

Q. 4. Attempt any One of the following :

[1 × 20 = 20]

(a) (i) Define :

(I) Attribute

(II) Dichotomy

(III) Ultimate class frequencies

(IV) Consistency of the data

(8)

(ii) In a certain interview there were 126 candidates of which 70 were boys. 36 candidates were successful. Among them 20 were boys. Obtain the coefficient of association between success in interview and attribute boy.

(7)

(iii) Define regression coefficients and state its any three properties.

(5)

(b) (i) Explain the procedure of fitting of the curve $Y = a + bX + cX^2$ by the method of least square.

(5)

(ii) The following is information of families regarding their income and expenditure :

Income	90	85	65	75	82	80	95	70
Expenditure	85	80	60	70	75	72	90	65

Compute Spearman's rank correlation coefficient between income and expenditure.

(7)

(iii) Define independence of two attributes. If the attributes A and B are independent then show that α and β are also independent.

(5)

(iv) Explain the concepts 'explained variation' and 'unexplained variation'.

(3)

[4201] – 139

F. Y. B. A. Examination, October – 2012

1394 – MATHEMATICS

(Applied Mathematics)

AMG - I : Calculus

(General - I)

(2008 Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

- Note : (i) All questions are compulsory.
(ii) Figures to the right indicate full marks.

Q. 1. Attempt all following sub questions :

[16]

- (a) Find the rational number between $\sqrt{6}$ and $\sqrt{7}$.
(b) Discuss the convergence of the series

$$1 - \left(\frac{2}{3}\right) + \left(\frac{2}{3}\right)^2 - \left(\frac{2}{3}\right)^3 + \dots$$

- (c) If $y = e^{\tan^{-1} x}$ then show that $(Hx^2)y_2 + (2 + -1)y_1 = 0$
(d) Define contractive sequence.
(e) Find left hand and right hand limits of the function $f(x)$ at $x = 0$

$$\text{where } f(x) = \frac{|x|}{x}.$$

- (f) If the function $f: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ is defined as
 $f(x) = -1$, if $x < c$
 $= 1$, if $x \geq c$

then show that $|f|$ is continuous at $x = c$.

- (g) Evaluate : $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{a^x - 1}{b^x - 1}$
- (h) Test whether Rolle's theorem is applicable for the function $f(x) = |x|$ on $[-1, 1]$.

Q.2. Attempt any four of the following :

[16]

- (a) State completeness axiom for \mathbb{R} and prove that for any number y , $\exists n \in \mathbb{N}$ such that $nx > y$, where x is any positive real number.
- (b) If $\{x_n\}_{n=1}^{\infty}$, $\{y_n\}_{n=1}^{\infty}$, $\{z_n\}_{n=1}^{\infty}$ are three sequences such that $z_n \leq y_n \leq x_n, \forall n \in \mathbb{N}$ and $\{x_n\}_{n=1}^{\infty}, \{z_n\}_{n=1}^{\infty}$ both converge to l then prove that sequence $\{y_n\}_{n=1}^{\infty}$ converges to l .
- (c) Solve $|3x + 4| < |x + 2|$.
- (d) Show that sequence $\left\{1 - \frac{(-1)^n}{n}\right\}_{n=1}^{\infty}$ is convergent.
- (e) Discuss the convergence of the series $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{3n+1}{n(n+1)(n+2)}$
- (f) Evaluate : $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{e^{yx}}{1 + e^{yx}}$, if it exists.

Q.3. Answer any two of the following :

[16]

- (a) Show that the sequence $\{x_n\}_{n=1}^{\infty}$ is convergent.

$$\text{where } x_n = 1 + \frac{1}{1!} + \frac{1}{2!} + \frac{1}{3!} + \dots + \frac{1}{n!}$$

State the interval in which the limit lies.

- (b) (i) Define Cauchy sequence. Prove that every Cauchy sequence of real numbers is bounded.
- (ii) Using definition, show that the sequence $\{x_n\}_{n=1}^{\infty}$ converges to $\frac{2}{3}$, where $x_n = \frac{2n+3}{3n+5}$.
- (c) (i) Prove that $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n^p}$ is convergent for $p > 1$.
- (ii) Discuss the convergence of the series $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{\sqrt{n^2+1}}$.
- (d) (i) State the field axioms for the set of real numbers.
- (ii) Discuss the continuity of the function $f(x)$ in $(0, \infty)$ where

$$f(x) = \begin{cases} \frac{x^2}{4} - 4, & \text{for } 0 < x < 4 \\ 2, & \text{for } x = 4 \\ 4 - \frac{64}{x^2}, & \text{for } x > 4 \end{cases}$$

Q. 4. Attempt any four of the following :

[16]

- (a) State and prove Cauchy's mean value theorem.
- (b) Separate the intervals in which the polynomial function $x^3 - 3x - 4$ is increasing or decreasing.
- (c) Evaluate : $\lim_{x \rightarrow 0} x^x$
- (d) Verify Rolle's mean value theorem for the function

$$f(x) = e^x(\sin x - \cos x) \text{ on } \left[\frac{\pi}{4}, \frac{5\pi}{4} \right].$$

- (e) Expand $\sin x$ in ascending powers of $\left(x - \frac{\pi}{2}\right)$
- (f) Prove that, if $f(x)$ is differentiable at point $x = a$, then it is continuous at $x = a$. Is the converse true? Justify your answer.

Q.5. Attempt any two of the following :

[16]

- (a) State and prove Leibnitz's theorem and hence find y_n , if $y = x^2 e^x$.
- (b) (i) Find y_n , if $y = \sin (bx + c)$
- (ii) Prove that every continuous function defined on closed and bounded interval is bounded.
- (c) (i) Using $\epsilon - \delta$ definition, show that absolute value function $f(x) = |x|$, is continuous at every point in \mathbb{R} .

(ii) Evaluate $\lim_{x \rightarrow 1} x^{\left(\frac{1}{1-x}\right)}$.

- (d) (i) Assuming validity of expansion, expand $\log \sqrt{\frac{1+x}{1-x}}$.
- (ii) Prove that

$$\frac{b-a}{1+b^2} < \tan^{-1} b - \tan^{-1} a < \frac{b-a}{1+a^2}, \text{ if } 0 < a < b.$$

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4201] – 140

F. Y. B. A. Examination, October – 2012

1404 – MATHEMATICS

(Mathematical Prerequisites)

(2008 Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

- Note :
- (i) All questions are compulsory.
 - (ii) Figures to the right indicate full marks.
 - (iii) Use of electronic calculator is allowed.
 - (iv) Draw graphs wherever indicated.

Q. 1. Attempt any ten of the following questions :

[20]

- (1) If $Z = 3x^2(5x + 7y)$, find Z_x at $(1, 1)$.
- (2) Find the inverse function for $I = 130 + 0.5Y$.
- (3) Find the slope and X - intercept of the equation $3x + 3y = 15$.
- (4) Find $\frac{d^2y}{dx^2}$, if $y = 2x^3 + 9x$.
- (5) Define : Extreme value.
- (6) Given that $Q = 20 - 2P$, find $\frac{dP}{dQ}$.
- (7) Given that $Z = x^3y + xy^3 + x^3y^3$, find Z_{yx} .
- (8) Solve the equation $5x - 2y = 5$ and $x + y = 6$.

- (9) Find the equilibrium price and quantity for the markets

$$Q_s = -20 + 3P, Q_d = 220 - 5P.$$

- (10) Write the chain rule of derivative.

- (11) Draw the graph of the function $6x + 3y = 4$.

- (12) Define : Marginal revenue.

- (13) What is stationary point?

Q. 2. Attempt any two of the following :

[10]

- (1) Differentiate the following function with respect to x , using product rule, Where

$$y = (4x^2 - 3)(2x^7).$$

- (2) Find the marginal revenue function associated with the following supply functions and evaluate at $Q = 4$, Where

$$P = Q^2 + 2Q + 1.$$

- (3) Find Z_{xy} , if $Z = \frac{8x + 7y}{5x + 2y}$.

- (4) Given that $Q = 700 - 2P + 0.02Y$, where $P = 25$ and $Y = 5000$ find the price elasticity of demand.

Q. 3. Answer any two of the following :

[20]

- (1) Minimize costs for a firm with the cost function $c = 5x^2 + 2xy + 3y^2 + 800$ subject to the production quota $x + y = 39$. Also estimate additional costs if the production quota is increased to 40.

- (2) Faced with two distinct demand functions

$$Q_1 = 24 - 0.2P_1 \text{ and } Q_2 = 10 - 0.05P_2$$

where $TC = 35 + 40Q$, what price will the firm charge with discrimination?

- (3) If $y = (x^3 + 3x^2 + 9x - 7)(5x + 6)$, find $y'(1)$, $y''(1)$, $y'''(1)$ and $y^{(iv)}(1)$.

- (4) Given the total cost function

$$c = 8x^2 + 6y^2 - 2xy - 40x - 42y + 180$$

for a firm producing two goods x and y

- (a) minimize the cost and test the second order condition.
(b) evaluate the function at the critical values.

Q. 4. Attempt any two of the following :

[30]

- (1) A firm has the following demand functions for each of its products x and y :

$$x = 72 - 0.5P_x \text{ and } y = 120 - P_y$$

The combined cost function is $c = x^2 + xy + y^2 + 35$ and maximum joint production is 40. Find the profit maximizing level of output, price and profit.

- (2) Given the function $Z = 3x^2 + 2y^2 - xy - 4x - 7y + 12$, find the extreme values and determine whether the function is maximum, minimum, inflection point or saddle point and evaluate it at the critical values.

- (3) (i) Explain the implicit and inverse function rules for derivative with example.
- (ii) If $Z = 7x^3 + 9xy + 2y^5$ then prove that $Z_{xy} = 9$.
- (4) (i) Find the critical values for profit using $MC = MR$, when
 $TR = 22Q - 2Q^2$ and $TC = \frac{1}{3}Q^3 - 10Q^2 + 50Q + 45$.
- (ii) Solve the equations graphically, where
 $3x + 3y = 27$ and $6x + 9y = 81$.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4201] – 141

F. Y. B. A. Examination, October – 2012

1414 – APPLIED STATISTICS

Descriptive Statistics

(Paper-I)

(2008 Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

- Note :**
- (i) All questions are compulsory.
 - (ii) Figures to the right indicate full marks.
 - (iii) Use of calculator is allowed.
 - (iv) Use of statistical table is allowed.

Q. 1. Attempt any **Two** of the following :

[2 × 5 = 10]

- (a) Explain SRSWR and SRSWOR with one illustration each.
- (b) Explain central tendency of the data. What are the requirements of good measure of central tendency?
- (c) Draw 'more than' ogive curve for the following frequency distribution :

Class-interval	55-60	60-65	65-70	70-75	75-80
Frequency	3	15	30	19	3

- (d) State the merits and demerits of geometric mean.

Q. 2. Attempt any **Four** of the following :

[4 × 5 = 20]

- (a) Define skewness. Explain the types of skewness using suitable frequency curves.
- (b) Draw a Pie-diagram for the following data of different cases in a certain general hospital in one month.

[4201] – 141

Page 1

P.T.O.

Type of cases	No. of cases
Neurological	25
Cardiac	50
Urological	18
General surgery	70
Orthopedic	50

- (c) Define the following terms with one illustration each :
- (I) Open end classes.
 - (II) Relative frequency.
 - (III) Exclusive method of classification.
 - (IV) Inclusive method of classification.
- (d) For a certain distribution, if $Q_1 = 21$, $Q_2 = 39$ and $Q_3 = 100$, then compute quartile deviation. Also compute Bowley's coefficient of skewness and comment on the result.
- (e) Define : Mean deviation and Standard deviation. State the formula of each in case of ungrouped data and frequency distribution.
- (f) Given : $(AB) = 256$, $(\alpha B) = 768$, $(A\beta) = 48$ and $(\alpha\beta) = 144$. Determine whether A and B are independent.

Q. 3. Attempt any **Three** of the following :

[3 × 10 = 30]

- (a) (i) If $\mu'_1 = 1$, $\mu'_2 = 4$, $\mu'_3 = 10$ and $\mu'_4 = 46$ compute r_1 and r_2 and hence comment upon the nature of distribution. (5)
- (ii) Define the term 'Kurtosis'. Explain the types of Kurtosis. (5)
- (b) (i) Explain the term 'population' and 'sample' with one illustration each. (4)
- (ii) Explain the concept of positive correlation and negative correlation with one illustration each. (6)

- (c) (i) IF $N = 100$, $(A) = 47$, $(B) = 62$, $(AB) = 32$, find the coefficient of association between A and B and interpret. (4)
- (ii) Explain the procedure of estimating trend by the method of least squares. (6)
- (d) (i) Given that : $n = 10$, $\Sigma x_i = 40$, $\Sigma x_i^2 = 220$, find standard deviation and coefficient of variation (4)
- (ii) Given :

Group I	Group II
$n_1 = 85$	$n_2 = 55$
$\Sigma(x_i - 20) = 50$	$\Sigma\left(\frac{y_i - 30}{10}\right) = 20$

Find \bar{x} and \bar{y} . Also compute combined arithmetic mean of the two groups. (6)

- (e) (i) Given the following observations :
- $n = 10$, $\Sigma x_i^2 = 410$, $\Sigma y_i^2 = 200$, $\bar{x} = 5$, $\bar{y} = 4$ and $\Sigma x_i y_i = 180$
- (I) Find regression line of Y on X,
 (II) Estimate Y for $x = 7$. (5)
- (ii) In a certain test ranks assigned by the two judges A and B are as follows :

Ranks by A	5	6	4	3	2	1
Ranks by B	6	2	1	3	4	5

Obtain Spearman's rank correlation coefficient and comment on it. (5)

Q. 4. Attempt any **One** of the following :

[1 × 20 = 20]

(a) (i) Explain the following terms :

- (I) Dichotomy,
- (II) Manifold classification,
- (III) Positive attributes,
- (IV) Ultimate class-frequency.

(4)

(ii) Compute coefficient of correlation between X and Y for the following data :

Temperature (°C) (X)	11	14	17	21	26	32	34	41	45	49
Amount of Chemical (in gms) (Y)	10	12	13	18	20	22	25	32	34	37

(10)

(iii) Explain cyclic and seasonal components of time series with one illustration each.

(6)

(b) (i) For the following frequency distribution, compute quartile deviation and standard deviation :

Class-interval	40-45	45-50	50-55	55-60	60-65
Frequency	13	12	25	35	15

(10)

(ii) Define regression coefficients b_{yx} and b_{xy} . Also state any three properties of regression coefficients.

(5)

(iii) State merits and demerits of median.

(5)

